

MUZEUL PRESEI ROMÂNEȘTI

AN IV, NR.14

FONDATOR: TANȚA TĂNĂSESCU

Mai 2024

**Presa în universul
revoluției informatice**
Tendințe și evoluții în jurnalismul
contemporan

În ultimii ani am asistat la o adevărată resetare a paradigmelor jurnalistice, ceea ce se manifestă prin noi tendințe și evoluții cu perspective nebănuite în urmă cu ceva timp.

Suntem așadar martorii unor modificări de principii și de reguli ce guvernează jurnalismul contemporan,

(continuare la p.2)

Cuprins:

Redacția: *Presa în universul revoluției informatice. Tendințe și evoluții în jurnalismul contemporan*, p.1

Dan Toma Dulciu: *O pagină neștiută din biografia lui Mihai Eminescu. Membru al unui complet de judecată la Iași*, p.3

Tanța Tănăsescu: *Interviu cu Dr. George Coandă, Professor Honorificus/ Universitatea „Valahia” din Târgoviște*, p.11

Laura Hant: *Asociația „Mihai Eminescu” – Viena (2014 – 2024). Un deceniu în slujba culturii românești*, p.16

Dr. Laurențiu-Ștefan Szemkovics: *Decorație conferită în 1882 guvernatorului Băncii Naționale a României*, p.21

Tanța Tănăsescu: *În vizită la Muzeul Băncii Naționale a României*, p.23

Ionel Novac: *Revista „Transilvania” - număr special dedicat lui Avram Iancu*, p.26

Ion Andreiță, pălmaș cu condeiul: *Urmele care ne cheamă. La Florența, căutând-o pe Dora d'Istria*, p.29

Prof.univ.dr. Ioan N. Roșca: *La 50 de ani de la ultimul triumf mondial al handbalului românesc*, p.32

George Roca: *Interviu cu Răzvan Vasile, un vizionar și un om de succes pe mai multe niveluri sociale*, p.34

Dumitru-Tudor Tănăsescu: *De la prima „Mare expoziție” de plante exotice, la București - 1874, la „Mica junglă” din cartierul Drumul Taberei*, p.38

Florenț Mocanu: *Ziarul regional „Gazeta Munteniei” – Important izvor de informație contemporană*, p.41

Redacția: *Editura UZP-7 ani de activitate intensă și prodigioasă*, p.43

Dr. Constantin Corneanu: *România și prima extindere a NATO (2)*, p.44

Tanța Tănăsescu: *Portul popular de sărbătoare la români*, p.49

Nicole Vasilcovschi: *Versuri românești în China*, p.55

Prof.univ.dr. Ioan N. Roșca: *Ion Haineș despre publicistica unor mari scriitori români*, p.57

Nicolae Tănăsescu: *Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2024*, p.59

N.D. Claudiu: *„Din dragoste de Eminescu”. Pasiune și devotament pentru Luceafăr*, p.61

Tanța Tănăsescu: *Un eveniment cultural remarcabil: cărți de patrimoniu, din tezaurul Muzeului Municipiului București, expuse iubitorilor de bibliofilie și nu numai*, p.64

La p.3

**O pagină neștiută din biografia
lui Mihai Eminescu****Membru al unui complet de judecată din Iași**

Revăzând unele obscurități din biografia lui Mihai Eminescu, ar trebui să ne întrebăm: am putea oare ajunge vreodată să deslușim cărările întortocheatului său univers existențial, ungherele ascunse ale vieții sale atât de agitate? Vom găsi cumva răspunsuri potrivite la atâtea semne de întrebare, dezlegări acceptabile la atâtea dileme iscate din te miri ce sursă documentară nou dezvăluită? Probabil că nu întotdeauna, dar aceasta nu trebuie să ne determine să abandonăm căutarea, resemnându-ne cu gândul că nu mai este nimic grăitor de scos la iveală în biografia nefericitului Luceafăr, a cărui viață zbuciumată a fost cercetată cu asupra de măsură.

Dan Toma DULCIU

La p.11

Confesiuni de colecție
Dr. GEORGE COANDĂ, Professor Honorificus
Universitatea „Valahia” din Târgoviște

Presa în universul revoluției informatice

Tendințe și evoluții în jurnalismul contemporan (continuare de la p.1)

precum și nașterea unor tendințe semnificative care influențează modul în care informațiile sunt *colectate, prelucrate și transmise* către public. Dintre aceste multiple înnoiri vom enumera doar câteva.

Digitalizarea și convergența media au schimbat fundamental peisajul mediatic și practica jurnalismului contemporan, oferind noi oportunități și provocări pentru organizațiile media și pentru jurnaliști, schimbând modul în care știrile sunt *produse, distribuite și consumate*. Adaptarea la aceste schimbări continue este crucială pentru menținerea *relevanței* și a *integrității profesionale*, într-un mediu media în schimbare rapidă.

Digitalizarea a transformat modul în care oamenii accesează știrile. Cu o gamă largă de site-uri web de știri, platforme sociale și aplicații mobile, consumatorii au acum acces la o varietate de surse de informații în timp real. Acest lucru a dus la o creștere a cererii pentru conținut actualizat și pentru știri pe măsură ce evenimentele se desfășoară, ceea ce presa scrisă, tradițională, nu este capabilă să o facă, având o întârziere de aproape 24 de ore între producerea unui eveniment și aflarea lui de către cititorul care lecturează a doua zi presa.

Organizațiile media se adaptează continuu la mediul online, investind în *platforme digitale, site-uri web și social media* pentru a-și extinde audiența și pentru a furniza conținut adaptat noilor cerințe ale consumatorilor de știri.

În corelație cu aceste evoluții, se produc și modificări ale modelelor și metodelor de afaceri ale organizațiilor de media, bazate pe *publicitate*. Publicațiile clasice, tradiționale, au trebuit să se adapteze pentru a face față scăderii veniturilor din publicitate tipărită și pentru a găsi modalități noi de a-și monetiza conținutul online, cum ar fi *plățile pe bază de abonament și publicitatea digitală*.

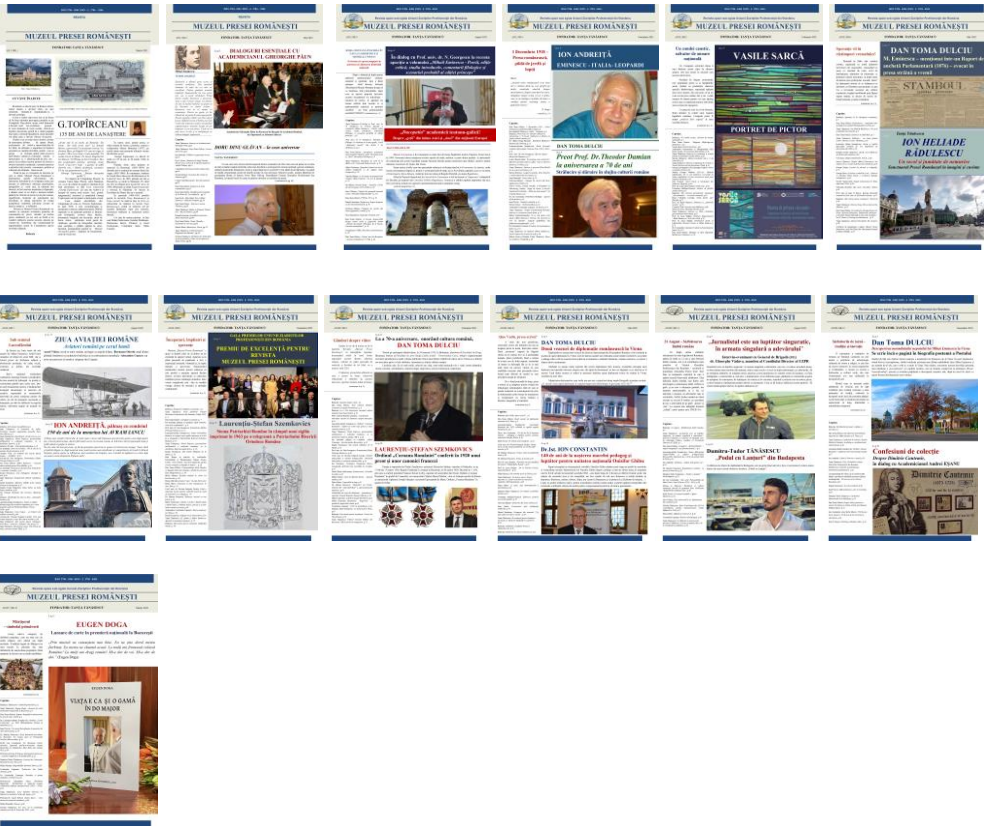
Odată cu digitalizarea, frontierele dintre diferitele forme de media s-au estompat. Organizațiile media oferă acum conținut pe multiple platforme - de la articole scrise pe *site-uri web*, la *videoclipuri* pe YouTube și *transmisiuni live* pe rețele sociale. Această convergență media permite consumatorilor să acceseze știri și informații într-o varietate de moduri, în funcție de preferințele lor.

Digitalizarea a facilitat crearea de conținut multimedia și interactiv, cum ar fi *videoclipuri, infografice interactive și reportaje multimedia*. Aceste forme de conținut permit jurnaliștilor să ofere informații într-un mod mai captivant și mai accesibil, ceea ce poate îmbunătăți angajamentul și înțelegerea publicului.

O tendință emergentă este accentul pus pe *jurnalismul de soluții și narațiuni pozitive*, care se concentrează pe aspectele constructive și pe posibilele soluții la problemele sociale și globale. Această abordare oferă o perspectivă mai echilibrată și poate contribui la încurajarea schimbării pozitive în societate.

Ținând cont de aceste tendințe, Redacția Revistei „Muzeul Presei Românești” își reafirmă angajamentul luat în fața cititorilor săi de a prezenta reportaje și materiale de presă la cele mai înalte standarde profesionale și etice, în conformitate cu *Programul Editorial* enunțat încă de la primul număr al acestei publicații.

REDACȚIA

REDACȚIA

Revistei Muzeul Presei Românești

Revistă trimestrială de istorie a presei și cultură

ISSN 2784 - 0204 ISSN - L 2784 - 0204

Director editorial: DAN TOMA DULCIU

Redactor-șef: TANȚA TÂNĂSESCU

e-mail: tanta_tanasescu@yahoo.com

https://tantatanasescu.blogspot.com/

București

IDEALURILE REVISTEI

Revista *Muzeul Presei Românești* este o publicație de cultură, educație și atitudine jurnalistică, fructificând bogata tradiție a ziaristicii românești, al cărei patron spiritual a fost Mihai Eminescu.

Revista este o inițiativă aflată sub semnul recuperării valorilor etice și morale ale presei angajante, aflate în slujba societății contemporane.

Paginile revistei sunt deschise contribuțiilor jurnalistice ale confrăților de breaslă, un jurnal digital al actualității celor implicați cu responsabilitate în promovarea valorilor perene ale scrisului gazetăresc.

Salutăm colaborările ce analizează realitățile și imaginea societății românești actuale, cu instrumente jurnalistice, într-un spirit obiectiv și echidistant.

Textele vor fi depuse în format electronic, editate cu diacritice, cu caractere „Times New Roman”, mărimea 12, la Redacția Revistei Muzeul Presei Românești, sau trimise prin e-mail pe adresa: tanta_tanasescu@yahoo.com

Revista va promova dialogul cu cititorii, publicând toate contribuțiile inedite, texte de referință ale unor mari jurnaliști, documente de arhivă, fotografii etc.

De asemenea, vom prezenta un calendar al evenimentelor la care participă jurnaliști sau membrii unor asociații de profil, în primul rând evenimentele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

Disclaimer: conținutul articolelor colaboratorilor noștri nu reprezintă în mod oficial opinia redacției revistei *Muzeul Presei Românești*, aceasta asumându-și doar rolul de a fi o tribună necenzurată a opiniilor.

Răspunderea juridică privind corectitudinea și veridicitatea informațiilor prezentate, precum și eventualele consecințe revin autorilor, conform prevederilor legale.

Dan Toma DULCIU

O pagină neștiută din biografia lui Mihai Eminescu *Membru al unui complet de judecată la Iași*

Revăzând unele obscurități din biografia lui Mihai Eminescu, ar trebui să ne întrebăm: am putea oare ajunge vreodată să deslușim cărările întortocheatului său univers existențial, ungherele ascunse ale vieții sale atât de agitate? Vom găsi cumva răspunsuri potrivite la atâtea semne de întrebare, dezlegări acceptabile la atâtea dileme iscate din te miri ce sursă documentară nou dezvăluită? Probabil că nu întotdeauna, dar aceasta nu trebuie să ne determine să abandonăm căutarea, resemnându-ne cu gândul că nu mai este nimic grăitor de scos la iveală în biografia nefericitului *Luceafăr*, a cărui viață zbuciumată a fost cercetată cu asupra de măsură.

Sub auspiciile acestei abordări pline de permanente speranțe, am răsfoit cu atenție vie presa timpului său, căutând detalii neobservate de biografii lui Eminescu, încetoșate de trecerea timpului sau pur și simplu ignorate, oarecare întâmplări cu caracter personal, aparent derutante, dar capabile să nască înnoiri de viziune asupra dogmelor biografice iconice, enunțate în decursul vremii. Năzuim astfel să deschidem o altă perspectivă de interpretare asupra clasicului narativ biografic eminescian, zugrăvind-l pe tânărul revenit în țară de la studiile din străinătate sub masca înșelătoare a unui tânăr visător, plutind într-o serafică lume, incongruentă universului cotidian. Noi detalii de viață, neluate în seamă din păcate, ne dezvăluie însă un personaj preocupat nu doar de servituțile profesiei de jurnalist, ci mai ales profilul unui om acaparat de griji neașteptate, de eșecuri nemeritate, luptând să le facă față.

Conștienți de riscurile asumate în tentativa de a reconstitui un crâmpei neștiut din perioada ieșeană a „*Luceafărului*”, prin analiza unor asemenea detalii biografice inedite, ne putem întreba cu feroarea scepticului precaut: avem cumva dreptul să enunțăm nu doar simple ipoteze, ci interpretări curajoase sau concluzii cu valoare apodictică¹, lecturând doar o sumară notiță de jurnal, veche de peste un secol, neluată însă în considerare de către marii biografi ai „*Luceafărului*”? Oare riscul de a scoate un cuvânt sau o sintagmă dintr-un text (fără a cunoaște contextul) nu ne induce într-o regretabilă eroare? De aceea, las la aprecierea cititorilor răspunsul la această derutantă dilemă.

Un asemenea grăunte de știre, nici măcar o propoziție întreagă, atât de laconică și de o banalitate justificând probabil lipsa de interes a celor care au studiat anterior presa ieșeană, este de fapt o informație ignorată chiar și de sagacitatea recunoscută a unui G. Călinescu, Perpessicius sau unor alți cercetători mai vechi sau mai noi, altminteri harnici în exploatarea amplă a oricărei relații scrise cândva în presă, a vreunei fotografii sau document de arhivă, pe care am avut șansa să o recuperez dintr-un banal comunicat, tipărit în paginile a două ziare ieșene, ceea ce înseamnă că nu a fost o eroare de tipar, o confuzie de nume. Da, știrea se referă la însuși Mihai Eminescu, prezentat de presa ieșeană într-o ipostază inedită, ce merită a fi discutată și supusă unei analize amănunțite, urmând ca ulterioare cercetări de arhivă să confirme sau să infirme această ipoteză cu aspect de deducție logică speculativă.

Este vorba, așadar, de o succintă notiță de presă, din primăvara anului 1877, plasându-l pe tânărul ziarist Mihai Eminescu în ipostaza de membru al *completului de jurați*, de pe

Dan Toma DULCIU

lângă *Curtea de Apel de la Iași*. Deși pare un aspect insignifiant (se cunosc și alte episoade în care Eminescu este cooptat în diverse activități, în comisii de examen, de inspecție, de concursuri etc), subliniem semnificația acestei neașteptate descoperiri biografice, ținând mai ales seama de conjunctura complicată a acelei perioade, în care s-au adunat câteva nereușite pe plan existențial: abandonarea proiectului obținerii unui doctorat, pierderea ființei dragi a mamei sale, a fratelui, vânzarea casei părintești, demiterea din postul de inspector școlar, de bibliotecar și, mai grav, deschiderea unui dosar penal, care ar fi putut să îi aducă câțiva ani de pușcărie!

1877, an de hotar în destinul „*Luceafărului*”

Pentru a fi mai bine înțeles, vom jalona contextul general în care s-a produs desemnarea lui Mihai Eminescu în componența *completului de jurați*, având înputernicirea de a judeca anumite procese speciale, cum ar fi, de exemplu, cele având ca obiect crimele sau delictele de presă.

Acest eveniment coincide cu intrarea sa în presă, amplificând și adâncind experiența de viață a celui care va avea astfel prilejul unui contact nemijlocit cu mecanismul de funcționare al unei instanțe de judecată, pe rolul căreia se aflau cazuri grave sau cele legate de regimul presei.

Până atunci avusese parte numai de întâmplări supărătoare vis-à-vis de sistemul judiciar al vremii. Este de ajuns să amintim de procesul de presă, pe vremea studenției vieneze, apoi nenumăratele tracasări judiciare ale familiei sale, culminând, în ceea ce-l privește, cu acuzele privind așa zisele lipsuri de inventar (mobilier și cărți), la *Biblioteca Universității* din Iași, reclamate tendențios ca fiind infracțiune de furt. Tot acum, tatăl său este târât prin instanțe de judecată de ginerele său profitor, I. Drogli, care obține executarea silită asupra casei părintești, fiindcă Gh. Eminovici nu putuse să îi pună la dispoziție ginerelui dota promisă cu câțiva ani în urmă, la căsătoria acestuia cu Aglaia, sora Poetului. Pe de altă parte, părintele său este chemat în judecată și obligat să achite inclusiv cheltuielile efectuate de *Agenția Diplomatică* a României de la Berlin, în urma decesului dr. Șerban Eminovici, petrecut în toamna anului 1874, frate nefericit ce a lăsat în urma sa angarale complicate.

Așadar, ne aflăm în 1876, an plin de întâmplări, când Mihai Eminescu ocupă, bineînțeles cu ajutorul junimiștilor, un post de redactor-administrator și corector la „*Curierul de Iași*”², îndeletnicire oarecum temporară, durând puțin mai mult de un an (mai 1876³ - toamna anului 1877). Altă soluție nu exista, altminteri ar fi „*murit de foame*”, după cum recunoșteau cei apropiați.

„*Curierul de Iassi*” a apărut în anul 1868, având un tiraj inițial de 2000 de exemplare, încetându-și apariția în 1882. Redacția și administrația ziarului (Editor: A. Bernard, Redactor Responsabil⁴ Th. Balassan, uneori semnând Teodor Bălășan) se aflau la „*Tipografia Junimea*”, devenită „*Tipografia Națională*”. Aceasta era instalată în sediul Băncii Moldovei, aici tipărindu-se gratuit manuscrise originale românești, a căror valoare literară era stabilită de un comitet, precum și cărți de școală la un preț redus, lucrări străine traduse în românește, cărți de istorie etc.

Aflată inițial sub conducerea lui Th. Balassan, tipografia este vândută în anul 1871 lui H. Goldner. Din acest an, 1871, societatea „*Junimea*” va beneficia, așa cum am arătat mai sus, de o nouă tiparniță și anume „*Tipografia Națională*”, având ca acționari principali pe Rosetti, Solescu, Negruzzi, Gane și Naum. Aici s-a tipărit și revista „*Convorbiri Literare*”⁵.

Ziarul „*Curierul de Iassi*” avea două părți componente: Partea oficială a acestei publicații a *Curții de Apel* – Iași, redactată de tânărul Ioan S. Ionescu, cel care - ulterior - împreună cu Ion Creangă și alți junimiști va deveni coproprietar⁶ al „*Tipografiei Naționale*” și *Partea neoficială* a ziarului, redactată de însuși M. Eminescu, cu articole semnate sau nu⁷. Această experiență îi va fi utilă ceva mai târziu în Redacția „*Timpului*”, unde, forțat de împrejurări, Eminescu este nevoit să scrie aproape întregul ziar, în lipsa unor redactori specializați.

Când concurența scoate dinții sau pe cine nu îl lași să moară nu te lasă să trăiești

Începând cu 1873, Th. Balassan lansează pe piață „*Curierul*” – *Foaia intereselor generale*⁸, având redacția și administrația în localul *Tipografiei A. Bermann*⁹ din Iași, pe frontispiciul ziarului menționându-se numele său în calitate de „*proprietar și administrator*”. Nu cunoaștem tirajul sau succesul de piață al acestui ziar concurent al „*Curierului de Iassi*”, dar trebuie recunoscut însă că faimoasele calendare scoase de Th. Balassan, asemenea celor tipărite de Th. Burada, erau foarte căutate și citite în acea epocă.

O figură aparte este aceea a lui Th. Balassan, al cărui portret este zugrăvit în Revista „*Societatea de Măine*”, într-un articol scris cu har de Emil G. Racoviță, celebrul explorator al Antarcticii, cu savurosul titlu: „*Amintiri bătrânești despre franțuzeasca din Moldova și despre o celebră francofilă acum uitată: Coana Chirița*”¹⁰. Autorul amintit, născut la Iași, în 1868, elev al lui I. Creangă, a cunoscut desigur ziarul „*Curierul Foaia intereselor generale*” și pe redactorul

acestuia.

Iată cum îl descrie E.G. Racoviță pe fondatorul revistei „*Curierul Foaia...*”: De origine armean, Th. Balassan era cam analfabet, dar reprezenta cu mult aplomb presa zilnică francofilă, spune Racoviță. Acesta alerga din casă în casă, distribuind ziarul său și încasând abonamentele. Sora acestuia, Coana Sofica, o duodie cam durdulie, gospodărea de fapt redacția. Mai lucrau sporadic în redacție și câțiva băietani nevârstnici, care se schimbau foarte des, căci nu vedeau para chioară de la dl. Director!

Emil Racoviță susține că această revistă promova cauza limbii franceze la Iași, fiindcă nu era număr în care să nu apară traduceri în românește, sub formă de foileton din romane sau din ziare de la Paris. Numai că traducerile arătau numeroase lacune, atât în ceea ce privește limba franceză, cât și limba română, dându-se ca exemplu o traducere hazlie, care a făcut înconjurul urbei. Astfel, vorbind despre unchiul unei contese, traducătorul redă expresia „*il etait la crème des oncles*” prin „*el era smântâna moșilor*”, în loc de „*era cel mai bun și mai draguț unchi*”. Acesta era Th. Balassan!

În legătură cu acesta circulau în lumea ieșeană o serie de anecdote, una dintre ele fiind următoarea:

<<O notiță apărută în „*Curierul*” lui Balassan din Iași, avea aerul să persifleze pe Carp când a publicat în „*Convorbiri Literare*” traducerea lui „*Othello*”. Din ce limbă a tradus d-l Carp opera lui Shakespeare? se întreba ziarul „*Curierul*” cu intenția de a-i contesta cunoștința limbii engleze. A doua zi după ce P. Carp ia cunoștință de această notiță — scrie Gh. Panu — el se duse la redacția „*Curierului*” unde găsi pe Balassan; apropiindu-se de acesta, cu pălăria înaltă pe cap și cu monoculul în ochi, îl întrebă în englezește: Ce mai faci? Bietul Balassan nu numai că nu înțelegea nimic, dar nici nu pricepea în ce limbă îi se vorbește. Atunci d. Carp zâmbind, se retrase zicându-i; - „Să spui redactorului care a scris notița, că am fost pe aici și că ți-am vorbit în limba în care „*Othello*” a fost scris>>.”¹¹

Cu toate acestea, în iunie 1883, Regele Carol I îl decorează pe Th. Balassan cu înalta distincție „*Coroana Românei*” în grad de cavaler, spunându-i: „*Primește această decorație, căci meriți să o porți pentru activitatea d-tale.*”¹²

Publicația editată de Th. Balassan, imitând proiectul editorial al „*Curierului de Iassi*”¹³, devenind fără nici un fel de dubiu o adversară serioasă a acestuia, îl va calomnia pe Mihai Eminescu¹⁴, manifestându-și chiar simpatia pentru baronul D. Petrino, numit „*Poetul Bucovinei*”.

Astfel, un redactor al ziarului „*Curierul*” – *Foaia intereselor generale*, descrie malițios discursul rostit de Mihai Eminescu, în anul 1876, în ciclul de conferințe organizate de „*Junimea*”, dedicate influenței marilor puteri asupra Principatelor. Prelegerea este considerată drept o propagandă de politică actuală, iar vorbitorul un novice în arta oratoriei, având fața timidă, de parcă ar cerși mila auditoriului, ca într-un final să afirme că discursul a fost un fiasco, arătând mai mult influența austriacă asupra lui Mihai Eminescu decât influența austriacă asupra Principatelor Române!

„*Prelegere Populară a Societății Junimea. Duminică 14 Martie, d. M. Eminescu a avut a vorbi despre influența austriacă asupra Românilor, dar vorbirea sa a fost curat o propagandă de politică actuală, prin care d-sa, având manuscrisul de pregătire în mână spre siguranță, a început pe de rost, cu un ton îngăimător (fiind începător în vorbire), a se încerca de a dovedi prin exemple istorice că numai despotismul este fericirea și progresul popoarelor, zicând cum că unul va putea jefui mai puțin decât mai mulți, și că țăranul trebuie să rămână țăran, robul se rămână rob, boierul boier, numai astfel se pot forma, după d-sa, clasele pozitive necesare pentru existența unui Stat. Făcând aluzie la Principele Mihai Sturza, condamnă pe acest Domn, fiindcă a deschis toate rangurile boierilor mici pentru a răsturna pe boierii mari. Apoi, cu fața timidă, ce părea a reclama mila auditoriu-*

Statuia lui Mihai Eminescu, în Grădina Ateneului Român, București

lui, pentru a completa discursul său, se necăjește a arăta cât de rău este sistemul nostru constituțional, care dă dreptul la alegeri, înlesnind scribilor a ajunge la afacerile Statului. Am fi prea mult a mai arata despre frumosul său discurs, din care rezultă curat: numai influență austriacă asupra dumisale, căci despre această influență asupra poporului Român, s-a păzit cu totul de a recita ceva. Dar trebuie se observăm că deși a fost o propagandă politică, Poliția nu s-a arătat de loc, ca la dl. Petrino, a cărui conferință a fost curat literară.”¹⁵.

Cam tendențios și înțepător acest comentariu¹⁶! Va primi mai târziu o replică pe măsură din partea lui Mihai Eminescu.

Din nefericire, aceeași atitudine zeflemistă o manifesta și revista umoristică ieșeană „Perdafu!” care îl încondeiază pe tânărul M. Eminescu cu figuri de stil grotești, nemeritate: „Astăzi d. Eminescu va povesti în sala Universității despre înrăurirea austriacă în țara română. D. Eminescu e un poet din cei dintâi poeți ai Societății Julănimea (sic!), el a făcut mai multe ode la lună, la soare și la stele... si mai cu osebite la Steaua Ciobanului.....cu care a reușit de minune, căci îndată după aceasta a căpătat postul de revizor școlar”¹⁷.

În schimb, consulul austriac la Iași, Hans Wenzl¹⁸, apreciind valoarea conferinței susținute de Mihai Eminescu, trimitea la Viena traducerea în germană a textului dizertației, al cărei conținut a fost tipărit în „Curierul de Iassi”.

La începutul anului 1877, în luna ianuarie, asistăm la un schimb polemic între cele două ziare gemene ieșene. Dialogul acid este declanșat de Th Balassan, care comite o impolitețe, insinuând în scris că familia lui Mihai Eminescu are origine străină¹⁸: „Bunul (bunicul, n.n.) D-lui Eminescu, fiind copil, a fost adus în România și anume la Dumbrăveni, jud. Botoșani, de venerabilul Const. Balșu Dumbrăveanu; el se numea Emin (nume turcesc). Tatăl D-lui Eminescu, bătrânul Gheorghe Eminovici, trăiește și astăzi în Botoșani; și chiar Junele Eminescu nu rătăcește de mult printre noi.”

Fără să pregete, poetul răspunde incisiv, peste câteva zile, în „Curierul de Iassi”: <<Cu „Curierul intereselor” nu ne-am fi dat această osteneală, căci pentru redactorul acelui ziar orișice abstracțiune e dincolo de sfera priceperii sale. Redactorul „Curierului intereselor” (Th. Balassan, n.n.) joacă în presa română rolul lui Achmed Kaiserli Pașa. Acesta era singurul ministru în Europa care nu știa citi și scrie, iar d. Balassan e asemenea singurul redactor, în univers poate, care asemenea nu știe citi și scrie. Acesta e un secret public în Iași și ar fi în toată țara dacă d. redactor nu s-ar păzi de-a scrie un singur șir în propriul său ziar. D-sa are un singur rol – de a tipări toate necuviințele câte i se trimit Când i se pare că ating vreo personalitate superioară nimicniciei și ignoranței sale. A discuta cu d-sa e ca și când ai vrea să ‘nveți pe-un orb pictura.”²⁰>>

Replica lui Th. Balssan apare sub titlul: „Brevetul de pastramagiu a redactorélui oficial din Iași dat de el-însuși”²¹.

Primind răspuns din partea lui Eminescu, la 27 ianuarie 1877, Balassan se mulțumește să replice, afirmând că doar publicul este cel care va decide care dintre cele două foi este mai bine redactată.

Așadar, anul 1877 a fost o perioadă de mari încercări în existența Poetului. Zdruncinat sufletește, în urma morții mamei sale (16 august 1876), Mihai Eminescu îndură cu stoicism toate loviturile primite (precum pierderea postului de revizor, darea în judecată a guvernului conservator, cu acuze de risipire a banului public pentru acoliții regimului, printre ei fiind și M. Eminescu sau I. Slavici, care primiseră burse de studii)²², la care se adaugă, în toamna aceluiași an, o înscenare judiciară, pusă la cale de D. Petrino²³ (favoritul redacției ziarului „Curierul” – Foaia intereselor generale, evident și al lui Th. Balassan), care îl denunță pe Poet că a sustras din bibliotecă mobilier și cărți.

Anchetat, obligat să se justifice, el este în cele din urmă achitat. În toată această perioadă, Mihai Eminescu găsește adăpost în bojdeuca prietenului său I. Creangă. Era prea multă suferință, iar gândurile îl îndeamnă să părăsească Iașul iubirilor sale. Astfel că își pregătește plecarea la București, probabil la sfârșitul lunii octombrie 1877, pentru a se alătura redacției ziarului „Timpul”, care funcționa pe atunci în Palatul „Dacia” din centrul Capitalei, avându-l temporar ca redactor șef chiar pe Titu Maiorescu.

Un jurat din lumea presei, la *Curtea de Apel* - Iași

Să vedem ce s-a întâmplat însă în primăvara anului 1877. Scăpând de urmărirea penală, fiindcă potrivit spuselor judecătorului de instrucție, fapta nu putea fi dovedită, Mihai Eminescu devine, probabil fără voia sa, actor vremelnice al unei proceduri procesuale, desfășurate, potrivit legislației atunci în vigoare, la *Curtea cu Juri* de pe lângă *Curtea de Apel* Iași²⁴.

Ce l-a determinat să se implice oare într-o asemenea ingrătă misiune și într-o importantă instanță de judecată ieșeană, *Curtea de Apel*? Lipsa acută a banilor, deși legea nu menționa vreo diurnă pentru aceste jurii? Să fie faptul că unii junimiști erau oameni ai legii, unii dintre ei având doctorate în științe juridice? Câțiva practicați în paralel și avocatura (cum ar fi T. Maiorescu), iar alții au fost chiar magistrați, ca de pildă N. Gane (la 22 de ani era uns Președinte al *Tribunalului Suceava*, iar în anul 1865 judecător al *Curții de Apel* - Iași. Acesta este admis la „*Junimea*”, fiind recomandat de colegul său de magistratură, Vasile Pogor). Sau a contat faptul că la *Curtea de Apel* - Iași s-a judecat procesul său, încheiat cu happy-end, scăpând de acuzația de înstrăinare a unor obiecte de inventar ale *Bibliotecii Universitare Iași*?

Vom prezenta în continuare rațiunea de a exista a acestor instanțe de judecată. În accepțiunea legii, *Curțile de Apel* verifică legalitatea și temeinicia soluțiilor pronunțate de către judecătoriile și tribunalele aflate în raza lor de competență. Sistemul jurisdicțional românesc, cu trei grade de competență de judecată precizează că soluțiile pronunțate de *Curțile de Apel*, cu excepția celor irevocabile, pot fi atacate cu recurs doar la *Înalta Curte de Casație și Justiție* de la București.

Conform normelor legale de atunci, sesiunile *Curților cu Jurați* se deschid la 15 septembrie, 1 decembrie, 1 martie și 1 iunie. *Curtea cu Juri* din Iași urma să își intre în atribuții, la data de 1 martie 1877, judecând persoane care au săvârșit doar anumite categorii de infracțiuni. În componența sa intrau *jurați titulari*, iar în cazul în care unii dintre aceștia nu puteau participa, din diverse motive, ei erau înlocuiți de *jurați supleanți*.

După cum se observă în lista de mai jos, erau desemnați 35 de cetățeni din Iași, făcând parte din juriu, printre ei și M. Eminescu, precum și un număr de 4 supleanți. În mod legal, în sala de judecată jurații trebuie să fie în număr de 12.

Printre titulari amintim pe George Mârzescu (n. 29 august 1834, Iași - d. 12 aprilie 1901, Iași) - un cunoscut profesor, avocat și om politic, ministru, român; Theodor Buiuciu (n. 9 mai 1837, Iași – d. 12 septembrie 1897, Iași) - pictor peisagist, membru al *Societății „Junimea”*, profesor la Școala de Belle-Arte din Iași; Dr. G.M. Iuliano - cunoscut medic ieșean. Din păcate, acesta va semna împreună cu Dr. Bogdan o infamă *Constatare medicală*, la data de 6/18 noiembrie 1886, semnalând în cazul lui Eminescu o așa zisă „alienație mintală cu accese acute”.

În numărul din data de 6 martie 1877 al ziarului „*Curierul*” (Balassan) este tipărită și lista proceselor ce urmau a fi judecate cu ajutorul juraților de pe lângă *Curtea de Apel* - Iași, în data de 7, 8 și 9 martie 1877. În fiecare zi urmau a se dezbate procese având ca obiect infracțiuni de tâlhărie.

Anunțul privind componența *Curții cu Juri* – Iași, în sesiunea 1-10 martie 1877:

„Mârzescu Gh. Mândru Gh. Gugia M. Luchianu N. Boteanu N. Hudic M. Andrii Iordachi, Caracașu C. Maisner Iacob, Cornel. Vidrașcu I. Păun Gh. Deliu D. Alexandrini N. Eni Cost. Simi-Onescu D. Belisimus V. Filipescu Th. Pande V. Codrescu Gr. Păun V. Buicliu Th. Teodor Gr. Aronovici T. Șendrea M. A. Rusu Fiul, Ciugole C. Eminescu M. Tacu Gh. Costandache Al. Buznea M. Vârnavu Colonel, Filipescu Const., Gheuca N. Paicu Pavel, Iuliano G. M. *Suplementari*, Antonescu D. Cugler An. Buzdugan M. Papadopulo G. **Procesele de judecată** Marti 1 Mart. Opoziția lui Cost. Ionu p. tâlhărie. Mercuri 2 Mart. August Donat delict de presă. Joi 3 Mart. Vasile Lupu p. lovire ce a pricinuit mörte. Vineri 4 Mart. Gh. St. Roșu p. lovire ce a pricinuit mörte. Sâmbătă 5 Mart. Pavel Marin cu ai lui p. tâlhării.”

Tot din presă, aflăm că pentru sesiunea *Curții cu Jurați* din cursul lunii iunie 1877 au fost trase la sorți alte persoane din Iași, dintre care amintim pe: N. Culiano, C. Catargi, C.N. Aslan, I.Scorpan, N.Canta, V.Conta, iar ca suplimentari: I. Buicliu, I.Buzdugan, Ioan Botez și A.Șumleanu.

Cum se justifică prezența ziaristului Eminescu în componența *Curții cu Jurați* de la Iași?

Evident, Mihai Eminescu nu era magistrat sau jurist de profesie, totuși trebuie amintit faptul că acesta audiase cursuri de drept la Viena și Berlin, ceea ce explică faptul că în numeroase dintre articolele sale analizează în profunzime, ca un veritabil profesionist, o serie de chestiuni teoretice de natură juridică.

Astfel, într-un material publicat în „*Curierul de Iași*”, dedicat activității „*Clubului Studenților Universității din Iași*”, Eminescu recomandă viitorilor absolvenți ai *Facultății de Drept* următoarele subiecte, dovedind profunzimea cunoștințelor de drept ale acestuia: „*N-ar fi oare bine ca să cerceteze chestiuni istorice ale dreptului român? Ce este embaticul? Ce, instituția răzeșilor? Care sunt foloasele și care defectele instituției breslașilor? Cum erau organizate breslele, ce puteri judecătorești aveau? Apoi vine terenul larg al dreptului canonic, rămas cu totul în desuetudine astăzi. Care sunt principiile de drept ale «Obiceiului pământului», întrucât îl întâlnim în cronică și documente? Ce înțeleg documentele supt denumirea de «drept românesc»?*”

Însă prezența sa într-o instanță de judecată în calitate de „*jurat*” nu a fost nicidecum una voluntară, ci „*prin efectul legii*”, am putea spune, prin aceasta înțelegând că jurații nu puteau decide cu de la sine putere dacă vor sau nu vor să fie jurați.

Constituția din 1864 prevedea înființarea unei *Curți cu Jurați* pe lângă fiecare *Curte de Apel*. În anul 1868 se vor înființa 4 *Curți cu Jurați*, care funcționau în cadrul instanțelor de judecată din acele timpuri²⁵, așa numitele *curți apelative*.

Conform *Codului de Procedură Penală*, *Curtea cu Jurați*, era constituită din *magistrați și juriu*.

Curtea cu Jurați nu era o instituție judiciară permanentă, funcționând, după cum vom vedea, pentru o perioadă bine determinată, patru sesiuni pe an (sesiunea dura câte trei luni). Prin urmare, jurații curților apelative nu erau încadrați cu regim de funcțio-

nare permanent, ei nefiind nici magistrați, nici funcționari publici.

Conform *Regulamentului de organizare și funcționare*, *Curtea cu jurați* funcționa timp de 10 zile în fiecare sesiune, având posibilitatea unei prelungiri de până la 5 zile (sesiune extraordinară) dacă în sesiunea ordinară nu se soluționau toate cauzele supuse judecății, în următoarele situații:

- Dacă în cele 10 zile nu se termină toate cauzele aflate pe rol, conform art. 249 *Cod Procedură Penală*.
- Dacă termenul de 10 zile nu este considerat timp suficient pentru soluționarea unei anumite cauze complexe, aflată pe rol.

În ceea ce privește magistrații, aceștia erau în număr de 3: un președinte și doi asesori.

1. Președintele *Curții cu Jurați* făcea parte din componența unei *Curți de Apel*;
2. Cei doi asesori erau membrii ai tribunalului local, putând fi înlocuiți cu președintele tribunalului, în situația în care vreunul dintre ei ar fi fost împiedicat de a lua parte la ședință.

Juriul era format din 12 cetățeni, aleși prin tragere la sorți.

Conform Art. 258 *Cod Procedură Penală*, puteau fi desemnați ca jurați cetățenii care îndeplineau următoarele condiții, cumulativ:

- să aibă cetățenia română, să fie bărbați, vârsta de minim 25 de ani împliniți, având deplinătatea folosinței tuturor drepturilor civile, politice și de familie;
- să fi absolvit cel puțin cursurile învățământului secundar;
- să aibă un venit anual în valoare de 1500 lei.

Puteau fi jurați:

- profesorii și institutorii;
- liber profesioniștii și particularii, potrivit votului censitar, până la clasa a II-a inclusiv;
- funcționarii în retragere, pensionarii cu pensia de 1500 lei anual.

Următoarele categorii de persoane nu pot fi jurați: cei care au suferit o condamnare penală și cei puși sub acuzație.

De asemenea, nu puteau fi jurați: persoanele puse sub interdicție, alienații mintali si cei care făceau parte dintr-un *Consiliu Judiciar*.

Se interzicea următoarelor categorii de persoane a face parte din juriu: miniștrii, membrii corpurilor legiuitoare, prefectii, judecătorii, ofițeri ai ministerului public, ofițeri ai poliției judiciare, militari în termen, învățători, preoți de mir. Acestea sunt *incompatibilități absolute*.

Existau de asemenea o serie de *incompatibilități relative*, de care trebuia a se ține seama, atunci când se punea în discuție valabilitatea componenței unui juriu:

- orice persoană parte în proces sau care avea un anumit rol în proces;
- orice persoană care a mai participat în această calitate în cadrul procesului desfășurat în aceeași cauză, dar a cărei cercetare a fost suspendată.

Alte incompatibilități: Nu puteau fi trecuți în categoria de eligibili ca *jurați*: servitorii cu simbrie și cei care nu știau să scrie și să citească românește.

Erau legalmente scutiți de a fi jurați persoanele care trăiau din munca zilnică și cele care au figurat într-o altă sesiune a aceluiași an judiciar.

Nerespectarea prevederilor legale privind desemnarea juraților (în mod special în cazuri de decădere, incapacitate sau incompatibilitate) atrag anularea verdictului dat de juriu.

Procedura de alegere a juraților și competența *Curții cu Jurați*.

Membrii juriului se alegeau prin tragere la sorți.

În scopul constituirii juriului care intra în componenta *Curții cu Jurați* trebuiau efectuate trei operațiuni:

- formarea listelor,
- tragerea la sorți a listei de sesiune și apoi,
- stabilirea *juriului de judecată* sau *comisiunea juraților*.

În ceea ce privește rolul membrilor juriului în timpul dezbaterilor, aceștia au misiunea de a asculta dezbaterile, de a lua notițe și, cu permisiunea președintelui completului de judecată, pot adresa întrebări martorilor.

De asemenea membrii juriului nu aveau voie să-și exteriorizeze opinia formată în momentul în care luau cuvântul.

Competența *Curții cu Jurați*: Această instanță era abilitată să judece toate persoanele care au comis o *crimă, un delict politic sau un delict de presă*.

Ca excepție, crimele comise de minori nu intrau în competența *Curții cu Jurați*, afară de cazul în care sunt săvârșite în complicitate cu un major.

Curtea cu jurați putea judeca doar cauzele ce îi erau înaintate spre soluționare de către judecătorul de instrucție, cu excepția delictelor de presă, în care partea vătămată putea să se plângă direct *Curții cu Juri*.

După cum se vede, procesele judecate în fața *Curții cu Jurați* - Iași aveau ca obiect infracțiuni grave săvârșite împotriva vieții unei persoane (tâlہarie, loviri cauzatoare de moarte, crime), respectiv calomnie, defăimare, într-un cuvânt: *delictele de presă*²⁶. Legislația interzicea cu desăvârșire arestul preventiv în materie de presă.

În procesele de competența *Curților cu Jurați*, aceștia se pronunță numai asupra vinovăției infractorului, pentru infracțiunea pentru care a fost supus judecării, pe când asupra despăgubirilor pretinse de partea vătămată prin comiterea infracțiunii, precum și asupra cuantumului acestor despăgubiri, se pronunță nu juriul, ci Curtea, adică mai precis completul de judecată propriu-zis.

Calomniile și injuriile adresate prin presa oricui, dacă ating și au în vedere latura vieții publice a persoanei vătămate, sunt de competența juraților, iar dacă ating și au în vedere viața particulară sau cinstea personală a celui atacat, sunt de competența instanțelor ordinare.

Deciziunile *Curții cu Jurați* nu vor putea fi atacate decat înaintea *Curții de Casație* și în formele determinate prin lege.

Nimeni nu va putea îndeplini funcțiunea de jurat dacă nu a împlinit 25 de ani și dacă nu se bucură de drepturile publice, civile și de familie.

Unul dintre procesele privind săvârșirea unui delict de presă, la care – probabil - a fost prezent și Mihai Eminescu, îl privea pe August Donat (urma a se judeca miercuri 2 martie 1877).

Mihai Eminescu apărător al libertății presei

Pare neobișnuit pentru zilele noastre ca, într-un complet de judecată, un jurnalist să delibereze în ceea ce privește vinovăția sau nevinovăția unui confrate²⁷. La vremea aceea, abaterile săvârșite de jurnaliști sau de persoane care utilizau presa pentru a ataca demnitatea sau onoarea unui cetățean erau de competența *Curților cu Jurați*. Mihai Eminescu susținea și în scris obligația ca încălcările legii în domeniul presei să fie judecate la *Curtea cu Jurați* și nu de către alte instanțe : „Nu trebuie să uităm înainte de toate că regimul libertății presei este o derogare de la dreptul comun. Presa poate comite tot soiul de delictе cari, daca nu s-ar fi făptuit pe hârtie și prin tipar, ar fi de competența tribunalelor ordinare. Calomnie și injurie prin viu grai se judecă de tribunal; calomnie și injurie prin

presă — de jurați. Pagubele ce rezultă din delictе ordinare se judecă de tribunalele ordinare; pagubele de pe urma delictelor de presă — de jurați.”²⁸

Conform *Constituției* de la 1866, libertatea de exprimare prin viu grai sau în scris este garantată tuturor cetățenilor²⁹, cu atât mai mult ziariștilor, a căror imunitate în fața rigorilor *Codului Penal* era asigurată de o lege specială: *Legea Presei*. Deși aflat la începutul existenței sale, statul român se străduia să asigure un cadru legislativ adecvat pentru exercitarea drepturilor și libertăților cetățenești, interzicând arestarea ziariștilor, dezavuând cenzura, și împiedicând adoptarea de măsuri administrative care să interzică înființarea, tipărirea sau distribuirea de publicații de orice fel. În privința ziarelor, acestea puteau să apară liber: „*Nici o cauțiune nu se va cere de la ziariști, scriitori, editori, tipografi și litografi. Presa nu va fi supusă niciodată sub regimul avertismentului. Nici un jurnal sau publicațiune nu va putea fi suspendată sau suprimată*”.

Spre deosebire de alte infracțiuni, *delictele de presă* urmau a se judeca de un juriu, respectiv de către *Curtea cu Jurați*, la cererea expresă a părții vătămate, adresată președintelui tribunalului³⁰.

Citația va fi adresată făptuitorului, direct sau la adresa acestuia, ori la sediul ziarului. Numai în situația în care *Curtea cu Jurați* va decide punerea sub acuzație a prevenitului, atunci se va emite o ordonanță de arestare.

Pedepsele în materie de *delictе de presă* se prescriau la un an de la data hotărârii³¹.

Conform *Codului Penal*, art. 47, atunci în vigoare, „*pentru delictele de presă sunt răspunzători autorul, când este cunoscut, ori în lipsa acestuia, girantul ori editorul, când se dovedește*”. (*Cod Penal*, art. 157, 168, 169, 181, 193, 195, 267, 292, 399; art. 18 și art. 38 din *Legea presei* / 13 aprilie 1862, *Constituția României*, Art. 24).

Textul *Constituției* de la 1866 conferea totuși autorităților dreptul de a trage la răspundere pe oricine abuzează de exercițiul acestor prevederi privind libertatea de conștiință, dar numai în cazurile prevăzute de *Codul Penal*³², și conform prevederilor *Codului de Procedură Penală*, adoptat la data de 12 oct. 1864, fără însă a se putea aduce atingere esenței acestui drept, nici măcar printr-o lege excepțională.

Printre cazurile de competența *Curții cu Juri* se numără și *Calomnia*, definită de Art. 294 *Cod Penal* astfel: „*Este culpabil de calomnie acela care, prin cuvinte rostite în public, prin strigări, prin vreun act autentic sau public, prin scrieri, prin imprimare, prin desene, prin gravuri....distribuite sau afișate în public va prepune supra unui individ fapte care, de ar fi adevărate, ar supune pe prepusul la pedepse, sau măcar la ura sau disprețul cetățenilor. Calomnia, în contra funcționarilor publici...va fi urmărită și pedepsită întocmai ca și calomnia contra particularilor...*”.

Calomnia, ca infracțiune, constă așadar în „*afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public*”. Sintagma „*prin orice alte mijloace*” presupune și publicarea de cărți sau articole defăimătoare.

Codul Penal prevedea pedepse de la o lună până la doi ani împotriva acelor care nu vor putea demonstra veridicitatea informațiilor vehiculate în presă, reclamate drept *calomnii*: „*Acela care nu va sprijini prepunerea sa cu dovada legiuită se va pedepsi ca calomniator după cum urmează: Dacă fapta imputată va fi de natură a se pedepsi cu muncă silnică pe toată viața sau pe timp mărginit, culpabilul se va pedepsi cu închisoarea de la un și jumătate până la doi, și cu amendă de la 100 până la 2500 de lei. În toate alte cazuri, osânda va fi închisoarea de la o lună până la șase, și amendă de la 50 până la 2000 lei.*”³³

Curțile cu Jurați aveau dreptul să judece și cazurile de *Insultă*,

definită astfel: „*atingere adusă onoarei și reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură*”.

Există, însă, o categorie de încălcări ale legii, considerate mai puțin grave, și anume *delictele*, pentru care Art. 8 *Cod Penal* enumeră următoarele pedepse:

- 1. Închisoarea de la 15 zile până la 5 ani
- 2. Interdicția de la 6 luni până la 6 ani a unora dintre drepturile politice, civile ori de familie.

Părerea lui Eminescu despre rolul juraților

Aflat la București, și în cunoștință de cauză, redactorul ziarului „*Timpul*” se arată îngrijorat de dorința liberalilor de a transfera judecarea proceselor de delapidare de bani publici în mâna juraților, unde totul se poate mușamaliza:

<<Cu fătărnicia cu care e scris s-ar crede că pe foaia bizantină („*Românul*”, n.n.) o doare inima de interesele țării. În faptă însă judecătorii nu-i plac și vrea să vază iar reintroducându-se tratarea proceselor pentru delapidare de bani publici în mâna juraților, unde totul se va face mușama. Condamnarea de către tribunalele ordinare a vestitului Arion îi stă „*Românului*” și azi pe inimă, el știe ce soartă ar avea coreligionarii lui politici înaintea tribunalelor ordinare. Să ne așteptăm dar curând la desființarea justiției, la darea frâului slobod tuturor hoșilor, la corupțiunea deplină, sub pretext că tribunalele sunt partinitoare. Oricât de partinitoare ar fi însă, **ele sunt mai bune decât Curțile cu Jurați** (s.n.), căci în orice caz e mai preferabilă o justiție nedepinsă încă bine cu cercetări criminale, deci îngăduitoare, decât nici o justiție. **Jurații însă nu sunt nici o justiție** (s.n).³⁴>>

În același ton, Eminescu își exprimă deschis opoziția față de dorința unora dintre adversarii săi politici de a reforma justiția, inclusiv prin atribuirea unor competențe sporite „*Curților cu Jurați*”:

„*Mergeți dar înainte pe această cale și cădeți în prăpastia ce vă așteaptă, nulițați pe cari poporul românesc, pentru rușinea lui, v-a suferit atât de mult la cârmă. Votați cu amândouă mâinile, după obicei, oricând va clipi din ochi bătrânul fanariot care vă hrănește și fără de care ați fi rămas în întunerecul cafenelelor și al tavernelor de jocuri oprite. Adunați-vă în capiștea minciunii, ascultați pe preotul minciunii, nesfințiți cu suflarea voastră necurată acea culme pe care părinții noștri legiuiau înțelepțește si păstrau avutul țării cu șapte noduri. Prin fuga voastră de muncă ați desființat statul și ați dat țara în prada urilor de partid, pentru ca voi să puteți avea rând la pita lui Vodă, voi cari altfel nu sunteți vrednici să călcați pe pământ. Prin instinctele voastre de neorânduială veți desființa armată! Împinși de cumplita voastră frică de justiția ordinară, veți desființa justiția. Organul fanariot cuprinde deja articole din care se vede că voiește înlocuirea oștirii prin gardă; prin niște bieți oameni cu griji și familii, luați de la ocupațiile lor pentru a fi conduși la vifleim de toți crăcănații și cocoșații din Țara Românească. Tot organul fanariot, speriat de condamnarea confratelui Arion, cere ca procesele de delapidare de bani publici să vie iar înaintea juraților, adică a unor oameni privați cari, neavând ochii ageri de judecător, nu vor putea descoperi subțietatea nelegiuirilor ce le comiteți si se vor lăsa amețiți de advocații guralivi*”.³⁵

Totuși, ideea judecării unor infracțiuni împotriva vieții persoanei de către *Curtea cu Jurați* nu i se pare exagerată, în special în cazul atentatului întreprins de numitul Pietraru împotriva lui Brătianu, criminalul fiind judecat și condamnat de către o *Curte cu Jurați* la 20 de ani închisoare.

Semnificația prezenței lui Mihai Eminescu într-un complet de jurați

1. Pentru a figura pe *lista de jurați* (aceștia putând fi considerați *personal auxiliar* al unei instanțe de judecată) rezultă că, în primăvara anului 1877, s-a considerat că Mihai Eminescu a trecut printr-un *test de admisibilitate*, bifându-se „*pozitiv*” îndeplinirea următoarelor condiții: a) să fie cetățean român; b) să aibă deplina folosință a drepturilor civile și politice; c) să nu fi suferit o condamnare pentru următoarele delict: fals, furt, înșelăciune, abuz de încredere, mărturie mincinoasă, atentat la bunele moravuri, vagabondaj, abuz de putere, delapidare de bani publici, mituire, percepere de taxe ilegale, violare de sigiliu, sustragere de acte, să nu fi provocat un faliment fraudulos.

Deci, pe lângă celelalte condiții amintite anterior (numite *incompatibilități*), cetățeanul Mihai Eminescu a căpătat un *certificat de eligibilitate*, similar celor ce aspirau la încadrarea într-o funcție din administrația publică.

În cazul lui Eminescu, putem spune că îndeplinirea condițiilor specificate la punctul c) ar fi echivalent cu obținerea unui *cazier alb*, din zilele noastre.

2. Ce regim juridic a avut funcția deținută de Mihai Eminescu la „*Curierul de Iassi*”, ținând cont că numele acestuia nu este menționat în caseta redacțională a publicației (funcționar public, angajat privat)?

Inițial, în 1868, ziarul „*Curierul de Iassi*” nu specifica în subtitlu apartenența acestui jurnal la un organ administrativ (*Primăria Iași*) sau judecătoresc (*Curtea de Apel*), în subordinea căruia s-ar afla. După anul 1875, în subtitlu apare mențiunea: „*Foaia publicațiunilor oficiale din resortul Curții Apelative din Iassi*”³⁶, ceea ce ne îndreptățește să ne întrebăm dacă avem de-a face cu un organ de presă oficial al *Curții de Apel* - Iași, sau avem de a face cu un ziar particular, specializat și pe chestiuni de justiție³⁷.

Salariul lunar de jurnalist a fost de doar 100 de lei, ulterior 150 lei, total insuficient, dar oricât de mic ar fi fost, aceasta este prima simbrie pe care Eminescu o încasează ca jurnalist!

Este important de reținut faptul că primul loc de muncă al lui Mihai Eminescu, în calitate de jurnalist profesionist, a fost la o publicație cu profil predominant juridic-administrativ, având și rubrici de ordin social, economic, financiar, cultural, inclusiv publicitate.

3. Această ucenicie în cadrul unei publicații cu un profil juridic declarat, precum și studiile de drept efectuate la Viena și Berlin, i-au permis ca, abordând diferite subiecte sau teme juridice, să emită judecăți de valoare în articolele tipărite la „*Curierul de Iassi*”, dar mai ales la „*Timpul*”, oricât de critice sau politizate ar părea la prima vedere. De exemplu, iată ce spune jurnalistul Mihai Eminescu despre problema independenței sau subordonării justiției, în vremea aceea: „*Justiția, subordonată politicii, a devenit o ficțiune și nu mai există nici o garanție pentru cele mai prețioase interese ale societății*.”³⁸

Referindu-se la scopul legii, Mihai Eminescu spune: „*Legile ar trebui să fie, dacă nu codificarea datinii juridice, cel puțin dictate și născute din necesități reale, imperios cerute de spiritul de echitate al poporului; nu reforme introduse în mod clandestin, necerute de nimenea sau vulgarizate ca o marfă nouă sau ca un nou spectacol*”³⁹.

În ceea ce privește adoptarea unei legislații străine, neadecvată specificului țării noastre, ziaristul subliniază: „*Nu acel legiuitor va fi însemnat care va plagia legi străine traduse din codicele unor țări depărtate ce au trăit și trăiesc în alte împrejurări, ci cel care va ști să codifice datina țării lui și soluțiunea pe care poporul în adâncul convingerilor sale o dă problemelor în materie. Nu acel om politic va*

fî însemnat, care va inventa și va combina sisteme nouă, ci acel care va rezuma și va pune în serviciul unei mari idei organice înclinările, trebuințele și aspirațiunile preexistente ale poporului său.”⁴⁰.

Aceste opinii teoretice pe marginea unor chestiuni de sociologie juridică, comentariile sale privind activitatea juridică a Parlamentului, analiza unor dosare politice, cu trimitere la legi și procese în instanță, inclusiv prezența acestuia într-un juriu la *Curtea de Apel* Iași, ne determină să privim personalitatea lui Mihai Eminescu și din perspectiva unui slujitor al zeiței dreptății, dar fără să poarte roba unui magistrat.

¹ *Apodictic*: (Despre judecăți, demonstrații etc.) Care exprimă raporturi și legături necesare între lucruri sau fenomene; care exclude posibilitatea unei opoziții.

² „*Curierul de Iassi*”, „foae’a publicațiunilor oficiale din resortul Curții apelative din Iassi“ — motiv pentru care, în glumă, poetul o numea „foaea vitelor de pripas“. Partea neoficială a acestei gazete a primit totuși, între 1876—77, nestematele gândirii eminesciene, înscriindu-se, astfel, în rândul celor mai prețioase documente ale literaturii noastre”. (N. Barbu, „*Criticul Eminescu*”, „*Cronica*”, 14.06.1969, nr. 24, p.7)

³ În mod formal, se consideră că intrarea lui Mihai Eminescu în redacția „*Curierului de Iași*” s-a produs la 3 iunie 1876, care corespunde datei ordinului de demitere a lui Eminescu din funcția de revizor școlar. Însă analiza atentă a articolelor din acest ziar arată în mod indubitabil faptul că, încă după data de 19 mai 1876, stilul, conținutul și condeiul elevat al articolelor sunt net superioare celor anterioare, semn sigur că ele aparțineau noului jurnalist al redacției, respectiv Mihai Eminescu.

⁴ Iacob Negruzzi, „*Amintiri de la Junimea*”, București, 1921, aduce precizări referitoare la prezența lui Th. Balassan în anturajul *Junimii*. (p. 77, 99, 100).

⁵ Iacob Negruzzi, „*Amintiri de la Junimea*”, București, 1921, aduce precizări referitoare la prezența lui Th. Balassan în anturajul *Junimii*. (p. 77, 99, 100).

⁶ Printre junimiștii acționari la „*Tipografia Națională*” se afla și fostul primar al Iașului, N. Gane (de cinci ori primar, prima dată în perioada iunie1872-mai 1876), care, la sfârșitul mandatului, în mai1876, era acuzat că a îndreptat toate comenzile de imprimare ale administrației pe care o conducea spre tipografia la care era acționar. Deci, pare conflict de interese. Mihai Eminescu arată într-un articol intitulat „*Apărătorul Legii și Tipografia Națională*” („*Curierul de Iași*”, 23 iunie 1876) că singurul criteriu avut în vedere de către Primărie a fost prețul avantajos al „*Tipografiei Naționale*”, în raport de cel al concurenței.

⁷ Ultimul articol cunoscut al lui Eminescu la „*Curierul de Iași*” a fost „*Răpirea Bucovinei*” (30 septembrie 1877). Se afirmă că plecarea ziaristului din redacția acestui ziar s-a făcut în urma unui diferend cu mai marele *Tipografiei Naționale*, unde se tipărea și „*Curierul de Iași*”. „*Firea independentă a poetului și ieșirile avocatului Mircea, care dispunea de „Tipografia Națională”, de a-i impune ca Eminescu, dincolo de convingeri, să ia apărarea edilului ieșean Pastia, atacat de ziarul „Steaua României”, îl determină pe poet să părăsească „foaea vitelor de pripas”, nepăsător de piedicile vieții, dar liber în demnitate, și asta-i ajungea — dincolo de lipsuri !*” (cf. Augustin Z.N. – Pop, „*Pe urmele lui Mihai Eminescu*”, Editura Sport-Turism, București, 1978, p.194). Ne îndoim asupra veridicității acestei explicații, fiindcă la 6 iunie 1877 Mihai Eminescu aduce Primarului Iașului, Pastia, elogii pe o coloană întreagă a ziarului „*Curierul de Iași*”.

⁸ Apare în perioada ianuarie 1873-27 iunie 1893. Din 25 aprilie 1879 adaugă la titlu sintagma „*Th. Balassan*”.

⁹ *Tipografia Bermann* era una dintre cele mai vechi din Moldova, funcționând încă din vremea domnitorului Mihail Sturza. După moartea proprietarului, doamnele Bermann și Vrabie, moștenitoarele fondatorului acestei tipografii au vândut activele tipografiei lui Th. Balassan în anul 1872. În anul 1876, noul proprietar a decis să restituie aparatura tipografiei celor două doamne, pe motiv că utilajele nu mai sunt de folos. Acestea l-au dat în judecată, susținând că nu s-a restituit tot inventarul inițial. În anul 1879, sediul tipografiei deținute de Th. Balassan se afla la Iași, *Strada Mare*. Acest personaj era descris de C.Hogaș ca fiind „*numai de o șchioapă de înalt, cu capul în patru muchi și niște mustăți.*” (cf. C.Hogaș, *Răzlețe*, în *Revista Fundațiilor Regale*, An VIII, nr. 6, iunie 1941, p.634)

¹⁰ În revista „*Societatea de Mâine*”, An VIII, nr. 8, din 1 Mai 1931, p. 182-183.

¹¹ C. Săteanu, „*Figuri din Junimea*”, Editura „*Bucovina*”, București, 1932., p.79

¹² Cf. N .A. Bogdan, „*Regele Carol I și a doua sa Capitală*”, București, Institutul C.Sfetea, 1916, p. 301.

¹³ Cele două ziare ieșene sunt adesea confundate, motiv pentru care Th. Balassan cere ca ziarul său să fie citat sub titlul „*Curierul Balassan*”: „(*Lămurire*) Vedem adesea ca ziarele bucurescene reproducând sciri de la noi le dau calitate din „*Curierul de Iassi*” și vice-versa, și fiindcă nu dorim a se pune în sarcina altora păcatele noastre și încă mai puțin a ni se atribui noile nisce merite care nu sunt ale noastre, apoi rugăm pe toate ziarele care reproduc ceva de la noi să adaoge pe lângă titlul „*Curierul*“ și numele Balassan. Cu acest mod nu se va mai face confusiune pe viitor”. (cf. „*Curierul Foaia intereselor generale*”, 2 iunie 1877, p.4).

¹⁴ Printre revistele ieșene care au avut atitudini ostile la adresa lui Eminescu amintim: „*Perdaful*” (1873-1887), „*Apărătorul legei*” (1875-1876) și, desigur, „*Curierul Balassan*”.

¹⁵ cf. „*Curierul*” - *Foaia intereselor generale*, 18 martie 1876, p. 2

¹⁶ O cronică obiectivă pe marginea aceluiași subiect, cu un rezumat corect al discursului lui Eminescu, va fi publicată însă în „*Curierul de Iassi*”, la data de 19.03.1876, sub titlul „*Prelecțiune populară*”.

¹⁷ Cf. „*Perdaful*”, 14 martie 1876, nr. 4, p.4

¹⁸ Raportul este datat 5 ian.1877. Doc. se află în D.A.N.I.C., fond Casa Regală, ds. 23/1877, f. 1-31, text dactilografiat.

¹⁹ Th. Balassan, în „*Curierul. Foaia intereselor generale*”, Iași, 5 ian. 1877.

²⁰ „*Pro Domo*”, articol nesemnat, aparținând lui Mihai Eminescu. Cf. Mihai Eminescu, *Opera Politică, 1870-1877, Albina, Familia, Federațiunea, Convorbiri Literare, Curierul de Iași*, Ediție critică întemeiată de Perpessicius Ediție critică îngrijită de Muzeul Literaturii Române, Coordonator Dimitrie Vatamaniuc, Editura Academiei RSR, 1980, *Pag. 192*

²¹ „*Curierul Foaia intereselor generale*”, nr. 5, din 20. 01.1877, p. 5

²² Istoricul trimiterii în judecată a cabinetului conservator se poate urmări în Titu Maiorescu, „*Discursuri parlamentare*”, II, 1897, pag. 1-47 și „*Însemnări zilnice*”, I, 1937, pag. 256-275.

²³ În ziarul „*Albina*” din Pesta, nr. 3, 4 /1870, D. Petrino este aspru admonestat cu privire la lucrarea acestuia: „ *Puține cuvinte pentru conruperea limbii române în Bucovina*”, Cernăuți, 1869.

²⁴ Știrea este anunțată în „*Curierul Foaia intereselor generale*”, Anul V, nr. 16, 27 februarie 1877, p. 6

²⁵ Curțile cu jurați funcționează în prezent în Austria, Belgia, Elveția, Franța, Grecia, Italia, Norvegia, Suedia și Rusia, dar cel mai cunoscut sistem este cel american. În România, instituția este preluată din sistemul de drept francez, funcționând între mijlocul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. În anul 1938, după instaurarea dictaturii regale, *curțile cu jurați* au fost desființate, atribuțiile lor fiind preluate de către alte instanțe.

²⁶ Programul ședințelor *Curții cu Jurați* – Iași, în perioada 1-10 martie 1877, în „*Curierul de Iassi*”, nr. 22 din 27.02.1877, p.4

²⁷ Corpul medical, judecătoresc și cel ofițeresc păstrează totuși și în zilele noastre instanțe de judecată proprii, pentru anumite categorii de abateri. Comisia medicală de disciplină, pentru medici, Consiliul Superior al Magistraturii pentru magistrați și procurori și consilii de onoare ale ofițerilor, respectiv tribunale militare.

²⁸ M. Eminescu, „ *În fine precedentul*”, în „*Timpul*”, 15 decembrie 1882.

²⁹ Art. 24. - *Constituțiunea garantează tuturor libertatea de a comunica și publica ideile și opiniile lor prin grai, prin scris și prin presă...*

³⁰ Cf. Art. 226 Cod Proc. Penală.

³¹ Cf. Art. 597 Cod Proc. Penală.

³² „*Autorul este răspunzător pentru scrierile sale, iar în lipsa autorului sunt răspunzători sau girantul sau editorul. Veri ce jurnal trebuie să aibă un girant responsabil care să se bucure de drepturile civile și politice*”.

³³ Art. 297 Cod Penal.

³⁴ M. Eminescu, „*Ca la noi la nimenea*”, „*Timpul*”, 12 septembrie 1878.

³⁵ Idem, „*Astăzi se deschide Adunarea...*”, „*Timpul*”, 16 septembrie 1878

³⁶ În anul 1875, ziarul „*Curierul de Iassi*” avea ca gerant-responsabil pe Daniil Mihăilescu. Acest nume apare și în numărul 72 din data de 27 iunie 1876. În ianuarie 1877, observăm că funcția de gerant-responsabil este deținută de Ioan Ionescu. Apoi, din luna aprilie 1877 acest ziar nu mai menționează în caseta tehnică decât numele tipografiei, lipsind numele gerantului-responsabil.

³⁷ E. Lovinescu, „*T. Maiorescu și contemporanii lui*”, Casa Școalelor, 1943, p. 183: „*un fel de buletin al publicațiilor Curții de Apel din Iași*”.

³⁸ *Într-un lung articol...*, „*Timpul*”, 27 ianuarie 1882, în *Opere*, vol. XIII, pag. 43

³⁹ *Ceea ce dă guvernului...*, „*Timpul*”, 1 aprilie 1882, în *Opere*, vol. XIII, pag. 87

⁴⁰ *Novele din popor de Ioan Slavici*, București 1881, Editura Librăriile Socec et. comp, *Timpul*, 28 martie 1882, în *Opere*, vol. XIII, pag. 85

Tanța TĂNĂSESCU

Interviu cu
Dr. GEORGE COANDĂ, Professor Honorificus
Universitatea „Valahia” din Târgoviște

Scriitor, ziarist și istoric al culturii și civilizației, geopolitician, George Coandă s-a născut la 12 octombrie 1937 în Șimian, în vechiul Sălaj (actualmente în județul Bihor). Absolvent al cursurilor primar și gimnazial la mai mult decât centenara Școală de Băieți Nr. 1 (actualmente „Vasile Cârlova”), apoi la celebrul Liceu, existent tot de peste un secol (azi, Colegiu Național) „Ienăchiță Văcărescu” din Târgoviște. Este licențiat al Facultății de Istorie-Geografie (1962) și al Facultății de Istorie (1971), absolvent al Cursului postuniversitar al Facultății de Ziaristică (1974), doctorat *cum laude* în științe ale naturii (geografie) (2002) cu teza „Carpații – spațiu de conservare și continuitate a vetrei etnice românești” la Universitatea București. Atestat, în 1981, jurnalist profesionist cu recunoaștere internațională.

Începând cu 1953 este: fondator, crainic-reporter și redactor responsabil al *Centrului Local de Radio Târgoviște*, redactor principal/șef de secție/correspondent special la ziarul „Dâmbovița”, șef de departament la cotidianul „Jurnal de Dâmbovița” și la săptămânalele naționale „Talk-Show” și „21 Decembrie”, realizator de emisiuni la televiziunile Antena 1/ARTPRESS și Columna din Târgoviște; cadru didactic titular și asociat, Professor Honorificus și unul dintre fondatorii Universității „Valahia” din Târgoviște, șeful Catedrei de științe socio-umane și jurnalism, creator, aici, al specializării de jurnalism; senior editor al unor ziare și reviste din București, Târgoviște și din țară; fondator al unor publicații și redacții radiofonice târgoviștene și dâmbovițene. Domnul George Coandă este membru în Consiliul național și în Comitetul director (timp de un deceniu și jumătate: vicepreședinte, șef de departament, președinte al Juriului de onoare, disciplină și arbitraj, Superiorul Ordinului Ziariștilor) al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și președinte (fondator) al filialei sale dâmbovițene „Ion Heliade-Rădulescu”. Este laureat al Premiului național de presă (reportaj) – 1977. În anii 2000 și 2006 i s-a decernat „Ordinul Ziariștilor” clasa I Aur, Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler (2004) și titlul de Cetățean de Onoare al Târgoviștei, Găeștiului, Nucetului de Dâmbovița și Potlogiului, iar American Biographical Institute i-a conferit titlul „Man of the year” (2005, „omul anului”) la nivel internațional, din al cărui bord științific, de altminteri, face parte, figurând și în marile sale Whos-who-uri. A primit mai multe premii acordate de Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România. Este membru al Academiei Americano-Române de Arte și Științe din SUA, Academiei Internaționale „Mihai Eminescu” (India-România), Academiei de Științe, Litere și Arte (Oradea), Uniunii / Consiliului Ziariștilor din România (1971-1989), Societății Ziariștilor din România (1990-1991), Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (din 1991), Organizației Internaționale a Jurnaliștilor (1971-1989), Federației Internaționale a Jurnaliștilor, Uniunii Scriitorilor din România și Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

În cursul lunii septembrie a anului 2023 s-au împlinit șapte decenii de când George Coandă a intrat în lumea formidabilă a presei, fiind unul dintre cei mai cunoscuți și mai apreciați gazetari din România.

Dr. George COANDĂ, Professor Honorificus/Universitatea „Valahia” din Târgoviște

Tanța Tănăsescu: Jurnalistul târgoviștean George Coandă, laureat al Premiului de excelență în jurnalism, U.Z.P.R., ediția 2023, are o biografie de excepție. Citez un fragment din laudatio ținut cu acest prilej de către Firiță Carp: „George Coandă este un om de presă, al cărui exemplu este unul de excepționalitate și de demnitate profesională pentru generațiile viitoare de jurnaliști, fiind, totodată, și creator de școală de presă, în sens generic[...]. Este un om lumină pentru semenii săi în orizontul culturii românești”. Vă rugăm să ne împărtășiți un autoportret succint al propriei Dumneavoastră personalități, subliniind în special care au fost principiile ce v-au călăuzit pașii în viață.

George Coandă: Stimată colegă trebuie să recunosc: ești o gazetăriță de excepție. Mi-ai întins, și o nadă, și o capcană. Dacă înghit nada risc, în același timp, să cad în capcană. Orice om miruit cu duh creator, și un jurnalist autentic este, de bună seamă, înzestrat cu așa ceva, este bântuit și de orgolii. Nu spun că ar fi nefiresc, depinde, psihologic privind o astfel de stare, în ce grad dă în clocot orgoliul care te poate împinge să înhați nada și să te autoportretezi encomiastic și, astfel, dorind să te dai mare în parcare, să te prăbușești în capcana unui penibil perfect. Vorba unuia Napoleon Bonaparte: „Du sublime au ridicule il n’y a qu’un pas” („De la sublim la ridicul nu este decât un pas”).

Deci, stimată colegă, pas. Și cum nu este nici elegant, nici de bun simț să-ți refuzi o colegă, iată, totuși, un bruion în tușe strict informativ antropobiografice. Ca atare, sunt un tip de talie mijlocie dotat cu o pereche de ochi bleu ciel, neatins fiind până la vârsta-mi matusalemică, încă, de grave scârțâieli reumatoide. Rădăcina paternă, Coandă, se pierde în zarea oltenească a Calafatului cu o prelungire până sub zidurile marii cetăți voievodale a Târgoviștei în Nucetul mănăstiresc. Cealaltă rădăcină, maternă, din neamul Csengery, și-a tras seva din Nușfalăul Sălajului, megieș Șimleului Silvaniei.

Părintele meu a descoperit-o pe mama în Șimianul din vechiul Sălaj, directoare de grădiniță pe acolo, și din iubirea lor m-au adus pe lume în câmpia Ierului din Crișana, exact la data când Cristofor Columb, zice-se, a dat pentru prima dată de America de Nord. Apoi a început al Doilea Război Mondial, Hitler și Mussolini, cu complicitatea tacită a „țarului roșu”, Stalin, au predat Ungariei horthyste Ardealul de Nord-Vest și, pe cale de consecință, autoritățile maghiare spunându-i valahului să-și ia tălpășița la el în Dâmbovița, tata și-a imbarcat familia în ultimul tren românesc încărcat până la refuz cu refugiați, mitraliat de trupele de honvezi la Diosig, dar a ajuns gâfâind din greu în țara câtă mai rămăsese pe hartă. Și, după o ședere în anii de război în Găeștiul înghesuit între Sabar și Răstoacă, ai mei fiind promovați la județ, adică la Târgoviște, din toamna lui 1947 m-am împământenit în fosta capitală voievodală. Aici m-am format ca om și ca profesionist – cu excepția studiilor superioare din București – într-ale jurnalismului, literelor și istoriei. Și, astfel, de peste șapte decenii Târgoviștea este, cum îmi place s-o simt cu respect și dragoste, „Cetatea destinului meu”. Punct.

Apropo de principii: să trăiesc în Lumina lui Dumnezeu. În rest, totul este un bălci al deșertăciunilor.

T.T.: Pe 25 septembrie 1953 ați pus bazele primei redacții radiofonice din Târgoviște. Ați fost fondator, crainic-reporter și redactor responsabil al acestei redacții a Centrului Local de Radio Târgoviște. Cum a pornit totul și care a fost evoluția acestei redacții?

G.C.: O, da, a fost să fie o palpitantă aventură. Așa cum pentru mine meseria de jurnalist a fost în toate cele șapte decenii, și încă-mi este, o frumoasă și palpitantă aventură în orizontul Cunoașterii.

Dar la cei șaisprezece spre șaptesprezece ani, cât aveam în tomna lui 1953, cum să nu fi fost palpitantă provocarea de a crea în Târgoviște prima redacție radiofonică la stația de radio, de radioficare în limbajul propagandistic al epocii, existând cam de vreo doi ani, având în fiderizare 10.000 de difuzoare casnice și o grămadă de megafoane stradale în Târgoviște!

Cred că mi s-a tras de la faptul că, în vara aceluia an, îmi adjudecasem câteva premii, unul pentru „reportaj de producție” la un concurs pe cenacluri literare, organizat cu prilejul celei de a IV-a ediții a Festivalului Mondial al Tineretului și Studenților la București. Și, pe neașteptate, pe 25 septembrie 1953, am primit sarcină de la Comitetul Uniunii Tineretului Muncitor/UTM al organizației „orașului de subordonare regională Târgoviște” ca, împreună cu un „om al muncii”, petrolist, unul între două vârste, investit de partid cu funcția de redactor responsabil, să punem de-o redacție radiofonică și să dăm drumul primei emisiuni, eu urmând de-a fi, de altminteri, crainic-reporter. Și așa am fost aruncat băldăbâc în valurile gazetăriei. M-am întâlnit la centrul de radio cu petrolistul, era speriat de-a binelea, nu avea habar de nimic în de-ale presei, parcă eu aveam, dar, pentru că eram tânăr și plin de aventuri, m-a implorat să mă ocup de înființarea redacției și de „intrarea în undă”, o tehniciană din stație m-a pus în legătură cu o cunoștință de-a ei de la Radiodifuziunea Română, care, de altminteri, realizase, după standardele de atunci, studioul. Cunoștința m-a dat pe mâna altei cunoștințe, redactor realizator, un om de bine, îmi pare rău că nu-i mai știu numele, care, nu mai mult de vreo cinci zile, m-a învățat cam ce ar trebui să fac, iar de atunci și până astăzi tot am învățat să deslușesc tainele meserie, învăț și acum, și, întors la Târgoviște, am ales crainici dintre colegii de clasă, unul este reputatul medic de astăzi, membru al Academiei

Române, Constantin Ionescu-Târgoviște, și dintre colegele de la liceul de fete, am redactat toate momentele emisiunii inaugurale, de la „buletinul de știri” la rubrica de cultură și sport, și, pe 1 octombrie, adică doar peste câteva zile de la ultima lecție de inițiere în de-ale gazetăriei radiofonice, m-am așezat în fața microfonului. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Becul roșu de deasupra „ochiului de ciclop” s-a aprins la ora 17 fix și m-am lansat în palpitanta aventură: „Aici Târgoviște! Bună seara dragi ascultători! Transmitem emisiunea locală.” Și la final, după două ore: „Bună seara dragi ascultători. Au transmis elevii...” Nici vorbă de emisiuni înregistrate, nu știam de magnetofon, transmisiunile erau live, cum am spune azi. Urma ca toți, doar peste câteva luni, să fim absolvenți ai primei promoții de 10 ani – deh, după model sovietic, „desileta”, eram sub vreme! – dar pătrunderea în „minunata lume a presei” ne-a făcut să ne mai alinăm amărăciunea de-a fi cobaii unui experiment – „formă fără fond” – de import bolșevic.

Ce a urmat a fost în firea lucrurilor și, după un an, de la statutul de crainic-reporter am trecut la cel de redactor-responsabil, am predat, în 1956, ștafeta, anii au trecut, redacția târgovișteană a rezistat până în 1989, când – și m-a străbătut un sincer regret – și-a încetat emisiunile, în timp drumurile mele în viață au luat-o pe alte „trenduri existențiale”, ca inspector la Comitetul de Cultură și Artă al raionului Târgoviște, având stipulată în fișa postului, printre altele, și „organizarea și îndrumarea redacțiilor centrelor de radioficare”, am creat vreo 10 astfel de redacții în câteva localități dâmbovițene, apoi când țara s-a reîntors, în 1968, la împărțirea teritorial-administrativă tradițională – eveniment cu urmări extraordinare – am fost transferat la noul „ziar central al județului” și iată-mă de peste o jumătate de veac mărșăluind în presa scrisă, și încă mărșăluiesc până când Cel de Sus va decide că este cazul să iau o „pauză de-o eternitate”. Împins de curiozitate, dar și de dorința irepresibilă de-a mă testa c-aș fi în stare, am făcut și câteva abateri televizioniste, inventând niște emisiuni pe care le-am și realizat, ba am mai și pus și de niște reviste și ziare neavând eu alt lucru mai bun de făcut. Stop! Lauda de sine nu miroase a bine! Dar o melancolie, nu o nostalgie, mă mai încearcă privind în perspectiva istoriei... trecute.

T.T.: Din monumentală operă editorialistică, formată din zeci de titluri de lucrări, volume, publicații diverse, purtând semnătura Dumneavoastră, câteva dintre ele, desigur, vă sunt mai apropiate sufletește, deși ca autor, ca părinte spiritual, vă iubiți fiecare volum, fiecare filă scrisă. Din ce zonă de cunoaștere credeți că aveți motive să fiți mândru: istorie, geografie, literatură, jurnalism cultural?

G.C.: O, Doamne, stimată colegă, hai să nu cădem în păcatul exagerării! Da, am invadat un raft de bibliotecă, ceea ce nu înseamnă că ar fi ceva monumental în asta. Voi fi, deci, scurt. Îmi displac fițele alea stupide, vai, știți, fiecare carte a fost o strădanie de a mă autodepăși, ca atare, cutare și cutare volum mi-a marcat drumul anevoios al creației. De bună seamă că actul de creație e anevoios dacă vrei să te respecti, să-ți respecti cititorii și „să-ți faci mâna” și mintea.

Da, am „dat cu subsemnatul” pe vreo 60 de volume de poezie, proză, publicistică, științifice și, uite-așa, tot neavând alt lucru mai bun de făcut, am născocit o știință nouă de graniță, *geocivilizația*, i-am priticit și primul dicționar, mi s-au așezat și niște cununițe pe frunte, unele le-a așezat chiar Uniunea Ziariștilor Profesioniști și, zău, cu astea mă mândresc. Fără falsă modestie, vreau să cred că fiecare din cărțile mele este o contribuție la Cunoaștere. Gata cu lauda că aduce a vanitate de prost gust. Din păcate, trăim într-o vreme colcăind de vanitoși... analfabeți funcționari care se ambiționează a se crede „buricul pământului”.

T.T.: Fără îndoială, Târgoviștea este prezentă în viața și opera Dumneavoastră pe un loc privilegiat. Aici ați ctitorit numeroase asociații, ați înființat întocmiri ce vor rămâne în istoria culturală a acestui oraș legendar, printre care și filiala dâmbovițeană a U.Z.P.R.. Cu ce inițiative și cu ce proiecte de viitor veți înnobila

activitatea acesteia, cunoscând faptul că este una dintre cele mai dinamice și mai creative filiale ale Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România?

G.C.: Na, poftim! Cum să fac să nu sune a laudă de dragul laudei? Precizare: așa este, dar n-am „ctitorit” de unul singur. În multe privințe echipa de lucru contează, altminteri cazi în baltă. Încă de pe vremea când eram inspector cultural și, mai ales, pe când am fost șef de secție la cotidianul „Dâmbovița”, însă și după „schimbarea la față” a României în 1989, am așezat temeiul unor festivaluri literare naționale, fie în stațiunea balneo-climaterică Pucioasa, fie la Târgoviște – astăzi numărându-se printre cele mai longevive din spațiul românesc –, fiind și inițiator al unor asociații. Iată câteva exemple: Societatea Scriitorilor Târgovișteni, Filiala „Ion Heliade-Rădulescu” Dâmbovița a U.Z.P.R., Filiala „Mihai Viteazul” Dâmbovița a Cultului Eroilor, Forumul național cultural „Brâncovenesc” la Palatul Brâncovenesc din Potlogi; în 1991-1992 am avut șansa să fiu unul dintre fondatorii Universității „Valahia” din Târgoviște, aici creând, în 2001, și specializarea de jurnalism spre insatisfacția încrâncenată a unor „făcători de ziariști”, tot la nivel universitar din București, unii cu responsabilități în comisia ministerială de autorizare și care ne-au prezis dispariția rapidă. În ciuda prezisului, jurnalismul universitar târgoviștean dăinuie, a împlinit 22 de ani, și este căutat de numeroși candidați la meseria de „presar” cu diplomă. Ei da, este pentru mine un motiv întemeiat de satisfacție.

T.T.: Ați predat la Universitatea „Valahia” la specializarea de jurnalism, înființând și conducând catedra de ziaristică la această instituție superioară de învățământ. Asemenea specializări și facultăți au apărut și la alte universități din țara noastră. Câți dintre absolvenții acestor secții au reușit să fie angajați în redacțiile de presă locale sau naționale și care credeți că vor fi șansele acestor absolvenți de a lucra în presă, în condițiile actuale, când mari ziare sau reviste din România sau din străinătate își reduc drastic numărul de posturi, trec la automatizarea proceselor specifice unei redacții, la apariția și difuzarea online, la aplicațiile de Inteligență Artificială etc?

G.C.: Într-un fel am răspuns mai înainte. Dar predau și acum. Foști studenți, care au avut norocul să fie angajați în presă, îi am răspândiți și în țară, și în lumea largă, mai ales prin televiziuni, on-line-uri, mai puțini prin „presa printată”. Asta fiind, pare-se, în „moarte clinică”. Dacă ar fi să dispară, ceea ce trag nădejdea să nu se întâmple – ar fi trist, foarte trist în orizontul Cunoașterii –, memoria istorică, exact, istorică a Umanității, n-ar mai fi cine s-o consemneze. Iată, îmi amintesc acum de un roman celebru SF, „451 grade Fahrenheit”, al lui Ray Bradbury, în care, după un apocaliptic război nuclear, fiind distruse și bibliotecile, un grup de savanți s-au angajat într-o riscantă acțiune la nivel planetar: refacerea „memoriei scrise” a umanității, a bibliotecii publice redotată cu cartea tipărită. Palpitant, nu?

Este adevărat că presa, în general, și, cu deosebire, cea printată, este supusă unei multiple crize, virtualul, indiferent de câte consilii ale audiovizualului vor fi fiind pe mapamond, pervertind „spațiul media” în goana nebună după rating. E drept, rating-ul atrage ca o ventuză de caracatiță banul. Așa că, dă-o naibii de „deontologie profesională”! Dar, atâta vreme cât strivești „corola de minuni a lumii”, care este morala/ moralitatea, nu te mai poți numi jurnalist, ci mercenar. Ierta-mi-se, nu vreau să jignesc pe nimeni. Este constatarea unui ziarist care a trecut prin vremi și vremuri fiindu-i, astfel, senzorii profesionali și civici extrem de sensibili.

Ah, da, absolvenții de jurnalism din zilele noastre – mulți vin doar ca să obțină o diplomă universitară și nu fac un secret din asta, o spun pe șleau –, cei care vor să-și practice meseria, sunt deja pe cont propriu și au o șansă dacă știu/învață să înoate în „valurile vremii”. Nu sunt defetist, sunt realist în chestia asta.

T.T.: Puteți să ne descrieți care era atmosfera unei redacții, în perioada debutului Domniei Voastre în presă. Exista deosebire între

între redacția unui ziar local și aceea a unui ziar central ? Care era atmosfera de lucru? Erau talentul și profesionalismul unui jurnalist apreciate?

G.C.: Tot dintr-o îndelungată experiență declar, stimată colegă, pe proprie răspundere: presa locală – e improprie această calificare, și ar fi corect și cinstit de a se renunța la inepta discriminare comunistoidă exprimată de catalogarea „presă centrală” și „presă locală”, și faimosul Occident euroatlantic, la care privim prosternându-se ca la o icoană, ne oferă ilustrative paradigme că, acolo, această discriminare nu se aplică, mai realist ar fi să vorbim de presa care apare în provincie –, este mai aproape de interesele atât de diverse ale comunității, precum cămașa de trup, ea face cronică mediului în care apare, așadar, *cronică de istorie*. O spun și dintr-o altă experiență, aceea de istoric. Exemplu? Când, ca istoric, am comis – aici aș vrea să mi se ierte autoaprecierea – monumentală „*Istoria Târgoviștei. O Cetate Eternă a românilor. Cronologie enciclopedică*”, de un imens folos documentar mi-a fost răsfoirea presei târgoviștene de la 1879 încoace. Dacă n-ar fi existat, aș cam fi rămas cu ochii-n soare.

Apropo de atmosfera din redacție. Referirea o fac la redacțiile în care am fost angajat cu „carte de muncă”. Sunt, recunosc, subiectiv și sentimental. A fost, este și acum când viețuiesc încă în presă pe „contract cu drepturi de autor”, una de competiție colegială/prietenească și, orișicum a fost regimul politic – eu unul, nu sufăr de oportunism greșos și obedient –, a fost o școală de învățare permanentă a meseriei de „cronicar al Clipei”, sau, cum îmi place s-o percep, de „pătimaș miner al Clipei”. Așa e, *fugit irreparabile tempus*, în urmă, însă nu privesc cu nostalgie, ci cu o tandră-tristă aducere aminte.

T.T.: Vă rugăm să ne împărtășiți câteva din amintirile deosebite din viața de jurnalist.

G.C.: Niște amintiri deosebite? Of, e tare complicat de selectat! Am o grămadă. Fie. La cutremurul din 4 martie 1977 eram responsabil de număr, tocmai duceam în zețarie o „albă” cu corecturi când s-a rupt zăgazul pământului, luminile s-au stins, m-am trezit azvârlit în curtea redacției, de la județeană de partid mi s-a comunicat că „Bucureștiul este la pământ”, am dat fuga la rotativă, rezistase, era una nouă, o bijuterie, adusă din Germania, în Târgoviște urlau sirenele salvărilor, cei de la „cenzură” au uitat de ziar, de fapt plecaseră să-și vadă familiile și, pe proprie răspundere, după ce am introdus în pagini câteva știri despre „starea județului” am dat „Bun de tipar”, zorii începuseră să mijească, și rotativa a pornit să tragă cele 30.000 de exemplare ale ziarului. Mă simțeam ca un comandant pe puntea unui crucișător.

Și exact la 55 de ani de la apariție, „bătrânul cotidian”, cumpărat de un „om de afaceri” în 1998, ăsta l-a achiziționat ca să-și acopere afacerile, a murit. „Omul de afaceri” a dat la fier vechi rotativa, a ars colecția ziarului și fototeca a aruncat-o la gunoi. Și o lacrimă mi-a tremurat pe-o pleoapă.

Și încă una. Într-o zi din ianuarie 1983 a fost să-mi vină rândul de a fi tot responsabil de număr. Târziu în noapte corectura mi-a trimis un ștraif în care publicam și programul radio-tv. Exista la acea vreme o emisiune a televiziunii: „Occident 83: o orânduire a inechității sociale”. Presei de imprimat pagina pe șif i se stricase partea electrică, așa că zețarul dădea la manivelă și ungerea cu cerneală se făcea neuniform. Deci, corectura îmi trimite ștraiful, eu văd la emisiunea cu pricina că titlul este corect, dar nu am realizat că lipsea punctul. Mi-am zis că e bine, am sesizat pe coloane alte greșeli și am dus ștraiful la linotip. La verificare nu observ nimic anapoda și dau „BT” cu semnătură. Cap limpede era redactorul-șef. După trei zile, îngrozit, mă cheamă în biroul său și-mi spune: „Uită-te la ștraif. Suntem terminați!” Mă uit la emisiunea aia cu Occidentul, era marcată cu carioca, și rămân parcă lovit de o măciucă; în loc de „*o orânduire a inechității sociale*” era o nucleară, având în vedere dogmatismul fioros al epocii: „*o orânduire a inechității socialiste*”. Dacă, din cauza defecțiunii presei, pe ștraiful meu ultimul cuvânt nu

apărea în întregime, la stereotipie, pe placa de plumb era, și așa s-a montat pe rotativă și s-a tipărit. Însă pe ștraiful redactorului-șef, care era, deci, și cap limpede „șopârla” apărea în toată grozăvia ei. Omul – Dumnezeu să-l odihnească! – era la pământ, mai era și membru în comitetul județean de partid. Au urmat, timp de o lună, anchetele colegiului de partid – „tribunalul partidului”, cum i se zicea –, anchetatorii încercau să mă scoată „țap ispășitor”, eu mă apăram cu ștraiful pe care-mi așternusem și semnătura, în alte redacții pentru „greșeli ideologice” s-a lăsat cu excluderi din P.C.R. și condamnări cu „mânie proletară”, și cu eliminarea din redacție, mă și vedeam, în cel mai bun caz, aruncat în vreo școală de la marginea județului, aveam copiii încă mici și soția cu probleme de sănătate, cu alte cuvinte ar fi urmat să devin un paria. Și, după o lună – deja nu mă mai interesa nimic – s-a produs miracolul. Cum redactorul-șef era în grațiile „stăpânirii”, la partid cineva a hotărât să „stingă scandalul”. În mine, însă, ceva se rupsesse și pluteam ca o frunză-n vânt. După revoluție, „cazul Coandă” a fost inserat în câteva manuale de la unele facultăți de jurnalism ca... paradigmă anticomunistă(!?).

Stimată colegă, ai dorit ceva mai acătării. N-au fost niște „mostre” prea vesele. Deh, așa e viața! Oricum, merge înainte. M-am cam lungit. Îmi cer scuze. Dar tot sunt bântuit de tandre-triste aduceri aminte.

T.T.: *Ce prețuiți cel mai mult din viață? Și de ce?*

G.C.: Viața însăși trăită cu fruntea în, cum am mai spus, Lumina lui Dumnezeu. Viața ne este dată doar o dată, iar fără bucuria de a o trăi cu demnitate, fără credință sinceră și fără respect cu iubire față de patria-ți vatră, așa cum e ea cu bune și rele, cu speranțe, unele pierdute, și dezamăgiri, cu istoria-i mai glorioasă și mai puțin fastă – faci însă parte intrinsecă din ea! –, ești nimeni, o eroare a existenței umane.

T.T.: *Reflectând la evoluția presei românești, în condițiile secolului XXI, dar mai ales la faptul că Târgoviștea este vatra tiparului, a slovei scrise cu cerneală, și unde aveți deja un muzeu de profil, credeți că ar fi oportună lărgirea obiectului acestui muzeu și schimbarea titulaturii sale, în sensul de a se numi nu doar „Muzeul Tiparului și al Cărții Vechi românești” ci „Muzeul Tiparului, Presei și Cărții Vechi Românești”? Spun aceasta, ținând cont că unul dintre fondatorii presei din Țara Românească a fost tipograful, editorul și jurnalistul târgoviștean Ion Heliade Rădulescu, cu al său „Curierul Românesc”(1829), că presa nu ar fi putut exista fără oficina tiparului de la Mănăstirea Dealu. Credeți că filiala dâmbovițeană a U.Z.P.R. s-ar putea implica în acest demers?*

G.C.: Se va mări trama expozițională a acestui muzeu, am făcut propunere la Consiliul Județean și a fost agreată. Deja s-a produs un precedent: reorganizat recent, Muzeul Scriitorilor Dâmbovițeni este ilustrat și de prezența operei, în vitrine, a unor importanți literatori jurnaliști din contemporaneitate, unii din cei în viață, fiind și membri ai Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România. Bref. De la tiparul macarian de la Mănăstirea Dealu, din începutul veacului al XVI-lea, și de la „reporterul de război” Mihai Viteazul, cel dintâi care a lansat acele avviso (informare publică) de la Curtea Domnească, la Ion Heliade-Rădulescu și la omenii de presă de astăzi, Târgoviștea, și în acest orizont al comunicării, este, și va fi o Cetate Eternă a românității.

T. T.: *Sunteți prezent în viața breslei jurnalistice dovedind un talent publicistic de excepție, o performanță extraordinară. Ce reprezintă pentru Domnia Voastră a fi ziarist? Este o pasiune, un mod de exprimare personal, o cale de comunicare deschisă spre cititorii Dumneavoastră?*

G.C.: Tustrele aceste stări au fost/sunt tot atâtea căutări ale propriului sine și a Sinelui Umanității. În fond, gazetăria a fost/este și va fi cât mi-o mai fi dat să trag în piept aerul planetei Terra *rațiunea de a fi* într-o unitate ontologică *Om, patriot român, și cetățean al lumii*. Aș spune, precum Frank Sinatra: „My way”.

T.T.: *Dacă ar fi să oferiți sfaturi tinerilor jurnaliști din țara noastră, ce le-ați spune?*

G.C.: Nu le-aș da sfaturi, de părerologi românii nu duc lipsă, și n-aș vrea să par un guru, nu mă prinde, dar o povață... deontologică le-aș da: să nu se lase seduși de mirajul mercenariatului de presă egal cu cei „30 de arginți ai trădării”. Ai trădării de sine și a onoarei. Dacă se lasă seduși de acest miraj, specific presei mainstream, vor fi niște triști sinucigași. O astfel de seducție te descalifică, și ca jurnalist, și ca om.

T.T.: *Vă invităm să ne vorbiți despre legătura Dumneavoastră de rudenie cu Henri Coandă, cel ce a fost pionierul aviației românești, academician și inginer aeronautic, fiul generalului Constantin Coandă (general de carieră și prim-ministru al României în anul 1918). Ce ne puteți împărtăși din amintirile pe care le aveți cu acesta?*

G.C.: Nu știu ce să fac și cum să scap de această obsedantă întrebare. Firească, la urma urmelor, ține de curiozitatea omenească, dar mă obligă să mă tot repet. Asta e. Uite, o să mă citez, oferindu-ți un fragment din cartea mea de memorii „O cetate, o patrie, o lume”: „1969. La început de an o stare de nerăbdare nu-mi dă pace, și nu este una doar de gazetar, cât mai ales una izvorâtă dintr-o curiozitate... onomastică: îmi doresc să-l cunosc pe Henri Coandă. Savantul fusese, de curând, adus acasă de Nicolae Ceaușescu, încredințându-i-se câteva misiuni menite să ducă la o dezvoltare tehnologică mai rapidă a României. De altfel, pentru români este un mit și nimeni nu se îndoiește că este cel mai mare inventator al secolului douăzeci.

Și, într-o zi cu ninsoare molcomă, mă înfățișez la casa din bulevardul „Ana Ipătescu”, ridicată, în stil neoromânesc, de generalul Constantin Coandă, tatăl savantului, pe la sfârșitul veacului trecut, amintind prin eleganța sa aristocrată de Bucureștii de odinioară, mă întâmpină un secretar, sau ce-o fi, cu un chip indiferent, și care mă expediază la Consiliul de Stat ca să solicit „trecere liberă”, altfel nu se poate. Insist, îmi deconspir numele. Rămâne stană de piatră. Dau fuga la fostul palat regal, acolo își are sediul Consiliul, mi se cere buletinul de identitate și legitimația de ziarist, și mi se spune să aștept. Ceea ce și fac, timpul trece, încep să-mi pierd răbdarea. În sfârșit, mi se înmânează un „bilet de voie”. Și o iau din nou la fugă înspre „Ana Ipătescu”.

Secretarul stană de piatră, sau ce-o fi, îmi spune că savantul suferă de o răceală, încă nu s-a trezit din somnul de după-amiază, și mă trimite să vizitez insolitul muzeu al invențiilor purtând marca Henri Coandă, amenajat într-o cameră în care se intră dintr-un mic vestibul de la etaj.

Zăbovesc în acel muzeu, la loc central zăresc macheta primului avion cu reacție, care l-a uimit pe Gustave Eiffel la Salonul Aeronautic Internațional de la Paris din 1910, mă las furat, copleșit, de spiritul plurivalent de *homo faber* al savantului – sunt acolo invenții ale unui alt Leonardo da Vinci, însă unul valah –, până în clipa când aud o tuse urmată de o voce joasă și, imediat, secretarul mă introduce într-un dormitor în care, așezat într-un fotoliu și având genunchii acoperiți cu un pled, Henri Coandă mă primește afabil, învăluindu-mă cu o privire iscoditoare și ușor surâzătoare. Îi cere secretarului să-i aducă de pe hol un arbore genealogic frumos înrămat, pe care-l văzusem în momentul când intram în muzeu, e curios, ca și mine, de coincidența de nume și, din vorbă-n vorbă, ajunge la concluzia că, pe la obârșiile strămoșești de pe la începutul veacului al nouăsprezecelea, dinspre părțile oltenești ale Calafatului, „ne ținem de rude”. Îl rog să-mi acorde un interviu, este încântat de idee, dar, se scuza, nu acum, ceva mai târziu și, deodată, mă întreabă dacă am vreun copil. Îi spun că, prin martie, aștept să fiu tată. Stă o clipă pe gânduri, apoi îmi spune că s-ar bucura din tot sufletul să-i dau prenumele său copilului meu, dacă e să fie băiat. Rămân mut și emoționat. Îi promit, aproape solemn, și ne luăm rămas bun, savantul urmărindu-mă cu privirea aceea ușor surâzătoare.

Afară ninsoarea cade blând, la ceas de seară, învăluind Bucureștii într-o mreajă feerică și îmi simt sufletul inundat de o

intensă bucurie. Dorința mi se împlinise. Prind aproape din mers trenul și sunt nerăbdător să ajung la Târgoviște cu vestea.

În martie, la echinocțiu, se naște primul meu fiu. Îi dau, așa cum promisesem savantului, prenumele său. Și, nu știu de ce, am sentimentul că spiritul său îi va fi fiului meu ca o norocoasă ursită.”

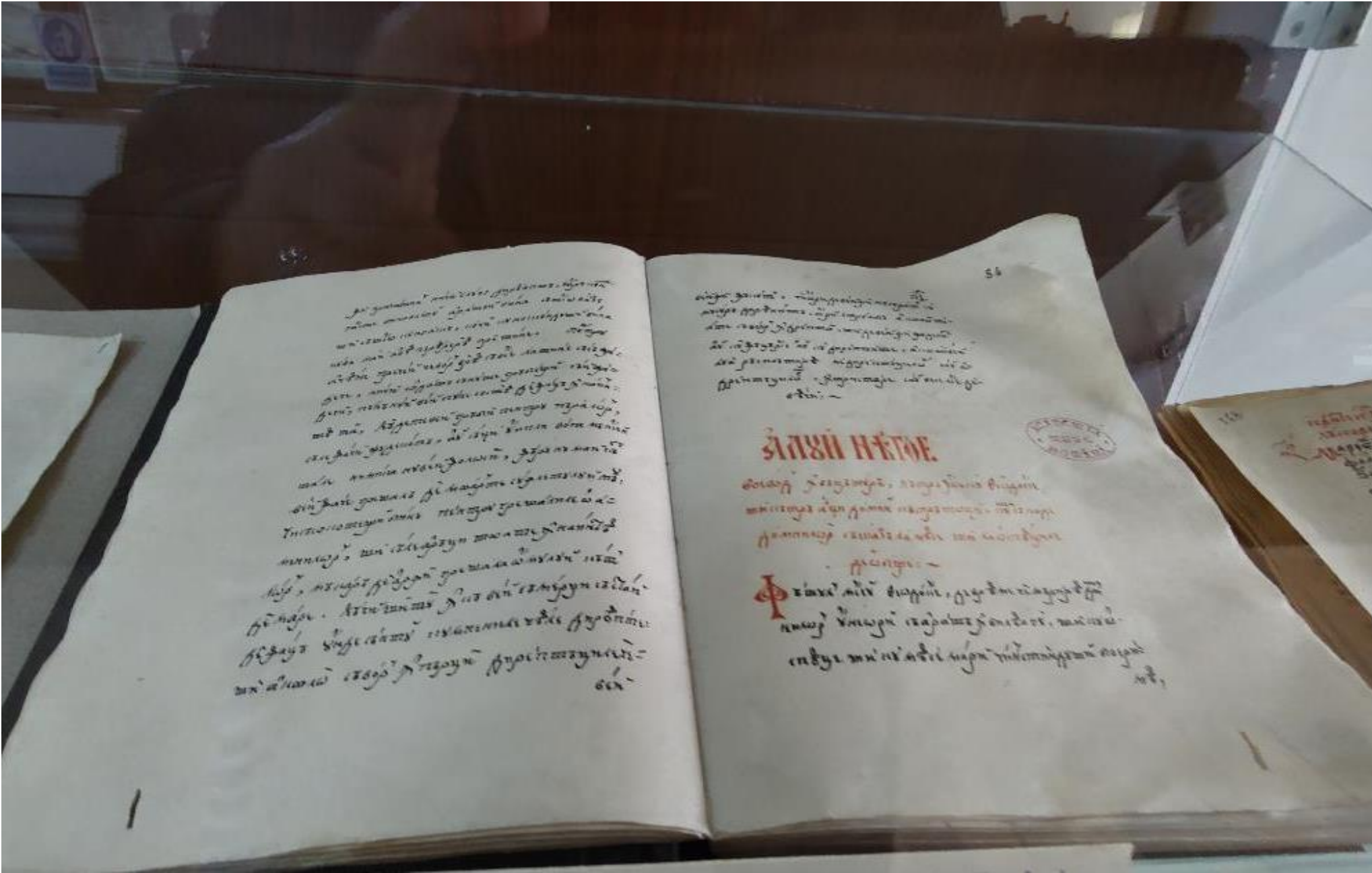
T.T.: Știm că sunteți extrem de productiv, având un neastâmpăr creator remarcabil. Ce subiecte, ce proiecte vă preocupă în prezent? Ce cărți așteaptă să vadă lumina tiparului, sub semnătura Dumneavoastră?

G.C.: Păi, stimată colegă, puseși întrebare la derută! Eu alerg pe mai multe piste ca să uit că vorba aia latinească, *ars longa vita brevis*. În curând o să-mi iasă din „teascul tipografic” o carte despre civilizația creștină românească, una de versuri... melancolice și – nu mi-o lua ca o laudă orgolioasă – primul dicționar de geocivilizație, l-am amintit și mai înainte, că, așa a fost să fie, mi s-a tras de la cursul de culturi și civilizații pe care l-am predat vreo două decenii la Universitatea

„Valahia”, am născocit, reiterez, o știință care, mi-am zis eu, o fi bună întru cercetare pentru mileniul III. Ce-o mai fi să fie va fi. Îmi dă o stare de fascinație să mă pierd căutând/ scotocind Sensuri în orizontul Cunoașterii. Of, iată, m-ai făcut să cad în păcatul lăudăroșeniei! Ierte-mi-se!

T.T.: La finalul acestui interviu, pentru care vă mulțumesc cu recunoștință, și vă doresc în continuare ani mulți și bogați în creații, vă invit respectuos să adresați un mesaj colegilor noștri din Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România.

G.C.: De aici, din această Cetate Eternă a istoriei noastre naționale, izvoditoare a Renașterii românești, lansez, deci cu dragoste, tuturor colegilor din presa patriei, îndemnul: *respectați-vă pe voi înșivă respectând menirea de cronicari/ de mineri ai clipei și de keepers of the gates/ de „păzitori ai porților” Cetății românești, astfel respectându-vă semenii întru conviețuire în Grădina Maicii Domnului! Restul e tăcere.*

Lucrarea „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”,(sec.XVI), expusă în Muzeul Tiparului și al cărții vechi din Târgoviște - singulara cetate de scaun, unde au domnit 33 de voievozi români.

Laura HANT

Asociația „Mihai Eminescu” – Viena (2014 – 2024)
Un deceniu în slujba culturii românești

Mihai Eminescu, întristat contemplator al durerilor omenești, acest lunatic sublim, în sufletul căruia visele creșteau ca nalba de curate, reprezintă cel mai serafic poet pe care l-a ivit și îl va ivi vreodată, poate, pământul românesc, și singurul pe care crugul ceresc l-a înfiat sub nume de *Luceafăr*.

Chiar dacă șuvoaie vor năvăli vremelnice, trecând de stăvilare și de maluri, și peste locul îngropării sale vifore și uragane vor rupe ramuri din teiul său iubit, în loc va răsări pădure, și-n cer va străluci *Luceafăr*, să lumineze veșnic al său mormânt de sfânt.

Oricine privește chipul de suferință și amar zâmbitor al Poetului găsește în ochii lui vindecarea tuturor relelor lumii, revărsată ca un balsam asupra sufletelor noastre. Oricine citește un poem de dragoste scris de Mihai Eminescu, înțelege că doar acesta singur este capabil să dea expresie simțirilor moderne, universale și perene, dar cu atât mai mult românești, reușind cu harul lui poetic să fie vestitor al năzuințele noastre pretutindeni.

Împlinindu-se un deceniu de la nașterea Asociației „Mihai Eminescu” aici, la Viena, orașul studenției „Luceafărului”, se cuvine să fac o mărturisire: iubesc nespun de mult să văd cum comunitatea românească din această țară, în mijlocul căreia trăiesc de aproape două decenii, a început să capete o fizionomie distinctă, să devină de la an la an tot mai numeroasă, tot mai conștientă de valoarea și personalitatea sa aparte.

Eterogenă și diversă, copleșită uneori de preocupări cotidiene mărunte, având griji și dificultăți legate de acomodare la un alt stil de viață, la un alt ritm existențial, comunitatea vorbitorilor de limbă română resimțea nevoia unei coagulări lăuntrice în jurul unor repere fundamentale: păstrarea credinței, a limbii și a legăturilor spirituale cu vatra strămoșească.

M-am gândit: care este numitorul comun ce ar fi putut aduna laolaltă oameni de vârste diferite, proveniți din diverse zone ale țării? Și, deodată, mi-a venit în gând imaginea „*Luceafărului*”!

Nu puteam să uit că Eminescu a trăit pe aceste meleaguri, aici a iubit, a creat și a petrecut cei mai frumoși ani ai tinereții sale, astfel că el singur ne putea uni, ne putea da energia să simțim cu adevărat că suntem prin apartenență culturală, genialitate și creativitate nu doar cetățeni români, ci mai ales cetățeni europeni.

Atâta vreme cât specia umană va păstra reperele valorice adevărate, Mihai Eminescu ne este dovada apartenenței noastre la marea familie a popoarelor civilizate!

Povestea unei femei obișnuite

Înainte de a prezenta succint activitatea asociației, voi încerca să creionez în mod probabil personal, dar plin de sinceritate, un autoportret. Am fost întrebată adesea: Cine știi tu, Laura Daniela Hant? Greu de răspuns, fiindcă îmi este teamă că aş putea fi subiectivă în răspunsul la această simplă, dar foarte directă întrebare. Nici nu m-am gândit vreodată să fac un bilanț al vieții mele de până acum, mai ales fiindcă nu îmi plac laudele și portretele înflorate.

Consider că modelul sociologic tradițional, în care femeia este văzută în triplă ipostază de soție, mamă, gospodină este de mult depășit, lipsit de conținut, ignorând potențialul creator al reprezentantelor sexului frumos.

Laura HANT

Emanciparea femeii, clamată mai mult ca un deziderat politic, rămâne doar un subiect abstract, dacă nu este concretizată în fapte, realizări palpabile, durabile, în tot ceea ce înseamnă implicarea femeii în viața socială, economică, în mediul de afaceri, sub aspect managerial și operațional.

În consecință, mă consider a fi un model de femeie care, pe lângă calitatea de soție, mamă, gospodină, am și calitatea de activist social, manager de proiecte culturale, persoană angajată în viața comunității în mijlocul căreia trăiesc și cu care interacționez.

Eu nu fac parte din categoria vedetelor sau celebrităților care, de obicei, sunt abordate de ziare sau reviste dornice de articole senzaționale, pentru a atrage cât mai mulți cititori.

Sunt un om obișnuit, dar a cărei activitate este dedicată preponderent promovării imaginii țării mele, prin ceea ce are ea mai valoros, mai reprezentativ: cultură, civilizație, educație, frumusețea sufletului românesc, a meleagurilor mele natale.

Cred cu convingere că așa gândesc și alți oameni ce trăiesc în Austria, fie că sunt români, fie străini, ei nedorind să se pună pe sine în prim plan ci, desigur, țara și cultura cărora aparțin, unde s-au născut și unde s-au format ca oameni.

Prezentând aici, în Austria, pe cât pot eu, și așa cum consider eu că este mai potrivit, imaginea reală a civilizației românești, sunt sigură că îmi fac datoria față de propria conștiință și față de adevăr.

Simt o satisfacție anume atunci când pot să mă implic și să devin vocală, vizibilă, chiar dacă un vechi proverb spune: „*capul plecat, sabia nu-l taie*”, reacționând corect și fără teamă de a greși pentru a răspunde tentației unora, nu mulți, dar destul de insidioși, care caută să mistifice imaginea corectă a României. Această vocație de luptătoare înnăscută îmi dă aripi și putere de muncă. Chiar, de multe ori, mă și întreb de unde am atâta energie să mă războiesc cu cele mai neașteptate stavile, de la birocrăția ce uneori pare descurajantă, la indiferența unora ce ar trebui să fie mai implicați, ca români, în această frumoasă și nobilă pasiune: dragostea de țară.

Fără să dau dovadă de lipsă de modestie, vreau să mărturisesc:

sunt un cetățean român, ca oricare altul, venind din Transilvania, a
cărui ocupație, dătătoare de satisfacții sufletești, este iubirea de țară!

Laura și Constantin HANT

Faptul că am sosit în Austria a fost probabil o întâmplare, dar trăind aici, reușind să mă acomodez în societatea vieneză nu este rodul întâmplării, ci al perseverenței, al ambiției de a fi egală cu oamenii care trăiesc aici, de a munci ca ei, de a vorbi cu ei, de a nu mă simți un refugiat, un „*auslander*”, fără trecut și fără viitor.

Sunt româncă, dar mă consider un cetățean european, ca și zecile și zecile de milioane de cetățeni europeni, cu nimic mai prejos decât aceștia, dar nici mai presus decât ei. Iar dacă aș da timpul înapoi, aș alege tot Austria. Atunci, nu știam prea bine de ce făcusem această alegere, probabil că era mai aproape de Banat, de locul nașterii mele, în schimb acum știu.

Este țara care iubește cultura, ca și mine, este țara unde se muncește cu spor, unde oamenii sunt primitivi, te respectă, dacă îi respecti, sunt ordonați, punctuali, se țin de cuvânt.

Iar dacă nu respecti aceste valori, nu te aștepta să te aprecieze ei pe tine.

Stabilindu-mă definitiv aici, aceasta nu înseamnă că nu mă mai leagă nimic de România, dimpotrivă. Acolo, în țară, am rudele, prietenii din tinerețe.

Acum am două patrii, la fel de frumoase, la fel de iubite, doar că una este patria părinților mei, iar aceasta este patriei fiicei mele. Eu sunt liantul de legătură între cele două patrii.

Vedeți, sunt români, cred că puțini, dar mai există totuși, oameni care nu s-au acomodat îndeajuns în România, nici înainte de 1989, nici după. Cum să se acomodeze atunci cu bine aici ?

Nici mie nu mi-a fost ușor, la început, cu toate că atunci când am plecat din România eram încă foarte tânără, nu puteam să spun că „*m-am saturat de România*” cum, din păcate, mai aud spunându-se câteodată.

Dar satisfacția că m-am integrat, că muncesc și că sunt utilă celor două patrii (cea natală și cea de adopție) îmi dă și mai multă satisfacție lăuntrică.

Când mă apucă dorul de casă, de acasă, atunci pornesc cu mașina și în patru cinci ore sunt acasă, fie – dacă nu se poate - citesc o carte cu poezii de Eminescu.

Iar atunci când ajung în România, nu vin să mă odihnesc sau să mă retrag într-un colț de natură, deși toată România este frumoasă ca un *colț de rai*, ci merg la Iași, la București, mă adresez autorităților, sugerându-le: hai să facem acest proiect, că se poate, hai să facem cunoscută și mai bine limba, cultura noastră. Și chiar dacă îmi este greu, până nu izbândesc nu mă las.

Așadar, sunt o luptătoare, îmi place să las în urma mea lucruri ce vor dura în timp. Nu pentru mine, ci pentru confracții noștri.

Iată, vă dau un exemplu. „*Copacii sunt efortul nesfârșit al Pământului de a vorbi cu Cerul*”, spunea R. Tagore, dar eu, parafrazând cele scrise mai sus, afirm că *Teiul lui Eminescu de la Viena este efortul nostru nesfârșit de a vorbi cu Luceafărul!*

Într-adevăr, dacă privim harta Vienei, aflată pe telefonul inteligent al oricărui turist ce vizitează acest mare oraș, vom observa că pe harta *Parcului Municipal (Stadtpark)* este însemnat locul unde se găsește „*Teiul lui Eminescu*”.

Pentru unii ar părea ceva insignifiant, dar aceste trei cuvinte poartă o semnificație profundă în sufletul meu.

Mai mult ca oricând, în condițiile vieții unei metropole aglomerate, ne îndreptăm pașii spre spații unde respiri cu nesaț aerul pur, unde senzația de sufocare lipsește cu desăvârșire, redescoperind virtuțile naturii, nu numai ca un mijloc de recreere, dar și un loc sigur de refugiu, un panaceu prețios de întărire a puterii de rezistență a omului în fața amenințătoarelor urgii.

Mai ales în lunile de primăvară și vară, am observat o afluență neobișnuit de mare de persoane, îndeosebi tineri dar și seniori, străbătând aleile *Parcului Municipal/Stadtpark* din Viena. Pentru localnici, motivația este firească, însă pentru noi, comunitatea vorbitoare de limba română, acest loc are o semnificație de suflet.

Devenit în ultimii ani un punct de atracție aparte pentru călătorii ce sosesc din țară pentru a vizita Viena dar și pentru românii cu suflet mare ce locuiesc aici, *Stadtpark*, parc destinat acum mai bine de un secol și jumătate publicului metropolei dunărene, se înfățișează, la prima vedere, ca un sanctuar în aer liber: acesta este parcul cu cele mai multe statui și monumente în stilul *Art Nouveau* vienez (reprezentându-i pe muzicienii Johan Strauss - ansamblul său poleit în aur fiind unul dintre cele mai fotografiate monumente din lume-, Franz Schubert, Franz Lehar, Robert Stolz, Anton Bruckner, pe pictorul Hans Makart sau pe primarul Vienei, Andreas Zelinka, printre mulți alții).

Acest complex de amenajări peisagistice uimitoare, având poduri, un număr de nouă fântâni, apare ca o insulă miracol, răsărită în universul citadin (pajiști cu flori exotice, iaz cu lebede și rațe sălbatice, porumbei, păsări cântătoare, copaci și arbuști din specia ginkgo, plop piramidali, nuc caucazian ș.a.).

Desigur, printre aceste atracții indiscutabile, se află și „*Teiul lui Eminescu*”, simbol identitar cu funcții apotropaice, aflat în acest colț de rai.

Așadar, în vremelnice zile tulburi și cu orizonturi cețoase, în care norii plumburii se precipită de niciunde, prevestind a pustiu, singurele icoane mântuitoare ale sufletelor noastre, ale românilor răspândiți în lung și lat, în această țară primitoare, sunt pădurile, munții, copacii, iarba, florile, păsările, apele curgătoare, și.....*Teiul lui Eminescu*, aflat în apropierea lacului din *Parcul Municipal* vienez.

Puietul de *tei argintiu* aflat acum la Viena provine din specia *Tilia Tomentosa Moench*, fiind descendent al „*Teiului lui Eminescu*” din *Parcul Copou*.

A fost văzut, admirat, fotografiat de mii și mii de români, frumosul puiet de tei fiind apreciat de zeci de mii de vizitatori străini sau localnici ai acestui frumos parc.

El ne aduce mereu aminte de marele nostru poet, Tei căruia îi urăm o viață lungă, asemenea părintelui său din *Parcul Copou*.

Profesia mea de credință este următoarea: „*Mihai Eminescu, sumă a simțirii românești, esență a înțelepciunii cu rădăcini în vremuri imemorabile, simbol al dăinuirii perene a spiritului național, va străluci pe bolta culturii noastre, precum un Luceafăr nepieritor*”.

Așadar, sunt român și simt românește, ca oricare semen de al meu, doar că eu am o chemare lăuntrică: simt nevoia să inițiez și să organizez activități culturale, nu din obligație, fiindcă nu am nici o funcție oficială, ci din dragostea de a sluji nația din care provin.

Biografia mea este una fără urcușuri sau coborâșuri spectaculoase. Sunt un om normal, cu o biografie ca a atâtor femei din România sau din diaspora, care au muncit mult pentru a-și croi un drum într-o lume necunoscută.

Trăind jumătate din viață în Viena, am învățat enorm de multe din felul de a gândi sau a munci al concetățenilor mei austrieci: seriozitate, corectitudine, punctualitate, dorința de a duce la bun sfârșit un lucru pe care l-ai gândit și vrei să îl faci așa cum trebuie.

Fiind româncă, îmi iubesc țara prin fapte, nu prin declarații grandilocvente, de conjunctură.

Așa s-a născut pasiunea mea de a pune în valoare, prin acțiuni culturale temeinice, numele și renumele unor excepționali reprezentanți ai spiritualității românești: Mihai Eminescu, Ciprian Porumbescu, George Enescu, ca să dau numai câteva exemple.

Dar evoc nu numai oameni valoroși din trecut, creatori de punți între popoarele noastre, ci și artiști contemporani, fie că sunt reprezentanți autentici ai folclorului românesc, sau rafinați și excepționali muzicieni, precum Eugen Doga, Gabriel Bebeșelea ori scriitori, poeți, pictori, creatori populari.

Suntem, din punct de vedere numeric, pe primul loc, în Austria, ca națiune de „*expați*”.

Sunt români care deja au copii ce învață la școlile de aici, și nu sunt puțini.

Știm că școala din România a suferit mutații apreciable în ultimele decenii, iar acești copii ce vorbesc limba română ca limbă maternă, aici în Austria, nu au un bagaj de cunoștințe de istorie, de limbă română literară, de cunoștințe de cultură generală despre România, ei fiind deja asimilați de sistemul de învățământ autohton, cu programa lui specifică.

Acești copii vor fi extrem de vulnerabili, dacă educația lor se va rezuma doar la vizionarea unor programe românești, transmise de televiziuni prin cablu, cu emisiuni execrabile, comerciale, sau cu educația precară pe care Internetul, cu rețelele lui de socializare discutabile, le-o transmit.

Acum, găsirea unor forme adecvate de educație, care să îi cantoneze atât în aria culturală românească, dar și, în egală măsură, în cea austriacă devine o prioritate.

Dar noi, singuri, adică organizațiile etniei române din Austria, și nu sunt puține, ci - peste 20 la număr- nu putem să rezolvăm această situație, deși avem un aliat puternic: biserica românească din diaspora !

Conștiința de limbă și neam, de origine comună, trebuie să ne unească, nu să ne dezbine! Cu alte cuvinte, fie că suntem de o parte sau de alta a Prutului, a Dunării sau a Tisei, avem probleme asemănătoare, idealuri comune.

Acesta este și rațiunea înființării *Asociației Mihai Eminescu - Viena*, pe care am creat-o acum 10 ani, având în Statutul ei propășirea culturii și unirea în cuget și simțiri a tuturor celor care vorbesc românește.

Este datoria noastră să lăsăm copiilor noștri un reazăm solid, de care să se sprijine, acum și în viitor, pentru a nu-și uita bunicii și părinții ci, la rândul lor, să păstreze, oriunde ar fi, portul, limba și iubirea de țară.

Nașterea Asociației „*Mihai Eminescu*” – Viena

În calitatea mea de inițitoare și fondatoare a Asociației „*Mihai Eminescu*” – Viena, acum 10 ani, mi-am propus să întreprind o susținută activitate de promovare a imaginii României în străinătate, prin intermediul unor acțiuni culturale, evidențiind personalități de frunte: Mihai Eminescu, Alexandru Ioan Cuza, Ciprian Porumbescu, Constantin Brâncuși, George Enescu etc.

Scopurile asociației sunt definite de Statutul ei de funcționare, și anume: desfășurarea de acțiuni de promovare a valorilor spirituale ale poporului român în rândul conaționalilor ce trăiesc și muncesc în Austria, precum și promovarea valorilor culturii austriece în România.

Asociația „Mihai Eminescu”-Viena sprijină eforturile de întărire a comunității românești din Austria, de afirmare ca un factor pozitiv, tinzând să devină o comunitate dinamică, orientată spre dialogul intercultural. Aceasta acționează pentru promovarea în spațiul public din Austria a modelelor de bună integrare, de reușită socio-profesională a membrilor comunității românești și, de asemenea, în parteneriat cu autoritățile centrale și locale din Austria, în organizarea unor manifestări publice de consacrare a valorii și competențelor specialiștilor români din diferite domenii, care activează ca grupuri profesionale în această țară.

Ținând cont de creșterea numerică a comunității românești în Austria, *Asociația „Mihai Eminescu”-Viena* dorește să se integreze în mod activ în eforturile de dezvoltare a raporturilor de prietenie dintre popoarele român și austriac.

De asemenea, aceasta activează pentru promovarea tradițiilor multiculturale ale României, a deschiderii și comunicării interculturale, pentru mai buna cunoaștere în străinătate a istoriei României, în mod special a valorilor sale identitare precum și pentru consolidarea, creșterea și diversificarea capacității creative a comunității românești din Austria, în vederea valorificării durabile și continuu a resurselor și potențialului spiritual ale acesteia.

Cadrul general al acestor acțiuni îl constituie promovarea unor personalități, evenimente, opere și entități culturale cu valoare istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, reprezentând mărturii ale potențialului creator uman și ale contribuției românești la civilizația universală.

Asociația „Mihai Eminescu”-Viena se străduiește să facă posibil ca exponate și valori culturale din patrimoniul unor muzee, fonduri, arhive, biblioteci ori colecțiile publice românești să fie prezentate în cadrul unor expoziții, festivaluri, concerte, evenimente aniversare etc pe teritoriul Austriei și, în mod reciproc, prezentarea de valori culturale austriece pe teritoriul românesc.

Acționăm pentru menținerea identității culturale și lingvistice a membrilor comunității românești în Austria.

Asociația „Mihai Eminescu” -Viena promovează dialogul și deschiderea către alte culturi, precum și susținerea valorilor și tradițiilor multiculturale ale României.

Acestea au fost gândurile mele, atunci când am inițiat acest proiect. În primul rând, este vorba de păstrarea identității noastre culturale. Trebuie să păstrăm un echilibru între trecut și prezent, între ceea ce ne-au lăsat înaintașii și ceea ce lăsăm noi, la rândul nostru urmașilor, adică celor ce vor trăi după noi.

În al doilea rând, aici la Viena fiecare clădire, piață sau monument este o operă de artă. Prin urmare, este evident că nu poți face concurență fabulosului tezaur cultural și artistic din acest oraș. Cu toate aceasta, ca români, ne-am încumetat să creăm un alt mod de a prezenta o moștenire culturală uriașă, și anume să reamintim celor de aici de simbolul nepieritor al genialității românești: Mihai Eminescu.

Asociația „Mihai Eminescu” - Viena rămâne fidelă idealurilor de emancipare culturală și de propășire spirituală, de promovare a simbolurilor identitare perene ale poporului român, dincolo de *parti pris*-uri politice, de lupte fără rost și controverse inutile.

Această asociație activează neînterupt, de 10 ani, în capitala Austriei, organizând acțiuni culturale și artistice complexe în sânul comunității românești, cu scopul promovării culturii, tradițiilor și valorilor nației noastre, cultivării dragostei de țară, de unire a fraților și surorilor pe care viața i-a dus departe de familie, prieteni și rude.

Este o datorie de suflet pentru noi toți să cinstim în acest fel personalitatea nepieritoare a „*Luceafărului*”, să îl facem și mai mult cunoscut în lumea întreagă.

Din realizările Asociației „*Mihai Eminescu*” - Viena

La data de 26.09.2013, în prezența a sute de români și prieteni austrieci, a fost dezvelit și binecuvântat primul bust eminescian, în fața Bisericii Ortodoxe Române din Viena, din inițiativa familiei Laura și Constantin HANT, sculptat de Virgilius Moldovan.

De atunci, în fiecare an, în luna ianuarie și iunie au loc evenimente de celebrare a personalității Luceafărului, cu generosul sprijin al Părintelui dr. N. Dura.

Laura Hant și autorul acestui bust, sculptorul V.Moldovan

În Parcul Central al Vienei – *Stadtpark* - pomii seculari și florile numeroase ne atrag privirea cu aleasa lor cusătură de culori și broderii gingașe. Soarele scânteiază domol, aruncând sclipiri în oglinda lacului albastru, încărcat de sălcii duioase, în apropierea căruia, în urmă cu 7 ani, a fost sădit de oameni simțitori - ca o minune Dumnezeiască - un pui de copac din trupul sfânt al Teiului din Copou, sub ale cărui înmiresmate crengi își plimba cândva pașii, Mihai Eminescu.

PRIMARIA
MUNICIPIULUI
IASI

Asociația „Mihai Eminescu” Viena

și

Primaria Municipiului Iasi

au plăcerea să vă invite la

ZILELE TEIULUI EMINESCIAN LA VIENA
20-21 octombrie 2017

PROGRAM

20 octombrie 2017, orele 15:00

Prezentare de carte — Dan DULCIU "Eminescu-itinerar vienez"

Moment muzical — Mălina CIOBANU-vioară & Ruben DORAN-keyboard

Expoziție de pictură — Mihai COTOVAN / „Pe urmele lui Eminescu”

Loc: Cafe-Restaurant VIENNE, 1010 Wien, Fleischmarkt 20

21 octombrie 2017

orele 11:00—Plantarea unui tei desprins din „Teiul lui Eminescu” din Iasi

orele 11:30—Dezvelirea plăcii comemorative

Loc: Stadtpark (Am Stadtpark 2, 1010 Wien, langa lacul din parc)

orele 18:00—Program muzical-artistice cu concursul extraordinar al Ansamblului Profesionist „Ciprian Porumbescu” din Suceava

Loc: Haus der Begegnung Mariahilf Veranstaltungsorte und -hallen, Königsegg.10, 1060 Wien

SPECTACOL ORGANIZAT CU SPRIJINUL:

PARTENERI MEDIA:

Am organizat manifestări de răsunet, în centrul Vienei, invitând formații artistice, reprezentanți ai folclorului românesc, ce au încântat spectatorii, dar și pe oficialitățile vieneze, ce au luat parte.

Împreună cu Primarul Vienei la un spectacol organizat de către Asociația „Mihai Eminescu - Viena”.

Ansamblul Profesionist „Ciprian Porumbescu”

in cadrul manifestarii culturale
„ZILELE TEIULUI EMINESCIAN LA VIENA”

Loc: Haus der Begegnung Mariahilf Veranstaltungsorte und -hallen, Königsegg.10, 1060 Wien

Tanța Tănăsescu, Laura Hant și Dan Dulciu
la sediul Asociației „Mihai Eminescu” din Viena

De asemenea, din inițiativa Asociației „Mihai Eminescu” – Viena, au fost organizate spectacole cu mari artiști români, care au încântat publicul vienez, dintre care amintim pe Eugen Doga, Alexandru Tomescu și alții.

Eugen Doga și Laura Hant

Pentru contribuția avută la dezvoltarea relațiilor culturale dintre Viena și Municipiul Iași, am avut bucuria să primesc titlul de „Cetățean de Onoare” al Municipiului Iași.

De asemenea, am organizat numeroase acțiuni de ajutor umanitar, trimițând prin intermediul Asociației „Mihai Eminescu” – Viena, cu numeroase ocazii, daruri și ajutoare pentru copii din unele zone defavorizate ale României și Republicii Moldova.

Aceasta este doar o parte din bogatul bilanț de activitate al Asociației „Mihai Eminescu” – Viena. Cum spațiul nu ne permite să prezentăm numeroasele acțiuni întreprinse în primul deceniu de existență al acestei asociații, dorim să încredințăm pe cititorii Revistei „Muzeul Presei Românești” că în acest an vor continua manifestările omagiale dedicate acestei sărbătoriri, urmând să prezentăm în viitor și alte aspecte din activitatea asociației.

Dr. Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS

Decorație conferită în 1882 guvernatorului Băncii Naționale a României

Urmare a raportului lui Eugeniu Stătescu, ministrul Afacerilor Străine, nr. 9.603 din 10 iunie 1882 (fig. 1)¹, regele Carol I a semnat în București, la 10 iunie 1882, decretul nr. 1.717 (fig. 2)², prin care l-a numit membru al Ordinului „Coroana României” în gradul de Mare Cruce (fig. 3)³ pe Ioan Câmpineanu, fost ministru, guvernator al Băncii Naționale⁴.

Ioan Câmpineanu s-a născut în București, la 1 octombrie 1841 și a încetat din viață în București, la 13 noiembrie 1888. A făcut studiile la Paris, de unde s-a întors cu titlul de doctor în drept. A fost ministru la finanțe, justiție, comerț și al afacerilor străine, primar al Capitalei și, în două rânduri, guvernator al Băncii Naționale, de la 16 iulie 1880 până la 11 octombrie 1882 și de la 23 februarie 1888 până la încetarea sa din viață⁵.

Prezentăm descrierea distincției onorifice, precum și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale (documentele) și de la Complexul Muzeal Arad (decorația).

Ordinul „Coroana României”, instituit prin legea nr. 1.244 din 10 mai 1881⁶, avea scopul de a recompensa serviciile aduse statului. Conform Regulamentului pentru aplicarea legii relativă la instituirea decorațiunii „Coroana României”, sancționat prin decretul regal nr. 1.245 din 10 mai 1881⁷: „Decorația Ordinului Coroana României este o cruce cu ramuri egale; fiecare ramură e de smalt roșu, având împrejur o dungă albă; între ramuri e cifra regelui. În mijlocul crucii e un medalion cu două fețe: partea de deasupra conține Coroana Regală de oțel pe smalt roșu; împrejur, pe o cordea de smalt alb, e scris în partea superioară: PRIN NOI ÎNȘINE, și, în partea inferioară, 14 MARTIE 1881. Reversul medalionului poartă scris la mijloc, pe smalt roșu, 10 MAIU și pe cordea albă împrejur: 1866, 1877, 1881. Crucea e atârnată de o panglică albastră închis, cu câte o dungă pe fiecare latură de culoarea oțelului... Comandorii poartă crucea cu cifra de aur, în mărime de 60 mm, atârnată la gât. Marii Ofițeri poartă însemnul la gât ca Comandorii, și pe piept o stea de argint cu opt raze, în mărime de 85 mm, având în mijloc medalionul de smalt cu coroana de oțel și inscripțiunea împrejur. Marii Cruci poartă crucea în mărime de 70 mm, atârnată de un cordon, purtat de la umărul drept la coapsa stângă; ei mai poartă pe piept o stea de argint cu opt raze, în mărime de 90 mm (fig. 4)⁸, având pe dânsa crucea în mărimea însemnului de Comandor”⁹.

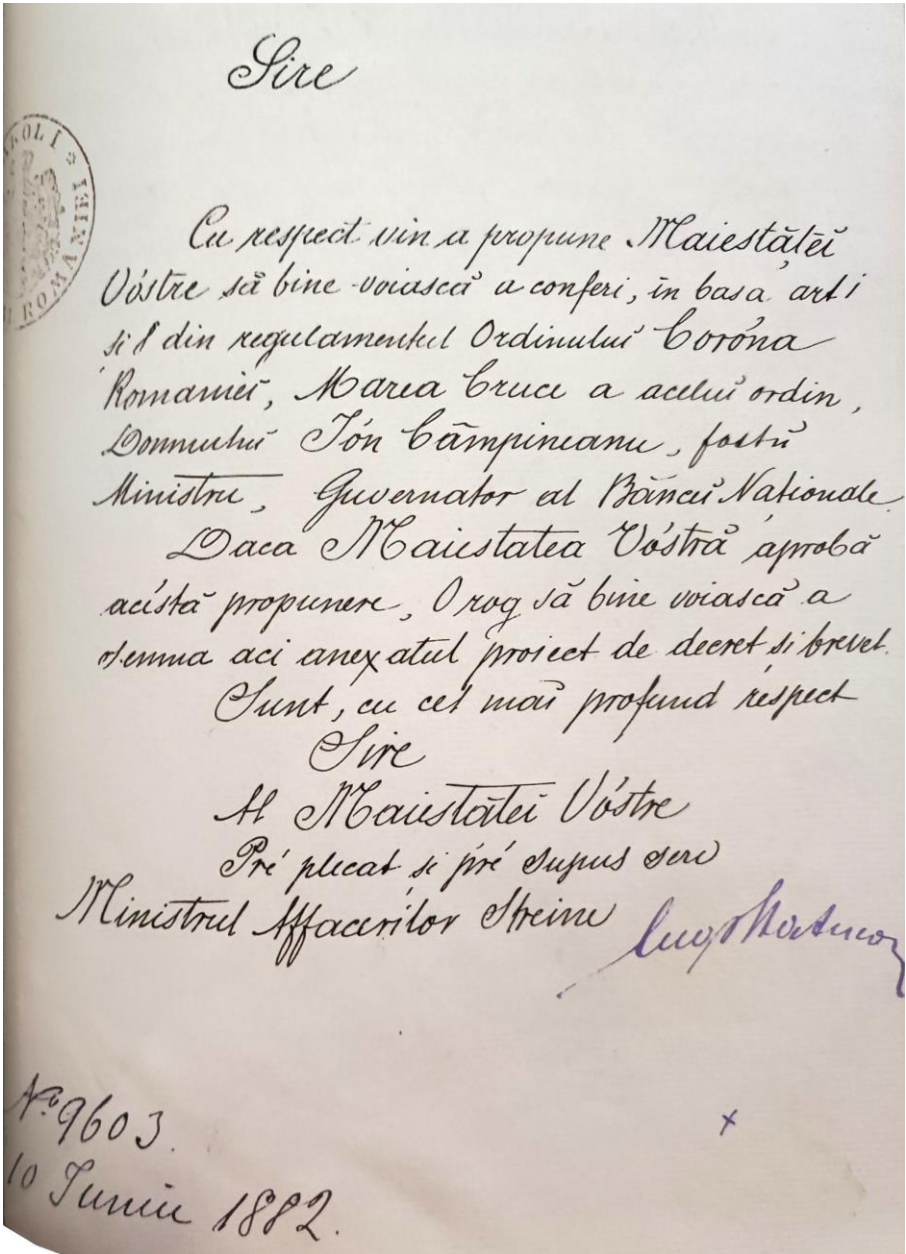

Fig. 1. Raportul ministrului Afacerilor Străine, nr. 9.603 din 10 iunie 1882.

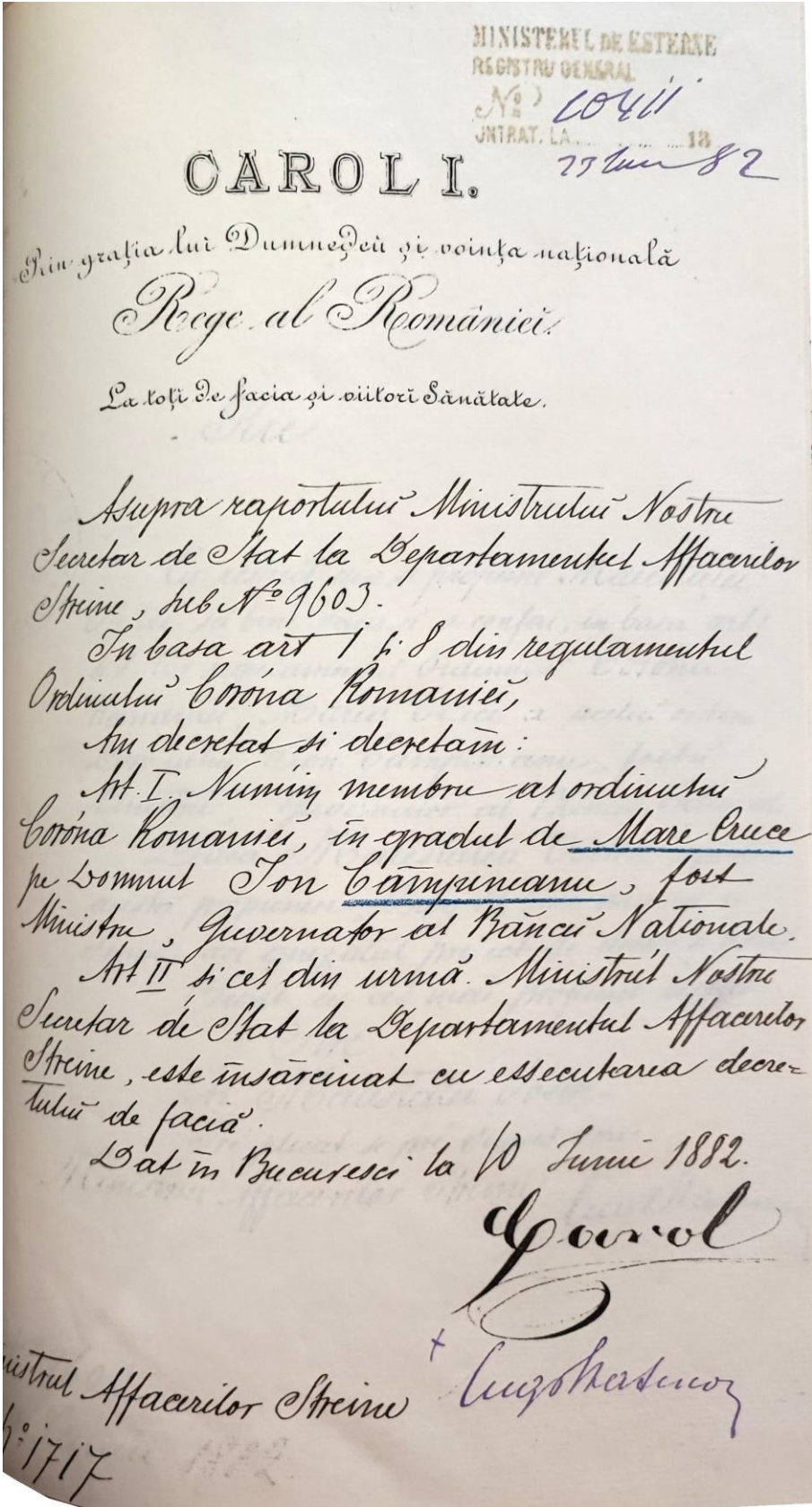

Fig. 2. Decretul regal nr. 1.717 din 10 iunie 1882.

Fig. 3. Ordinul „Coroana României” în gradul de Mare Cruce, model 1881.

Fig. 4. Ordinul „Coroana României”, placa de Mare Cruce.

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale, Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor, dosar nr. 29/1882.

² Ibidem.

³ Complexul Muzeal Arad.

⁴ Decretul regal nr. 1.717 din 10 iunie 1882, publicat, prescurtat, în „Monitorul Oficial” nr. 60 din 12 / 24 iunie 1882, p. 1490.

⁵ Dim. R. Rosetti, *Dicționarul contemporanilor*, ediția I-a, București, Editura Lito-Tipografiei „Populara”, 1897, p. 41.

⁶ Publicată în „Monitorul Oficial” nr. 31 din 10 / 22 mai 1881.

⁷ Publicat în „Monitorul Oficial” nr. 41 din 26 mai / 7 iunie 1881.

⁸ Complexul Muzeal Arad.

⁹ Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Distincții onorifice acordate unor pompieri români în 1919*, în „Pentru Patrie”, septembrie 2018, editată de Ministerul Afacerilor Interne, pp. 36-37; idem, *Decorație primită de George Pop de Băsești, Teodor Mihali și Ștefan Cicio-Pop (1918)*, în „Analele Aradului”, Colecția „Astra Arădeană – 1863”, anul V, nr. 5, Supliment, Asociația Națională Arădeană pentru cultura poporului român, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2019, pp. 119-129; idem, *Decorație primită în 1918 de Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod, Miron Cristea și Iuliu Hossu*, în „Administrație românească arădeană. Studii și comunicări din Banat-Crișana”, vol. XIV, 100 de ani de administrație arădeană, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2019, pp. 471-475; idem, *Decorație conferită lui Feneș Dionisie din Făget (1922)*, în „Restituiri bănățene”, IX, Societatea de Științe Istorice din România - Filiala Lugoj, Editura Eurostampa, Timișoara, 2021, pp. 247-253; idem, *Decorație conferită șefului Poliției Turnu-Severin (1922)*, în „Cronica de Severin”, anul X, nr. 333, 7 septembrie 2021, p. 4; idem, *Decorație de la 1922 conferită notarului de la Prefectura județului Sălaj*, în „Caiete Silvane”. Revistă de cultură sub egida Uniunii Scriitorilor din România, nr. 199, august 2021, p. 38; idem, *Două decorații conferite Episcopului Visarion Puiu (1912, 1924)*, în „Muzeul Presei Românești”, anul I, nr. 4, noiembrie 2021, pp. 15-16; idem, „Prin noi însine”, în „Pentru Patrie”, editată de Ministerul Afacerilor Interne, nr. 9, 2021, p. 50; idem, *Ordinul „Coroana României” acordat în 1922 unui preot și ajutorului de primar al orașului Turnu-Severin*, în „Cronica de Severin”, anul XI, nr. 348, 4 ianuarie 2022, p. 4; idem, *Ordinul „Coroana României” conferit unui deputat al Colegiului III Ialomița (1897)*, în „Helis”, anul XX, nr. 1-2-3 (222-223-224), ianuarie-februarie-martie 2022, Editor Asociația culturală Helis, p. 19; idem, *Arădeni decorați cu ocazia Încoronării Suveranilor României (1922)*, în „Administrație românească arădeană. Studii și comunicări din Banat-Crișana”, coordonatori: Doru Sinaci, Sorin Bulboacă, vol. XVII, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2022, pp. 147-172; idem, *Decorație acordată în 1922 comandantului sergenților din Arad*, în „Gutenberg Universul Cărtii”, publicație trimestrială editată de Editura Gutenberg Univers Arad - România, anul XIV, nr. 52, septembrie 2022, pp. 24-26; idem, *Decorație acordată subprefectului județului Dâmbovița (1895)*, <https://chindiamedia.ro/editorial/editorial-decoratie-acordata-subprefectului-judetului-dambovita-1895/>; idem, *Decorație conferită prim-președintelui Tribunalului Buzău (1922)*, în „Analele Buzăului”. Buletin științific al Muzeului Județean Buzău, XIII, Buzău, 2021, pp. 163-168; idem, *Decorație primită de George Pop de Băsești, Teodor Mihali și Ștefan Cicio-Pop (1918)*, în „Analele Aradului”, Colecția „Astra Arădeană – 1863”, anul V, nr. 5, Supliment, Asociația Națională Arădeană pentru cultura poporului român, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2019, pp. 119-129; idem, *Decorație primită în 1918 de Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod, Miron Cristea și Iuliu Hossu*, în „Administrație românească arădeană. Studii și comunicări din Banat-Crișana”, vol. XIV, 100 de ani de administrație arădeană, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2019, pp. 471-475; idem, *Decorații decernate preoșilor români în 1920*, în „Misiunea”. Revista Centrului de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu”, anul VII, nr. 1 (7), 2020, pp. 12-17; idem, *Distincții onorifice acordate clerului român în 1918*, pp. 209-221; idem, *Ordinul „Coroana României” acordat în 1906 directorului liceului din T-Severin*, în „Cronica de Severin”, anul XI, nr. 385, 1 noiembrie 2022, p. 4; idem, *Ordinul „Coroana României” acordat în 1897 președintelui Camerei de Comerț din Brăila*, în „Analele Brăilei”, Serie Nouă, anul XXII, nr. 22, Brăila, 2022, pp. 77-90; idem, *Ordinul „Coroana României” acordat în 1922 medicului șef al Spitalului de copii din Arad*, în „Gutenberg Universul Cărtii”, anul XV, nr. 55, martie 2023, pp. 13-15; idem, *Ordinul „Coroana României” conferit în 1897 unui profesor de la Liceul „Traian” din Turnu-Severin*, în „Cronica de Severin”, anul XI, nr. 381, 4 octombrie 2022, p. 4; idem, *Ordinul „Coroana României” conferit lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (1882, 1886)*, în „Revista Arhivelor”, XCV (2018), nr. 1-2, pp. 7-13; idem, *Ordinul „Coroana României” conferit în 1920 unui preot și unor canonici francezi*, în „Muzeul Presei Românești”, anul III, nr. 9, februarie 2023, pp. 22-25; idem, *Ordinul „Coroana României” conferit în 1915 lui George Enescu*, în „Independența Română - Independența prin cultură”, anul VII, nr. 79, ianuarie-februarie 2023, p. 47; idem, *Pompieri români decorați cu distincții onorifice în 1919*, în „Pompierii Români”, 9/2018, pp. 32-33; idem, *Ziariști decorați cu ocazia Încoronării Suveranilor României*, în „UZP”, nr. 28, 2022, pp. 38-39; idem, *Decorație conferită episcopului Aradului în 1926*, în „Studia Theologica et Historica Aradensia”, anul V, nr. 5, 2023, pp. 36-43; idem, *Ordinul „Coroana României” decernat în 1923 directorului Școlii inferioare de meserii din Giurgiu*, în „Sud”. Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu”, anul XXVII, nr. 3-4 (264-265), martie-aprilie 2023, p. 29; idem, *Decorație conferită în 1921 unor președinți și unor procurori generali de la Curțile de apel din Cluj, Oradea-Mare, Târgu Mureș și Timișoara și de la Tribunalul din Sibiu*, în „Pro Lege”, Serie Nouă, anul XXXIII, nr. 1/2023, pp. 222-226.

Tanța TĂNĂSESCU

În vizită la *Muzeul Băncii Naționale a României*

În sediul Băncii Naționale a României, probabil „cea mai frumoasă clădire din București”, după spusele arhitectului Ion Mincu, avem posibilitatea să vizităm Muzeul acestei instituții. Aici vom admira una dintre cele mai valoroase colecții numismatice din România, acoperind o perioadă de peste două milenii și jumătate; cea mai veche monedă bătută pe teritoriul României de astăzi; cei mai mici bani de hârtie, tipăriți în România; toate etapele parcurse de moneda națională de la începuturile sale până în zilele noastre; momente însemnate care au legat activitățile Băncii Naționale de istoria României, ș.a.

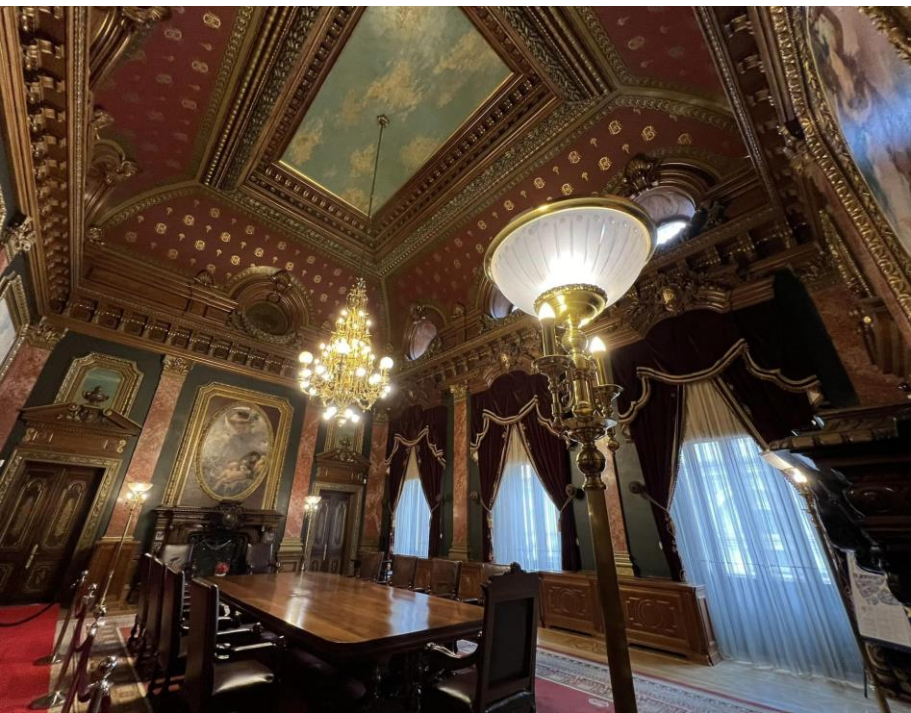
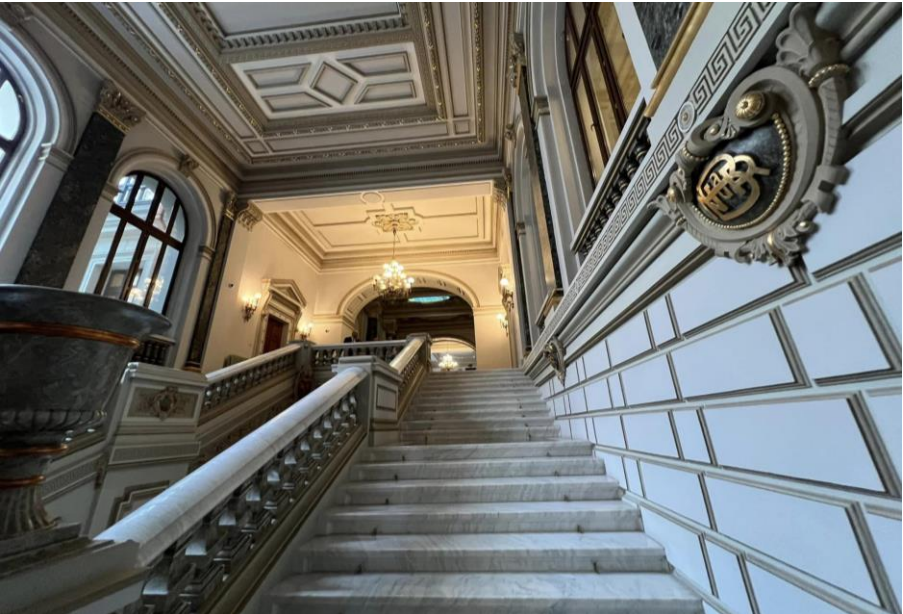
Acest muzeu este amplasat în spațiile Palatului Vechi al băncii din strada Lipscani nr. 25, posedând prețioase exponate. Am privit cu încântare interiorul sălii Consiliului de Administrație precum și vechiul Cabinet al Guvernatorului. Cu acest prilej am vizitat și expoziția temporară dedicată aniversării bicentenarului nașterii eroului ardelean Avram Iancu (1824-2024), ba chiar am atins și un lingou din aur, acțiune permisă vizitatorilor.

Banca Națională a României își desfășoară activitatea la nivel central, în București, funcționând în două palate, clădiri ce sunt incluse în lista monumentelor istorice. Palatul Vechi al Băncii Naționale, prima clădire bancară importantă a Capitalei, are o frumusețe arhitecturală de o calitate deosebită, precum și spații ample, fastuoase, decorate artistic. Aici este amenajat în prezent Muzeul Băncii Naționale a României, fiind locul unde se poate vizita și expoziția „Istoria leului”, scopul ei fiind cunoașterea istoriei noastre bănești și de evocare a rolului băncii în susținerea monedei naționale. Muzeul are ca element central fosta Sală a Ghișeelor, cunoscută astăzi ca Sala de Marmură, spațiul cu cele mai mare dimensiuni ale clădirii, cu o acustică deosebită.

Leul a devenit moneda națională a României prin „Legea pentru înființarea unui nou sistem monetar și pentru fabricarea monedelor naționale”, adoptată în anul 1867. De unde provine denumirea de Leu? Spre sfârșitul secolului al XV-lea, monede mari din argint, numite taleri, s-au impus în toată Europa într-o mare diversitate tipologică. În Provinciile Unite din Țările de Jos, începând cu anul 1575, au fost bătuți taleri care aveau pe avers un leu rampant (ridicat pe labele din spate). Din acest motiv au devenit cunoscuți sub numele de taleri-leu (Leeuwendaalder-ul sau leul). Moneda olandeză a ajuns în cantități foarte mari în Imperiul Otoman, de unde talerii-leu au pătruns spre sfârșitul secolului al XVI-lea și în Țările Române, cu denumirea simplificată – leu.

Se știe că, în secolul al XVII-lea, mai ales în timpul domniei lui Matei Basarab (1632-1654), talerul-leu a devenit cea mai răspândită monedă de argint cu valoare ridicată, nu numai în Țările Române, ci și în întreaga Peninsulă Balcanică. Pe la mijlocul sec. al XVIII-lea încetează emiterea talerului-leu. Cum poporul are mereu dreptate iar populația noastră în acele timpuri își identifica noțiunea de leu cu aceea de ban (monedă), se întâmplă ca leul să ajungă unitate de cont, împărțită în 40 de parale, în Moldova și Țara Românească.

În fastuoasa Sală a Consiliului de Administrație, cu mobilier comandat la Paris, realizat în stil Ludovic al XVI-lea, reprezentând încăperea băncii cea mai frumos decorată, intrarea este flancată de tablouri de mari dimensiuni: compoziția lui Nicolae Grigorescu din anul 1894, „Rodica – la secerat”, și pictura cu tema marină, datată 1894, semnată de Eugen Voinescu.

Expoziția temporară, „Avram Iancu – omul, eroul, legenda”, dedicată celebrării bicentenarului nașterii eroului ardelean, este realizată în parteneriat cu Muzeul Național Militar „Regele Ferdinand I”, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia, Biblioteca Centrală Universitară Lucian Blaga din Cluj-Napoca și Serviciul Județean Alba al Arhivelor Naționale ale României. Se reunesc pentru prima oară o serie de obiecte personale și documente, având ca scop rememorarea vieții și personalității marelui revoluționar pașoptist. Vizitatorii pot vedea expuse în acest spațiu, până la 17 mai 2024, documente olografe ale eroului, alături de o sarică, o lampă, chimirul, pipa, trei fluieri, toiagul și un fier de lance, obiecte ce i-au aparținut lui Avram Iancu. Veți putea vedea, de asemenea, pictura „Avram Iancu” (datată 1885) a lui Mișu Popp, scrisoarea lui Avram Iancu către împăratul Franz Iosif, prin care solicită ajutor bănesc (martie1867), scrisoarea lui Avram Iancu către Iosif Roman (mai 1856), documentul cu învoiala între Avram Iancu și I.Ganea pentru folosirea moșiei din Ponorel (mai 1862), biletul de liberă trecere, emis pe numele lui Avram Iancu de către Ioan Lemeni, pentru a putea merge la Zlatna (nov.1848), scrisoarea lui I.Sterca-Șuluțiu către Avram Iancu, cuprinzând informații despre armata generalului Bem și aprovizionarea cetelor de moți (feb.1849) ș.a. Această expoziție are loc cu ocazia lansării de către Banca Națională a României a monedelor de colecție dedicate împlinirii a 200 de ani de la nașterea lui Avram Iancu.

În secțiunea dedicată aurului, muzeul oferă vizitatorilor informații inedite despre aur, cu posibilitatea vizionării de monede și lingouri de aur. Știați că întreaga cantitate de aur extrasă de omenire (peste 174.000 tone) ar încăpea într-un cub cu latura de 21 metri, în timp ce zăcămintele neexploatare sunt estimate la 52.000 tone?

La finalul turului de muzeu este permis să atingi cu mâna un lingou de aur.

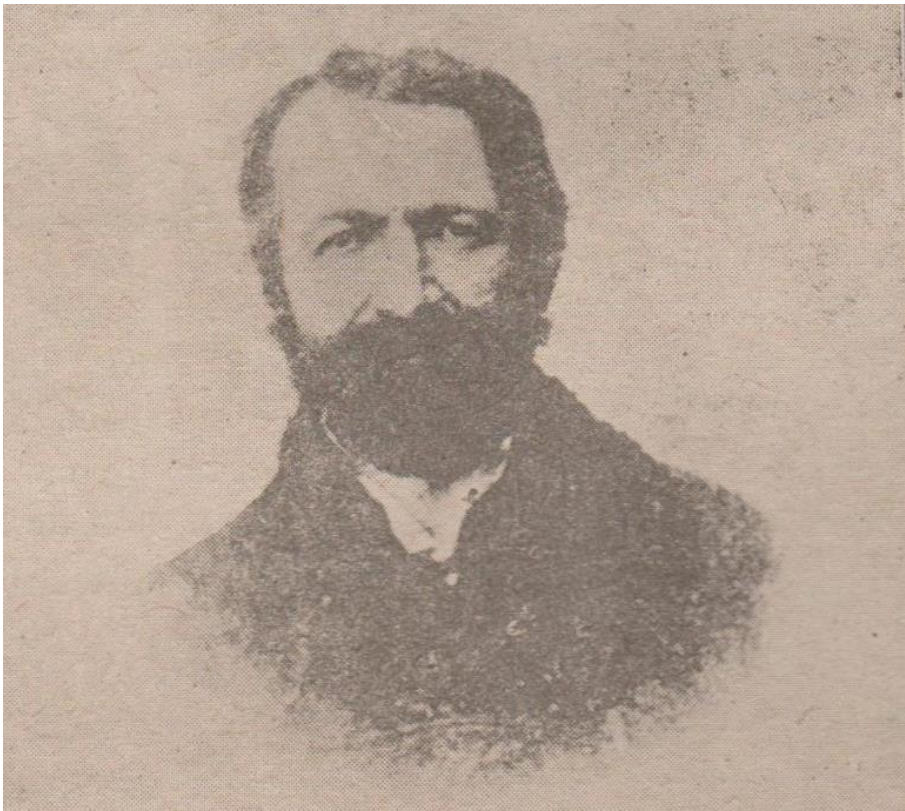

Ionel NOVAC

Revista „Transilvania”- număr special dedicat lui Avram Iancu

Anul 2024 se află sub auspiciile lui Avram Iancu, simbol al luptei pentru drepturi a românilor transilvăneni din secolul al XIX-lea, de la a cărui naștere se împlinesc 200 de ani. De altfel, printr-o lege promulgată de președintele țării la 14 iulie 2023, 2024 a fost instituit ca „Anul Avram Iancu”, pe întreg parcursul său urmând a se desfășura manifestări omagiale care să marcheze cele două veacuri scurse de la nașterea „Crăișorului munților”.

În timp, viața și personalitatea lui Avram Iancu, eroul național care a jucat un rol important în Revoluția de la 1848, au fost prezentate sub diverse modalități, de la poezii, romane și cântece închinat acestuia, studii istorice, sculpturi (busturi, statui), picturi, manifestări culturale omagiale (simpozioane, concursuri tematice), muzee memoriale ș.a., până la grandioasele manifestări care se desfășoară anual la Țebea, locul în care acesta își doarme somnul de veci.

În septembrie 1922, cu prilejul comemorării semicentenarului morții lui Avram Iancu, revista „Transilvania” îi dedică un număr special, la care ne vom referi în rândurile ce urmează.

Fondată în 1868, revista apărea lunar sub direcțiunea prezidentului și îngrijirea secretarului literar al ASTREI (Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român). La rândul ei, ASTRA fusese întemeiată câțiva ani mai devreme, la 1861, de către „intelențiiile românești ardelenene” ale vremii, mitropolii Andrei Șaguna și Alex. Sterca Șuluțiu, Timotei Cipariu, George Barițiu, Axentie Severu, Ioan Pușcariu, Vasile Pop, Iacob Bologa, dr. I. Rațiu și alții.

Revista „Transilvania”, al cărei director la acea dată era Andrei Bârseanu, iar redactor-șef Ioan Georgescu, se deschide cu partitura pentru cor mixt și solo de bariton „Iancu și Murgu”, compusă de N. Oancea pe versuri populare. Pe pagina de titlu, pe lângă numele, numărul și data apariției revistei, este reproducă fotografia consacrată a lui Avram Iancu, cea din perioada revoluției pașoptiste.

Pagina următoare include poezia „La moartea unui viteaz”, creație a poetului semănătorist Ion Borcia, urmată de un amplu fragment, „Avram Iancu și Ioan Dragoș sau Politica românească și politica ungurească în anii 1848-49”. Acesta era extras din „Raportul lui Avram Iancu, prefect al unei legiuni românești, despre faptele oastei poprane, care a stat sub comanda lui pe timpul războiului civil din Transilvania în anii 1848/9”. În acest fragment este rememorată întâlnirea lui Avram Iancu și a unora dintre prefecții săi, la 25 aprilie 1848, la Mihăileni, cu Ioan Dragoș, „un român cu sentimente maghiare... deputat la dieta ungurească”, care reprezenta interesele părții maghiare. La momentul respectiv, luptătorii lui Iancu controlau munții Zarandului și strămtorile de acces în munți. Potrivit sarcinilor primite la Budapesta, de a face tot posibilul pentru a obține „deschiderea” căilor de acces spre inima munților, trimisul Dietei „a pus de întâie și categorică condițiune depunerea armelor și extrădarea lor”. Propunerea sa este respinsă cu fermitate de Avram Iancu și însoțitorii săi, care susțin că „acest popor înșelat foarte de multe ori de către maghiari nici armele nu le va mai da din mână, nici nu va suferi vreodată ca orașele și satele muntene să fie ocupate de soldați maghiari”.

În articolul „Ceva nou despre Avram Iancu”, marele istoric Nicolae Iorga prezintă declarațiile generalului rus Luders (trimis în Ardeal și Ungaria să supprime revoluția maghiară), referitoare la „Crăișorul munților”. La rândul lor, acestea sunt preluate din volumul diplomatului francez Eugène Poujade (consul general în Principatele Române în perioada 1849-1854), „Chrétien et Turcs”. „Fără proviziile pe care le-am găsit în Principate și fără Iancu, căpetenia românilor din Ardeal, n-aș fi putut reuși. ...Printre corespondențele pe care le-am prins, am găsit scrisori ale lui Kossuth către Iancu, în care spunea că Ungurii se căiau că n-au ținut în seamă drepturile fraților lor români și că, în caz de succes aceștia ar putea să aștepte toate concesiile pe care le cereau”.

După două poezii populare („Armele Iancului” și „Până fu Iancu”), urmează articolul redactorului-șef al revistei, Ioan Georgescu, „Avram Iancu în poezia populară română”. Acesta face o amplă trecere prin numeroasele ipostaze în care este surprins Iancu în poezia populară, conchizând că „în munții noștri apuseni, atât de

bogați în aur și în alte metale nobile, se mai află încă multe comori de poezie populară necunoscută. Folcloriștii și etnografii noștri, acești mineri ai sufletului poporal, sunt chemați să descopere încă mult aur și argint de adevărată gândire și simțire românească, în legătură cu numele neuitatului nostru erou”.

Pagina următoare începe cu „Testamentul lui Avram Iancu”, pe care îl redăm în integralitate :

„Ultima mea voință !

Unicul dor al vieții mele e să-mi văd Națiunea mea fericită, pentru care după puteri am și lucrat până acuma, durere fără mult succes, ba tocma acuma cu întristare văd că speranțele mele și jertfa adusă se prefac în nimica.

Nu știu câte zile mai pot avea; un fel de presimțire pare că mi-ar spune că viitorul este nesigur. Voesc dară și hotărât dispun ca, după moartea mea, toată averea mea mișcătoare și nemișcătoare să treacă în folosul Națiunii, pentru ajutor la înființarea unei academii de drepturi, tare crezând că luptătorii cu arma legii vor putea scoate drepturile Națiunii mele.

Câmpeni, 20 Decemvrie 1850.

Avram Iancu, m.p., avocat și prefect emerit”.

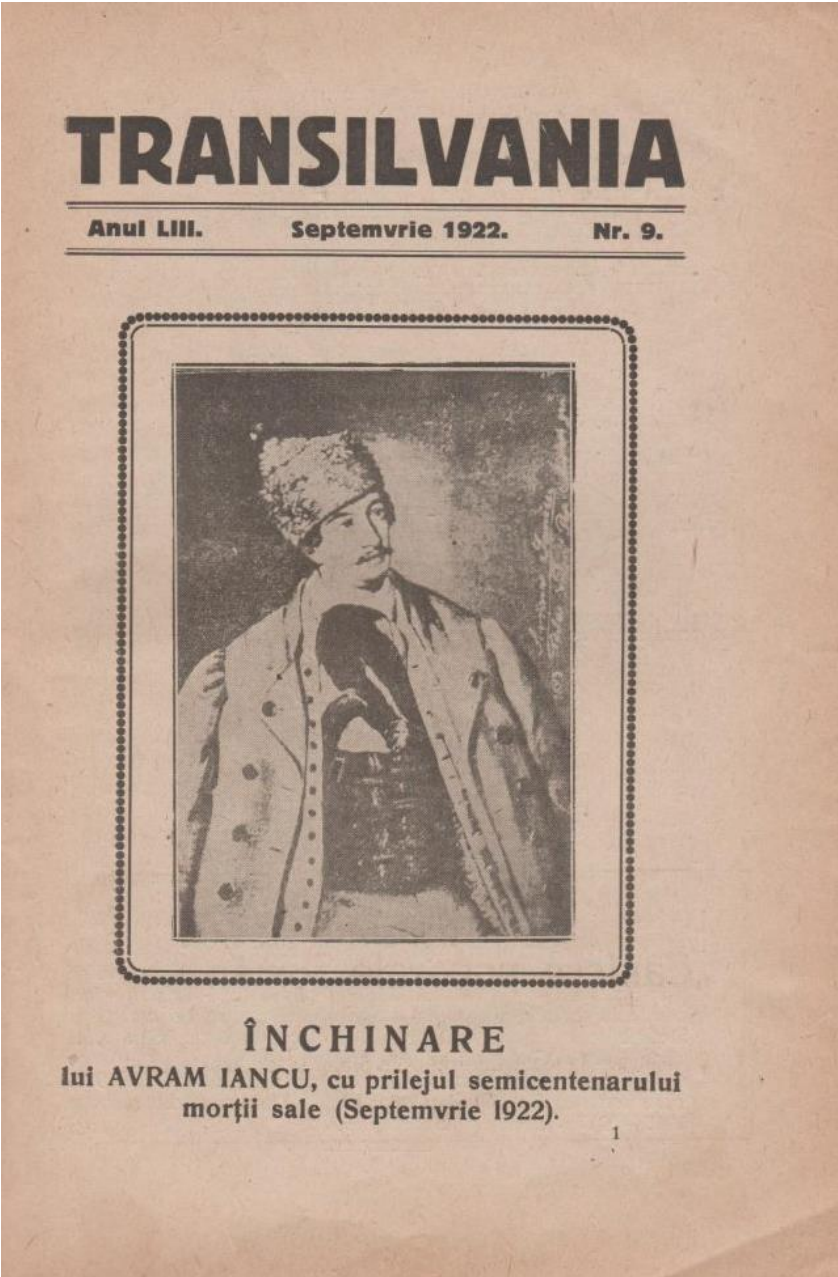
Despre „Cum e înregistrată moartea lui Avram Iancu?” aflăm din protocolul morților parohiei greco-ortodoxe române din Vidra de Sus, unde la pagina 47, anul 1872, sunt menționate următoarele: „Nr. Curent 42, anul morții 1872, luna August 29, ziua îngropării Sept. 1. Numele, porecla și meseria celui mort: Avram Iancu Eroul Românilor...”.

După poezia „Străbunii” a lui George Dumitrescu urmează câteva „Amintiri despre Avram Iancu”, prezentate de scriitoarea Constanța Hodoș. Deși aflată atunci la o vârstă fragedă, autoarea și-l amintește foarte bine pe Iancu, care, în toamna anului 1869, trecuse pragul casei lor de la Hălmagiu. Se apropia ziua hotărâtă pentru dezvelirea monumentului ridicat lui Buteanu la Iosășel și toată comunitatea și-l dorea pe Iancu la manifestare. Acesta era foarte marcat de întâmplările prin care trecuse în ultimii ani, ajungând o umbră a celui care a fost odinioară. „Dacă te-ai fi uitat bine în ochii aceia adânci și tulburi, în fața aceea brăzdată, care totuși îți vorbea, nu se putea să nu te fi cutremurat tragica expresie a întregii lui figuri. Tragedia întregului neam românesc trăia acolo, în fața aceea brăzdată, în ochii aceia tulburi...”.

Iancu a fost găzduit câteva zile de părinții Constanței, tatăl ei fiind pretor în Hălmagiu, de unde au plecat împreună cu frunțașii Zarandului la Iosășel. Când au ajuns, cei din comitatul Aradului erau deja acolo, dar și mulțime dintre crișenii lui Iancu, care luptaseră sub steagul său. Solemnitățile dezvelirii monumentului au produs emoții de nedescris chiar și pentru copilul de numai 8-9 ani. Dar în momentul când Iancu era aclamat și trebuia să vină la tribună, să se arate mulțimii, toți au rămas înmărmuriți: acesta dispăruse, fără ca cineva să simtă plecarea sa! Nimeni nu-l văzuse, nu-l recunoscuse...

Urmează o altă poezie populară, „Carăle Iancului”, apoi un nou articol al lui Ioan Georgescu, „Pe urmele lui Avram Iancu”, în fapt câteva amintiri auzite de la Marta Gheorghe al Ghilii, un moșneag de 92 de ani, al cărui tată a fost servitor la casa lui Iancu. Tatăl lui moș Marta l-a dus pe Avram Iancu la școală în Zlatna, la solicitarea părintelui acestuia, Alexandru, care, deși nu știa carte multă (abia cunoștea „Tatăl nostru” și rugăciunile de rost), își dădea seama ce mare lucru e învățătura și și-a trimis feciorul la școală. Când s-a întors bătrânul din Zlatna, în Valea Dosului s-a trezit cu Avrămuț înapoia lui; fugise fiindcă i se făcuse urât singur și numai după ce s-au întors amândoi la Zlatna, acesta a acceptat să rămână în continuare acolo.

Când venea vara în vacanțe și vedea „cum se pedepsesc și se muncesc bieții români pentru nimica toată, pentru câte un lemn tăiat din pădurea erariului”, îl cuprindea mila și-i spunea tatălui, cu ochii

plini de lacrimi, că „rânduiala” nu-i bună și trebuie schimbată.

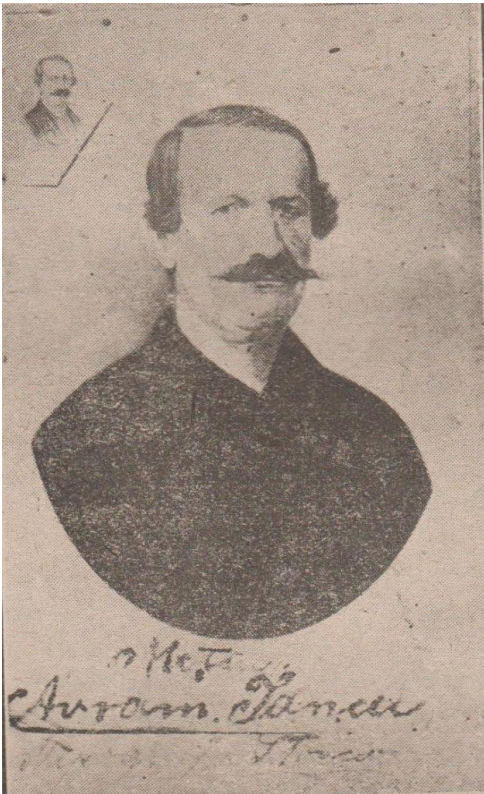
Ridicându-se ungurii împotriva împăratului și vrând să cuprindă țara întreagă, ei s-au lovit de împotrivirea românilor, îndeosebi cetatea Munților Apuseni neputând fi deloc cucerită. Intrând cu viclenie în munți, ungurii au fost impresurați de moții lui Iancu și numai ei știu cum au scăpat, învăluți în ceață și negură, dinaintea mâinii pedepsitoare a acestuia. Dar și Iancu a fost de trei ori în primejdie să fie prins de unguri, dar a scăpat amestecându-se printre ei și vorbind ungurește tot atât de bine, iar o dată l-a scăpat o unguroaică, anunțându-l din vreme să fugă că vin să-l omoare.

După încetarea revoluției, împăratul Franz Josef a venit în țară, să-și vadă și să-și liniștească supușii. A trecut și prin Munții Apuseni, așteptând să i se înfățișeze Iancu, care să-i împărtășească doleanțele lui și ale românilor. Dar cum acesta nu s-a înfățișat deloc, împăratul i-a trimis vorbă prin cineva: „- De ce nu vine Iancu? Ori e nebun? Iancu i-a trimis răspuns înapoi: – Eu sunt nebun, dar tu ești mincinos și un nebun cu un mincinos n-are ce vorbi”.

Nu peste multă vreme, Iancu chiar a înebunit, umbla pribeag de la un prieten la altul și-și alina durerile cântând din fluier. Cânta, bea și câte un pahar de vin și plângea. Ultimii ani de viață i-au fost de dureroase rătăcirii, de perioade în care momentele de luciditate alternau cu cele de nebunie cruntă, când făcea și unele stricăciuni. Dar niciodată oamenilor, ci numai lucrurilor sau animalelor. Tot povestite de moș Marta, autorul ne prezintă două întâmplări tragice: una în care Iancu prinsese o vacă de coarne și o ținuse așa nemișcată până când fratele său, preot, a venit și i-a descleștat mâinile și o alta, când, cu o secure luată de la un sătean întâlnit în cale, și-a omorât calul cu care se ducea la târg.

Câteva pagini sunt dedicate apoi unor „Spicuri din scriitorii români și străini despre eroul nostru Avram Iancu”, între care Teofil Frâncu, George Candrea, George Barițiu, Al. Papiu Ilarian, Iosif Vulcan, Paul Vasvari, Marki Sandor, Iancso Benedek, Iosif Sterca Șuluțiu și A.D. Xenopol.

După prezentarea „Atrocităților ungurești în 1848/9” și poezia „Eroii”, autor Volbură Poiană, urmează scurtele însemnări ale lui Nicolae Bălănescu („Unirea”) și poezia populară „Iancu și Coșut”. Apoi „O scrisoare despre Avram Iancu - și altele”, adresată de Ion Gorun (pseudonimul scriitorului Alexandru Hodoș, nepot al protopopului Balint, cel mai apropiat al lui Iancu în perioada revoluției) redactorului-șef Ioan Georgescu. Copil, acesta l-a văzut de două ori pe Iancu: prima dată la casa părinților săi, când acesta „s-a așezat afară pe un scaun, a cerut apă și a rămas toată vremea mut și nepăsător la toate întrebările ce i se făceau”; a doua oară la înmormântarea eroului moților, unde „câțiva copii țineau făcliile lungi de ceară, pe când o mulțime de preoți spuneau rugăciunile de mort”.

Urmează o nouă poezie populară, „Iancu în Abrud”, după care sunt publicate câteva „Amintiri și impresii” scrise de Virgil Șotropa în baza celor povestite de tatăl său. Astfel, acesta studiasse la Cluj în aceeași perioadă cu Avram Iancu și cu toate că nu erau la aceeași școală, obișnuiau să-și rezolve împreună problemele mai grele de matematică. Potrivit acestuia, Iancu era „foarte impulsiv, se știa însă modera și încunjura conflictele; numai într-un singur caz cu greu își putea potoli mânia, când adecă auzia batjocuri și insulte la adresa poporului român, și mai ales dacă ele proveneau din gura dascălilor maghiari”.

Ultimul articol, „Un răspuns și un avertisment tineretului de astăzi”, trimis de părintele prepozit și vicar epicopal din Lugoj, Ioan Boroș, nu conține nicio referire la Avram Iancu, dar în schimb, acesta afirmă că deține „o colecțiune de ordinațiuni felurite date în 1848/9 de deosebite autorități civile și militare, mai toate românești. Le-am păstrat, întregit și broșurat. Am și alte lucruri, scrisori și diplome inedite, – dar nu ajung să le prelucru”. O fi reușit, oare, cineva să le valorifice ulterior?

Urmează apoi tradiționalele rubrici ale revistei: „Cronica” (Cronica culturală, Cronica teatrală, Cronica economică, La noi și la alții), „Cărți românești”, „Reviste românești”, „Cărți străine”, precum și tristul anunț al decesului directorului Andrei Bârseanu: „La încheierea acestui nr. ne vine știrea tristă despre moartea iubitului nostru director Andrei Bârseanu. Nrul proxim al revistei va fi închinat amintirii lui”.

Revista se încheie cu un mesaj de la „Asociațiune” pentru comemorarea a 50 de ani de la moartea lui Avram Iancu, adresat despărțămintelor și agenturilor ASTREI, dar și marelui public românesc: „Prilejul acesta mare nu poate trece, nu e iertat să treacă, fără de urmă, în viața poporului nostru, care, în sfârșit, a ajuns la libertatea politică și națională, pentru care a luptat el și alții ca și el. E o datorie elementară pentru tot Românul și omul de bine să serbătorească în chipul cel mai demn pe cel mai nenorocit, dar și cel mai iubit dintre marii eroi ai Ardealului”.

În acest scop, conducerea ASTREI adresează îndemnul de a se realiza, la 1/14 septembrie 1922 sau la altă dată potrivită, pe lângă parastasul de la Țebea, și alte manifestări, precum festivaluri, conferințe, lecturi etc. privitoare la eroul Avram Iancu, dar și colectarea de bani pentru ridicarea unui muzeu istoric la Vidra de Sus, în casa părintească a acestuia. Muzeul era prevăzut a se inaugura în anul 1924, cu prilejul centenarului nașterii lui Iancu, inițiativă care s-a finalizat mai ales prin grija și strădaniile „Asociațiunii”. Cea care a editat și acest număr omagial al revistei „Transilvania”, închinat lui Avram Iancu la semicentenarul morții, ca parte integrantă a manifestărilor comemorative pregătite și realizate în cursul lunii septembrie 1922.

Ion ANDREIȚĂ, pălmaș cu condeiul

Urmele care ne cheamă La Florența, căutând-o pe Dora d'Istria

...De vină este marele italianist George Lăzărescu, împătimitul de Italia aidoma lui Gheorghe Asachi (pe care l-a și promovat în spațiul limbii lui Dante). Cu temeinice studii comparate de istorie, cultură, literatură româno-italiene, Profesorul George Lăzărescu (cărui în facultate i se spunea *Prințul*; dar și *Mister*) ne-a îndemnat – pe mine și pe nevasta mea, Lia-Maria Andreiță, diplomat (consul) la Ambasada noastră din Roma – să căutăm, la Florența, casa în care a locuit și a lucrat, în ultimii 20 de ani de viață, compatriota Dora d'Istria, scriitoare de talie europeană și faimă mondială. Ne-a oferit și indicații exacte: strada Leonardo da Vinci; acolo se află casa cu pricina. *Prințul* își mai amintea (a lucrat câțiva ani ca diplomat la Roma, apoi profesor la Universitatea din Pisa; distins de către președintele Italiei cu cel mai înalt titlu, acela de Comandor al Republicii Italiene, dar uitat în propria lui țară, până când pământul l-a primit în sânul său) își amintea, spuneam, că pe această casă fusese fixată o placă omagială – iar piațeta de la capătul străzii purta numele Dora d'Istria.

Evident, nu ne trebuia alt îndemn.

x

...Cuteier, de mână cu nevasta, orașul Florența, în căutarea adresei precise. Bineînțeles, nu înainte de a ne opri – fie și numai câteva ceasuri – în *Piața Signoriei*, vechi și actual centru politic al Florenței, înconjurată de numeroase palate de epocă, între care *Palazzo Vecchio*, construit pe muchia secolelor XIII-XIV, care păstrează în grădina sa o statuie a lui Michelangelo reprezentându-l pe biblicul *David*. În palat se află și grupul statuar Victoria, aparținând aceluiași *Mihai* cu aripi de *Înger* și talent de Demiurg – *Michelangelo*. Alături, *Galeria degli Uffizi*, cea mai importantă pinacotecă din Italia (și una din cele mai mari din lume) conservă capodopere aparținând lui Cimabue, Duccio di Buonisegna, Giotto, Simone Martini, Paolo Uccello, Domenico Veneziano, Piero della Francesca, Botticelli, Leonardo, Bellini, Raffaello, Veronese și, desigur, Michelangelo. Pentru că aici, în Florența, două sunt numele care revin pe buzele tuturor, localnici și oaspeți (sute de mii, milioane de turiști anual): numele lui *Michelangelo* și numele lui *Dante*, din a cărui operă (îndeosebi din „Divina Comedie”) sunt încrustate citate semnificative pe frontispiciul marilor edificii de cultură și-n incinta mai tuturor așezămintelor care se respectă. Aveam să poposim și pe strada ce-i poartă numele, în casa în care s-a născut; așa cum un gând pios l-am mărturisit în *Biserica Santa Croce* (capodoperă a arhitecturii gotice florentine) în care, nu departe de *Capela Medici*, se află mormântul lui Michelangelo, alături de care odihnesc Machiaveli, Galileo, Alfieri, Foscolo – și alte nume celebre, rămase nu doar în memoria dicționarilor.

Dar noi căutăm altceva, cu orice preț. Așa că trecem pe lângă impunătorul *Dom*, pe lângă *Battistero*, cu ale sale *Porte in Bronzo* și *Porta dal Paradiso*, pe lângă *Campanile di Giotto*, lăsăm în stânga *Chiesa di San Lorenzo*, o impresionantă biserică începută de Brunelleschi, în 1442, și terminată, 18 ani mai târziu, de către Michelangelo și Donatello. O ținem drept, pe strada Cavour, către *Piața Libertății*, în preajma căreia aveam să descoperim strada *Leonardo da Vinci*, după cum ne indicase un carabinier amabil.

x

Pe parcursul celor doi kilometri, care despart vechiul centru de Piața Libertății, rememorăm crâmpie din tulburătorul destin al prea

Ion ANDREIȚĂ

puțin cunoscutei noastre compatriote. S-a născut în anul 1828, în București. Se numea *Elena Ghica* (Dora d'Istria este pseudonimul literar) și era fiica marelui ban Mihalache Ghica și al Catincăi (Caterina Faca) – o familie de intelectuali rafinați, înrudită cu domnitorii aceluia timp din Țările Române, între care Grigore al III-lea Ghica, ucis de turci în 1777, pentru că s-a opus răpirii Bucovinei de către Habsburgi; de altfel, lui îi dedică, în 1863, Dora d'Istria cartea „Călătorii în Rumelia și Morrea”, dedicație în care afirmă: „Lui Grigore al III-lea Ghica, domn al Moldovei, care a preferat să-și sacrifice tronul și viața, decât să ofere Bucovina absolutismului austriac, a cărui amintire și martiraj vor rămâne scumpe fiilor veteranilor lui Traian cât timp va dăinui naționalitatea română”.

La vârsta de 10 ani, Elena/Dora vorbea nouă limbi: latina, greaca veche și cea nouă, germana, engleza, italiana, rusa, franceza și, bineînțeles, româna. La 14 ani a tradus, din grecește, „Iliada” lui Homer, în versuri germane. Cânta, picta, înota, vâna.

x

O întâmplare din tinerețe avea să-i marcheze restul vieții. Se căsătorește, în anul 1849, cu principele rus Alexandr Kolțoff Massalski, urmându-l la Petersburg. În timpul Războiului Crimeii își face publică simpatia pentru Franța și Anglia, ceea ce-i atrage o pedeapsă mai puțin obișnuită. Iată cum relatează momentul Georgeta Filitti, într-un mai vechi număr al revistei „Magazin istoric”: „Principesa a fost poftită la Palatul Poliției din Sanct Petersburg, fiind întâmpinată la trăsură chiar de titularul locului. Odată ajunsă în hol, a simțit că podeaua îi fuge de sub picioare: o trapă s-a lăsat în jos și principesa s-a trezit în beciul sinistrei instituții. O bătaie cu cnutul pe părțile nevăzute de soare a recompensat libertatea de spirit a româncei. Trapa s-a ridicat apoi la loc, și musafira a fost condusă cu același ceremonial plin de prevenire la trăsură. A doua zi, principesa părăsea Rusia și se întorcea în Europa”.

x

După amara experiență rusească, prințesa Elena Ghica se stabilește în Elveția, în orașul Aarau, consacându-se scrisului – sub pseudonimul Dora d’Istria – și călătoriilor. Prima ei lucrare importantă este „Viața monastică în Biserica Orientală”, apărută în 1855, într-o editură Paris-Geneva. Călătorește, cercetează arhive, urcă pe munți. Este prima femeie care escaladează vârful Moenich din Alpii Elvețieni, în 1856, implantând în pisc tricolorul românesc, cu numele țării brodat pe el.

Mai toate călătoriile sale s-au soldat cu lucrări, studii și cărți de înaltă ținută științifică și literară: „Elveția germană”, patru volume; „Naționalitatea greacă”; „Insulele ionice”; „Femeile în Orient”; „Femeile în Occident”; „Albanezii și România”; „Naționalitatea română după cântecul popular”; alte studii consacrate popoarelor din Balcani – și nu numai.

Biografii și exegeții săi, între care mulți italieni – Paolo Montegazza, Bartolomeo Cecchetti, Armand Pommier – erau impresionați de geniul ei și o numeau „O enciclopedie vie”. Scriitorul Heinrich Kurz a comparat-o cu Madame de Stael, gloria literelor germane și franceze de la începutul secolului al XIX-lea; iar Mario Ruffini o socotea chiar superioară acesteia, pentru noblețea sufletească, pentru caracterul și gândirea neasemuită – calități subliniate și de scriitoarea Adele Woena: „Această doamnă extraordinară, pe care toți autorii care au scris despre dânsa au numit-o în unanimitate gloria tuturor societăților civilizate, întrunește, pe lângă o inteligență înaltă și o știință profundă, o bunănată rară de suflet, o dulceață și o grație cu totul a sa proprie”. În sfârșit, Adam Wolf, profesor la Universitatea din Graz – un alt ilustru biograf al Dorei – afirmă: „Oameni de stat și savanți pot ședea la picioarele sale spre a aspira suflarea spiritului său și a auzi cuvântul foarte puternic care descoperă secretul tuturor lucrurilor omenеști”.

x

După ce a călătorit la New York și în America de Sud, Dora d’Istria s-a stabilit, pentru utimii 20 de ani de viață, în Italia cea mult însorită. La Torino este întâmpinată de Giuseppe Garibaldi, ca „o soră întru eroism, un suflet deschis celor mai înalte năzuințe”. Inițial, a locuit (un an) în orașul La Spezia, statornicindu-se apoi în Florența – orașul artei, literaturii și istoriei – unde cumpără vila scriitorului Angelo di Gubernatis, de pe strada Leonardo da Vinci. În semn de omagiu, se zice că florentinii au botezat piața din preajmă cu numele Dora d’Istria. În această casă l-a primit, în anul 1872, pe împăratul Braziliei, Don Pedro al II-lea d’Alcantara, suveranul cel mai luminat din timpurile acelea, care a ținut s-o cunoască personal pe această femeie extraordinară.

x

Străbatem strada Leonardo da Vinci (nu prea lungă, de altfel) de câteva ori, de la un capăt la altul. Din păcate, nu găsim nicăieri, pe nicio casă, placa omagială ori alt semn care să arate locul în care a trait și a scris geniala noastră compatrioată. Alături, piața – care se pare că ar fi trebuit să-i poarte numele – se numește *Piazza Savonarola*. Și, totuși, conform opiniei/științei profesorului George Lăzărescu, mărturisită și într-o carte, Dora d’Istria „a murit la vârsta de 60 de ani, 9 luni și 14 zile, la Florența, în vila ce-I poartă numele, de pe Via Leonardo da Vinci. Așa cum a dorit, a fost incinerată, iar cenușa depusă în cimitirul din Trespiano; vila în care a locuit a fost oferită prin testament orașului, în scop de binefacere”. Ce să mai crezi? ce să mai înțelegi? ce să mai întrebi? – descoperind acest trist adevăr.

x

Să-i judecăm, mai întâi, pe italieni. Dora d’Istria a făcu mare onoare acestei țări și acestui oraș. Între multele academii și așezăminte de prestigiu, care au solicitat-o să le fie membră – din Franța, Grecia, Turcia, Austria – se numără și cele din Italia:

Academia de Fizică-Matematică și Statistică Italiană; Academia Minerva din Torino; Academia Raffaello din Urbine; Academia Pitagoreică din Napoli; Universitatea din Veneția; Societatea pentru *L’Incremento del Teatro in Italia din Florența*. Mai mult: pe placa de marmură de pe urna ce-i păstrează cenușa, în Cimitirul Trespiano, stă scris (în limba italiană):

„*Principesa Elena Koltzoff Massalski Ghica (1828-1888)*
albaneză de origine, româncă prin naștere
florentină prin adopție
s-a înnobilat și glorificat prin propriile-I merite.
Pentru virtuțile ei alese de suflet și talent
sub numele European de Dora d’Istria
în memoria celor 30 de ani (!) de ședere
în această casă (!) unde s-a stins
Primăria a depus cu recunoștință această piatră funerară”.

x

Și, totuși, nu-i bine să-i judecăm întâi pe ceilalți; suntem datori să privim mai întâi în propria noastră ogradă. Nu mă voi uita, dintru început, în ograda clipei prezente, pentru a nu fi acuzat de vreo răutate, de cine știe cine. Voi arunca, așadar, o otheadă în ograda timpului trecut. Pentru aceasta voi apela la opinia mai vechiului confrate Cezar Bolliac, care, în anul 1873, dedica Dorei d’Istria mai multe articole în Ziarul „Tribuna Carpaților”, făcând un apel fierbinte către autoritățile românești pentru consacrarea în mod oficial a calităților ei – citez: „Sunt ani îndelungați de când lupt să se ia măsuri, de către Ministerul Instrucțiunii Publice, ca să avem traduse în limba noastră operele uneia din cele mai mari genii literare ce a produs România, și nu am izbutit niciodată” – apreciind că Dora d’Istria „este singurul autor român ca a putut să-și facă un nume european, ale cărui scrieri să ocupe locul onorific în toate bibliotecile Europei, publice sau particulare”. Dar autoarea care, în cea mai importantă carte a sa, adresa, în prefață, un apel „fraților mei români” – „Aflându-mă departe de malurile îndrăgite ale Dâmboviței, nu am încetat niciodată să aparțin pământului natal. Toate visurile mele au fost pentru el, toate luptele mele pe care le-am angajat, toate suferințele la care am rezistat nu au avut decât un singur scop: un patriotism fierbinte, pe care nu-l voi părăsi decât odată cu viața” – inegalabila Dora d’Istria era tratată cu condamnabilă nepăsare de către autoritățile de pe Dâmbovița. „Dora d’Istria – zice, în articolul său, Cezar Bolliac – fie în operele sale istorice, fie în operele literare, economice, politice, filozofice, nu a uitat în nici unele patria sa. Românii nu au știut nimic despre dânsa, n-au știut nimic despre acest geniu tutelar care îi protega acolo pe unde nu sunt ei. A cui e vina? a tuturor literaților și mai cu seamă a Ministerului de resort”.

Nici mai târziu, lucrurile nu au evoluat mai fericit. „La 4 februarie 1928 – scria Magda Nicolaescu-Ioan în articolul „Dora d’Istria”, publicat în „Adevărul literar și artistic” din 19 februarie 1928 – s-au împlinit 100 de ani de la nașterea uneia dintre cele mai culte femei pe care le-a dat Europei România secolului al XIX-lea. Evenimentul a trecut neobservat. Un singur articol omagial într-o gazetă din capitală, în două-trei rânduri, dosite printre faptele diverse al cotidianelor, și atât”.

x

Astăzi, nu se împlinește o cifră rotundă, desi, precum se vede, nici jubileele nu au avut ecou în urechile potentatilor zilei. Astăzi, în acest an, se împlinesc 196 de ani de la nașterea Dorei d’Istria – și 136 de ani de la trecerea ei în eternitate. Faptul că nici măcar pe casa în care a locuit și a lucrat nu există o simplă, banală, necostisitoare, dar recunoscătoare, placă omagială – acest fapt, zic, incredibil, dar adevărat, își are explicația tot în spusele lui Cezar Bolliac.

În ceea ce mă privește, am procedat ca și în cazul nedreptățirii lui Gheorghe Asachi la Café Greco din Roma (despre care aş putea scrie într-un număr viitor, dacă va fi de acord buna și talentata noastră colegă, Tanța Tănăsescu): am informat Ambasada Română din Roma

și am tras un semnal de alarmă în presa de acasă. Și tot ca în cazul lui Asachi, și în cazul Dorei: niciun ecou din partea oficialităților noastre.

Răspunsul (atunci) a venit din altă parte: Fundația (Casa de editură) „Dorul” din Danemarca, prin inițiativa directorului ei, scriitorul Dan Romașcanu, s-a hotărât să facă o nouă placă omagială, pe care s-o fixeze în ziua de 14 noiembrie 2004 pe casa Dorei d’Istria (a cărei moarte se petrecuse pe 17 noiembrie) cu încrederea că până atunci casa va fi depistată de către autoritățile româno-italiene (florentine). Redau, fragmentar, din scrisoarea lui Dan Romașcanu: Domnule Andreiță... În „Dorul” din ianuarie 2004, la pag. 61, am preluat articolul dv. despre Dora d’Istria, apărut în „România liberă”. De aici a plecat totul, de la acest incitant articol, care a produs valuri printre conștiințele noastre... De la acest articol a venit ideea de a realiza o placă memorial, a cărei dezvelire o gândim pe 14 noiembrie, la Florența... Iată textul, compus în limba italiană:

*In questa casa visse
negli anni 1868-1888
la Principessa Elena Dora Ghica –
Scrittrice Dora d’Istria –
8 Febbraio 1828 a Bucarest –
17 Novembre 1888 a Firenze*

*Qui pose il Collegio di redazione
della Casa editrice „Dorul”
di Danimarca
il 17 Novembre 2004*

Scrisoarea conține și alte detalii – importante. Am tradus-o în italiană și, împreună cu articolul meu, am trimis totul Primăriei din Florența, în atenția domnului Primar, rugând să accepte fixarea unei plăci pe zidul casei Dora d’Istria – după ce aceasta va fi identificată cu ajutorul Arhivei locale. Am relatat situația și oficialităților românești, mai ales că Primăria Florenței solicita un demers oficial din partea Ambasadei noastre, spre a aviza cercetări în arhivă pentru depistarea casei. Rezultatul: aceeași misterioasă (ori nepăsătoare) muțenie.

Între timp, placa a fost realizată (din bronz) editându-se și o cărtică (supliment al revistei „Dorul”) care conținea studiul (prefațat de Iorga) consacrat Dorei d’Istria, în anul 1928, de către scriitoarea Magda Nicolaescu-Ioan. Tipărită în română și italiană, cărticica urma să fie oferită la vernisajul plăcii omagiale.

...Așteptam cu emoție: 14 noiembrie (2004) nu mai era departe.

La 1 noiembrie, însă, forțați de împrejurări, eu și soția mea a trebuit să părăsim Roma – și Italia.

Placa omagială așteaptă și astăzi, dezamăgită, în Danemarca.

Vila compatriotei noastre plutește, văduvită de identitate, în necunoscut.

Spiritul Dorei d’Istria continuă să ne cheme.

Ion Andreiță
pălmaș cu condeiul

Biblioteca Centrală Universitară Carol I, București

Prof.univ.dr. Ioan N. ROȘCA

La 50 de ani de la ultimul triumf mondial al handbalului românesc

A fost odată ca niciodată, când echipa masculină de handbal a României domina handbalul mondial. De patru ori a fost încununată cu titlul suprem de campioană a lumii. Ultima dată în 1974, când a învins Germania democratică la ea acasă. Un succes de o asemenea anvergură nu poate să nu fie reamintit și sărbătorit atunci când se adună 50 de ani de la întâmplarea lui, ca la o nuntă de aur. L-a reamintit Federației Române de Handbal, prin telefon, și o voce a campionilor mondiali de atunci, care doreau o întâlnire sub auspiciile înaltului for, iar o altă voce, federală, a răspuns: „E o idee foarte bună. O să vă telefonăm noi.” Așa se face că handbaliștii nu au mai fost contactați, iar întâlnirea de aur a avut loc la București, pe data de 27 martie, având ca organizator neoficial pe inimosul Gheorghe Goran. Alte nume sonore, care au răspuns prezent, au fost Cornel Oțelea și Cristian Gațu – conducători de joc, Cornel Penu și Nicolae Munteanu – portari, urmați de ceilalți jucători care făceau fazele de atac și de apărare: Radu Voinea, Vasile Stângă, Valentin Samungi, Werner Stockl, Cornel Tudose, Dan Marin, Mihai Marinescu. Au intervenit prin telefon, fără a fi în cea mai bună stare a sănătății, și golgeterul Ștefan Birtalan și apărătorii de netrecut Gavril Kicsid și Roland Gunesch. Ce performeri, ce campioni de poveste! Dacă ar fi venit cineva cu o minge și s-ar fi reîntâlnit pe un teren de handbal, sunt sigur că ar fi început un recital cu aeriene de pe o parte a semicercului pe alta, cu driblinguri și angajări ale pivoților, cu șuturi surprinzătoare de la șold, cu fandări stânga sau dreapta de pe linia porții și cu câte alte figuri de stil! De această dată, seniorii de aur ai handbalului românesc au venit la întâlnire împreună cu soțiile, care le-au fost alături și în cariera lor sportivă sau și, împreună cu ei, alături de proprii lor copii și nepoți, iar reuniunea s-a desfășurat într-o sală de restaurant. Ca urmare, atât cât s-a avut în vedere și spectacolul handbalistic, acesta a constatat în reamintiri ale unor întâmplări și faze de neuitat și de povestit și repovestit. Cum să uiți cele trei parade câștigătoare la aruncările celui mai bun jucător german, prin care Cornel Penu a înclinat scorul finalei mondiale din 1974 în favoarea echipei noastre? Dar zidul cvasi-impenetrabil al apărării? Dar incursiunile ofensive, soldate cu goluri spectaculoase, fără de care nu se poate câștiga niciun meci? Dar despre câte alte întâmplări de pe teren și din afara lui nu va fi fost vorba?

În ce mă privește, fără a fi de față, cum nu au fost nici jurnaliștii pe care o federație de specialitate i-ar fi invitat cel puțin pentru a se „lustrui” cu realizările de altădată, vreau să mă refer la o singură problemă, la care handbaliștii de aur nu vor fi făcut referire. Cum a fost posibil ca handbaliștii de acum cinci decenii, care proveneau, majoritar, de la două cluburi rivale, Steaua și Dinamo, dar,

Prof.univ.dr. Ioan N. Roșca

de fapt, și de la alte echipe din țară, de unde erau recrutați de cele două echipe-fanion, să treacă peste adversitățile sportive inerente și să formeze o echipă națională unitară, ai cărei coechiperi să se regăsească prietenește și după o jumătate de veac? Întrebarea mi se pare oportună, pentru că răspunsul ei, fără a fi atât de complicat cum poate părea la prima impresie, este în schimb extrem de semnificativ și pentru situația actuală din sport, ca și din viața noastră socială de toate zilele.

Este plauzibil să spunem că o echipă sportivă este puternică și victorioasă prin valoarea individuală a componentelor ei, iar printre handbaliștii români din finala campionatului mondial din 1974, deși toți au concurat la succes, au existat și câțiva de neînlocuit, în lipsa cărora nu se putea obține victoria. Numai că, într-un joc de echipă, valorile, oricât de excepționale, nu se pot impune izolat, fără a conlucra cu ceilalți. Un golgeter nu poate să marcheze de unul singur, dacă nu primește pasele necesare. Un goalkeeper nu poate para orice șut, dacă apărarea pe semicerc sau în zonă este ușor penetrabilă și nu-l protejează. Echipele noastre de handbal care au câștigat patru campionate mondiale au fost puternice nu numai datorită faptului că au avut valori, ci și pentru că valorile au respectat valorile, adică s-au respectat reciproc și s-au solidarizat. În general, sporturile de echipă solidarizează, dar nu automat, deci nu mereu, pentru că individualitățile, mai cu seamă dacă sunt și puternice, sunt marcate și de tendințe individualiste. Dar valorile care se respectă pe sine ca valori nu pot să nu respecte valorile, nu pot să nu fie și oameni de caracter. Puterea prin care sportivii români la care ne referim au devenit campioni mondiali le-a fost intrinsecă și a constatat în faptul că au avut atât valoare, cât și caracter. O mașină Skoda primită, după victorie, de fiecare nu a putut constitui decât un stimulent cu totul exterior, nicidecum un ferment sau un catalizator care să fi format o echipă. Conștiința valorii și respectul reciproc i-au îndemnat și acum pe campionii de odinioară să se reîntâlnească și să se simtă, așa cum am aflat (pe surse!), ca într-o mare familie. Și azi avem nevoie acută, poate mai mult decât oricând, de promovarea valorilor și de caractere nu numai în sport, ci și în orice alt domeniu de activitate.

Doi foști colegi de liceu și prieteni: Ioan N. Roșca și Cornel Penu

De la stânga la dreapta: Werner Stockl, Cristian Gațu, Valentin Samungi, Mihai Marinescu, un medic apropiat de echipă, Cornel Oțelea, Dan Marin, Cornel Penu, Gheorghe Goran, Cornel Tudose, Radu Voinea, Vasile Stângă, Nicolae Munteanu

O conversație: Vasile Stângă, Cornel Penu, Valentin Samungi

George ROCA

Interviu cu Răzvan Vasile, un vizionar și un om de succes pe mai multe niveluri sociale

George ROCA: Ne-am cunoscut la Sydney în urmă cu mai mulți ani, am participat la numeroase evenimente artistice și sociale românești care s-au desfășurat în Austalia. Erai un om de succes, un român care crea respect, un benefactor care a ajutat deseori asociațiile românești de aici să își desfășoare în bune condiții activitățile... Și totuși, într-o zi te-ai reîntors în țara natală... Ce te-a determinat să faci acest pas?

Răzvan VASILE: Revenirea mea în țara natală a fost motivată de mai mulți factori, care au convers într-un moment în care am simțit că este cazul să contribui în mod activ la dezvoltarea și educația copiilor din România. În primul rând, legăturile mele emoționale și spirituale cu România au fost întotdeauna puternice. Chiar dacă am petrecut mulți ani în afara țării, am păstrat mereu legătura cu rădăcinile mele și am fost profund influențat de valorile și tradițiile românești. Reîntoarcerea în România a reprezentat pentru mine o întoarcere la origini și o oportunitate de a contribui la construirea și modelarea viitorului acestei țări. În al doilea rând, experiența mea în afaceri și în domeniul educației m-a determinat să-mi îndrept atenția către nevoile educaționale ale copiilor din România. Am căutat noi oportunități de a aduce schimbări pozitive în sistemul educațional și de a oferi copiilor români acces la o educație modernă și orientată spre viitor. Fondarea „Academiei MBAKids” și organizarea evenimentelor precum „Gala Părinților” și „ParentX” au fost modalități prin care am dorit să contribui la acest scop. În plus, experiența mea din străinătate m-a învățat valoarea comunității și a responsabilității sociale. Am simțit că este momentul să-mi îndrept atenția și resursele către nevoile comunității mele de origine și să împărtășesc cunoștințele și experiențele acumulate în timpul meu petrecut în străinătate. În concluzie, revenirea în România a fost rezultatul unei combinații de factori, inclusiv legăturile emoționale, experiența în afaceri și educație și dorința de a contribui la dezvoltarea și educația copiilor din țara mea de origine. Am văzut această revenire ca pe o oportunitate de a aduce schimbări pozitive și de a contribui la construirea unui viitor mai luminos pentru generațiile următoare în România.

George ROCA: Am aflat de pe net că ai fost de tânăr un om de valoare, o personalitate în domeniul primelor startup-uri de software românești, precum ERP, CRM, BI și HR. Ai fost implicat în dezvoltarea de soluții IT cu Bursa din New York, cu Fondul Monetar Internațional și în strategii de stucturare ale unor sisteme naționale românești. Puțină lumină te rog!

Răzvan VASILE: Cu plăcere detaliez mai multe despre experiența mea în domeniul tehnologic și implicarea în dezvoltarea soluțiilor software, inclusiv colaborarea cu instituții prestigioase precum Bursa din New York și Fondul Monetar Internațional. Încă de la o vârstă fragedă, am fost atras de domeniul tehnologiei și am fost fascinat de potențialul său de a aduce schimbări semnificative în lumea afacerilor și a finanțelor. Începând cu anul 1994, am avut privilegiul de a fi implicat în dezvoltarea primelor startup-uri de software din România, concentrându-mă în special pe domenii precum Enterprise Resource Planning (ERP), Customer Relationship Management (CRM), Business Intelligence (BI) și Human Resources (HR). Una dintre realizările remarcabile din această perioadă a fost colaborarea cu Bursa din New York. Prin intermediul soluțiilor IT dezvoltate de compania mea, am avut posibilitatea să raportăm situația liderului mondial în construcții, direct către Bursa din New York. Acest lucru a reprezentat o recunoaștere semnificativă a expertizei noastre tehnologice și a abilităților noastre în dezvoltarea soluțiilor software de înaltă performanță și fiabile. De asemenea, am fost implicat în proiecte de dezvoltare a soluțiilor specifice de raportare către Fondul

George ROCA

Monetar Internațional. Acest lucru a implicat nu doar expertiza tehnică în dezvoltarea software-ului, ci și o înțelegere profundă a cerințelor și standardelor internaționale în domeniul raportării financiare și economice. În plus, am fost implicat în strategii de structurare a unor sisteme naționale fiscale și de colectare de taxe. Această experiență m-a adus în contact direct cu aspecte cruciale ale guvernării și administrării fiscale și m-a determinat să găsesc soluții inovatoare și eficiente pentru a contribui la îmbunătățirea eficienței și transparenței acestor sisteme. În concluzie, experiența mea în domeniul tehnologic și colaborarea cu instituții prestigioase precum Bursa din New York și Fondul Monetar Internațional au reprezentat o parte semnificativă a parcursului meu profesional. Aceste experiențe au fost fundamentale în dezvoltarea mea ca lider și antreprenor și m-au motivat să îmi folosesc cunoștințele și abilitățile pentru a aduce schimbări pozitive în lumea afacerilor și a tehnologiei.

George ROCA: Ți s-au oferit numeroase premii internaționale pentru marketing. Despre ce premii este vorba și datorită căror realizări?

Răzvan VASILE: Premiile pe care le-am primit și realizările care au stat la baza acestora sunt următoarele:

-Premiul pentru „Cel mai Complex Program MBA pentru Copii” (2022). Acest premiu a fost acordat „MBAKids Academy”, proiectului pe care l-am fondat și condus. „MBAKids Academy” a fost recunoscută ca fiind singura academie de tip MBA pentru copiii din România și a primit acest premiu în urma contribuției semnificative la dezvoltarea personală a tinerilor. Conceptul unic al academiei și programul său de studiu, care include predarea unor

Răzvan VASILE

abilități esențiale pentru succesul viitor al copiilor, au fost factorii-cheie în obținerea acestui prestigios premiu.

-„Personalitatea Inspiratională a Anului în Educația Tinerilor” (2023): Acest premiu a fost acordat pentru recunoașterea contribuției mele la educația și dezvoltarea tinerilor. Prin activitatea mea în domeniul *mentoring*-ului și *coaching*-ului pentru copii și adolescenți, am avut o influență pozitivă asupra vieților acestora, ajutându-i să-și descopere potențialul și să-și atingă obiectivele. Premiul reflectă impactul pe care l-am avut în comunitatea educațională și în viața tinerilor.

-Premii internaționale pentru marketing impact și creștere market share (EMEA și APAC): Aceste premii mi-au fost acordate pentru rezultatele remarcabile obținute în industria IT, în special în domeniile *cybersecurity* și *business software development*. Succesul în atragerea de clienți și creșterea cotelor de piață în regiunile EMEA (Europa, Orientul Mijlociu și Africa) și APAC (Asia-Pacific) a fost recunoscut la nivel internațional prin aceste premii. Aceste realizări au demonstrat expertiza mea în domeniul afacerilor și abilitățile de leadership într-un mediu competitiv și dinamic.

Premiile pe care le-am primit au fost rezultatul eforturilor și angajamentului meu în diferite domenii, cum ar fi educația, tehnologia și afacerile. Aceste recunoașteri au validat contribuția mea la comunitate și au reflectat impactul pozitiv pe care l-am avut în diverse aspecte ale societății.

George ROCA: Ai fondat „MBA Kids Academy” – un concept unic – de fapt un proiect de țară, care prin câteva foruri de specialitate, precum Inspectoratul Școlar al Municipiului București, OBSwim și Rotakids are spre educație peste 400.000 de copii! Ce obiective are această academie și care este impactul acesteia în viața și educația copiilor din România?

Răzvan VASILE: „MBAKids Academy” reprezintă un concept revoluționar în educația copiilor din România, având un impact semnificativ în viața și educația acestora. Obiectivele academiei sunt multiple și vizează dezvoltarea holistică a copiilor, pregătindu-i

pentru succesul în viață într-o lume tot mai complexă și mai dinamică. Iată câteva dintre obiectivele principale ale MBAKids Academy și impactul său în viața și educația copiilor din România:

-Educație orientată spre viitor: „MBAKids Academy” oferă copiilor o educație care se concentrează pe abilitățile și cunoștințele esențiale pentru succesul în secolul XXI. Aceasta include dezvoltarea gândirii critice, abilităților de leadership, inteligenței emoționale, educației financiare, antreprenoriatului și multe altele. Prin aceste cursuri, copiii sunt pregătiți să devină lideri și să facă față provocărilor viitoare.

-Reducerea discrepanțelor în educație: „MBAKids Academy” abordează discrepanțele existente între cunoștințele predate în școli și cerințele realității actuale și ale viitorului. Prin oferirea unor cursuri și programe complementare, academia își propune să asigure că toți copiii au acces la o educație de calitate și că sunt pregătiți pentru provocările și oportunitățile viitoare.

-Dezvoltarea abilităților sociale și emoționale: Un alt obiectiv important al „MBAKids Academy” este dezvoltarea abilităților sociale și emoționale ale copiilor. Prin cursurile și activitățile desfășurate, copiii învață să comunice eficient, să lucreze în echipă, să-și gestioneze emoțiile și să dezvolte relații interpersonale sănătoase. Aceste abilități sunt fundamentale pentru succesul personal și profesional al copiilor în viitor.

-Promovarea încrederii în sine și a autodisciplinei: „MBAKids Academy” încurajează creșterea încrederii în sine și a autodisciplinei prin oferirea unui mediu sigur și susținător în care copiii să-și exploreze potențialul și să-și depășească limitele. Prin stimularea creativității, a inițiativei și a perseverenței, academia ajută copiii să-și dezvolte încrederea în propriile abilități și să-și îndeplinească obiectivele.

Impactul „MBAKids Academy” în viața și educația copiilor din România este considerabil. Prin oferirea unei educații de înaltă calitate, orientate spre viitor și adaptate nevoilor individuale ale fiecărui copil, academia contribuie la formarea unei generații de tineri pregătiți să devină lideri și să facă schimbări pozitive în societate. De asemenea, „MBAKids Academy” contribuie la reducerea discrepanțelor în educație și la promovarea egalității de șanse pentru toți copiii din România. Prin încurajarea dezvoltării abilităților sociale, emoționale și a încrederii în sine, academia își propune să ofere copiilor instrumentele necesare pentru a-și atinge întregul lor potențial și pentru a deveni membri activi și responsabili ai societății.

George ROCA: Recent, în luna octombrie 2023, am avut o surpriză plăcută... N-am reîntâlnit în București, la studiourile de televiziune ale Canalului 33, unde am fost invitați la două emisiuni diferite. Eu le-am vorbit despre scrieri literare și despre viața din Australia... Care a fost tematica emisiunii la care ai participat alături de doamna Alice Năstase Buciuta, prestigioasă jurnalistă româncă stabilită în prezent la Londra. Bănuiesc că totul s-a rotit în jurul impactului „Academiei MBAKids” asupra tinerilor din România și a rezultatelor de prestigiu obținute asupra educației acestora?

Răzvan VASILE: Participarea mea alături de Alice Năstase Buciuta la emisiunea difuzată pe Canalul 33 în luna octombrie 2023 a fost, fără îndoială, un moment important și semnificativ în contextul promovării și recunoașterii impactului „Academiei MBAKids” în educația din România. Tematica emisiunii s-a axat, pe discuții și analize legate de contribuția pe care „MBAKids Academy” a avut-o și continuă să o aibă în dezvoltarea și îmbunătățirea sistemului educațional din țară. Iată câteva aspecte care ar fi putut fi discutate în cadrul acelei emisiuni:

-Importanța educației în societate: Emisiunea ar fi putut evidenția importanța crucială a educației în dezvoltarea individului și a societății în ansamblu. Prin „MBAKids Academy”, s-a oferit o platformă care să promoveze o educație de calitate, adaptată nevoilor și cerințelor secolului XXI.

-Inovare și creativitate în educație: Un alt aspect abordat ar fi putut fi inovarea și creativitatea în procesul de învățare. „MBAKids Academy” a introdus metode și tehnici educaționale inovatoare, care să stimuleze gândirea critică, creativitatea și abilitățile de rezolvare a problemelor la copii.

-Impactul pozitiv asupra copiilor și societății: Emisiunea ar fi putut evidenția modul în care „MBAKids Academy” a influențat viața și educația copiilor din România. Prin oferirea unor programe educaționale de calitate și orientate spre viitor, academia a contribuit la formarea unei generații de tineri pregătiți să devină lideri și să facă schimbări pozitive în societate.

-Rezultatele și recunoașterea internațională: Un alt aspect important ar fi putut fi discutarea rezultatelor și recunoașterii internaționale obținute de „MBAKids Academy”. Premiile și distincțiile primite atestă calitatea și impactul programelor educaționale oferite de academie, consolidându-i astfel poziția în peisajul educațional global.

Împreună cu Alice Năstase Buciuta, o jurnalistă prestigioasă cu o vastă experiență în domeniul media, discuția a putut fi extrem de interesantă și informativă, evidențiind perspective variate și aducând în prim-plan importanța unei educații de calitate pentru viitorul societății românești. Astfel de apariții în media contribuie la conștientizarea publicului larg asupra importanței și beneficiilor unei educații moderne și adaptate la cerințele secolului XXI, precum și la consolidarea reputației și influenței pozitive a „Academiei MBAKids” în societate.

George ROCA: Am aflat cu admirație că ai organizat până în prezent două evenimente de mare succes la Ateneul Român: „Gala Părinților” (20 ianuarie 2024) - un eveniment care a redefinit educația și „ParentX – Resursa Copiilor Împliniți” (30 martie 2024). Aș dori câteva detalii...

Răzvan VASILE: Da! Ambele evenimente organizate la Ateneul Român, „Gala Părinților” și „ParentX – Resursa Copiilor Împliniți”, au fost momente deosebite și pline de semnificație în promovarea unei educații comprehensive și a relației esențiale dintre părinți și copii în procesul de învățare și dezvoltare.

1. „Gala Părinților” (20 ianuarie 2024):

- Acest eveniment a avut ca scop să redefinească educația și să evidențieze importanța implicării părinților în parcursul educațional al copiilor lor.

- Prin „Gala Părinților” s-a dorit să se sublinieze faptul că educația începe acasă și că părinții joacă un rol crucial în formarea și dezvoltarea copiilor lor.

- În cadrul galei, s-au organizat prezentări și discuții pe teme precum *parenting*-ul pozitiv, comunicarea eficientă între părinți și copii, gestionarea timpului și a stresului în familie, precum și alte subiecte relevante pentru creșterea și educarea copiilor.

- De asemenea, s-au acordat premii și distincții pentru părinții care au avut un impact semnificativ în comunitatea lor sau au adus contribuții remarcabile în educarea și îndrumarea copiilor.

2. „ParentX – Resursa Copiilor Împliniți” (30 martie 2024):

- „ParentX” a fost un eveniment dedicat evidențierii resurselor și strategiilor care contribuie la dezvoltarea și împlinirea copiilor.

- Aici s-au adunat experți în educație, psihologie și dezvoltare personală pentru a împărtăși sfaturi și practici utile părinților în creșterea și îndrumarea copiilor lor.

- Pe lângă prezentările și *workshop*-urile susținute de specialiști, s-au organizat și activități interactive și sesiuni de întrebări și răspunsuri, oferind astfel părinților posibilitatea de a învăța și de a interacționa într-un mediu stimulativ și informativ.

- Scopul acestui eveniment a fost să ofere părinților instrumentele și cunoștințele necesare pentru a-și susține copiii în atingerea

potențialului maxim și pentru a contribui la formarea unei generații de tineri echilibrați, încrezători și împliniți.

Ambele evenimente au fost inițiative valoroase în promovarea unei educații holistice și în evidențierea importanței colaborării dintre școală și familie în sprijinirea dezvoltării armonioase a copiilor. Prin aceste gale, s-a subliniat că succesul și împlinirea copiilor depind în mare măsură de suportul, îndrumarea și implicarea părinților în viața lor educațională și personală. Ambele evenimente au fost soldout cu mult înainte de data lansării iar audiența națională, online, TV, radio și social media a ajuns la 6.45 milioane de romani. Și toate acestea organic, fara promovare.

George ROCA: Programul „ParentX – Resursa Copiilor Împliniți” va fi prezentat și în alte orașe ale României? Ce public aveți și prin ce metode îi convingeți să participe în număr atât de mare?

Răzvan VASILE: Da, există planuri pentru extinderea programului „ParentX – Resursa Copiilor Împliniți” și în alte orașe ale României. Această decizie vine în urma succesului înregistrat la evenimentul organizat la Ateneul Român și a interesului crescut din partea părinților și a comunității educaționale. Pentru a atrage un public numeros și pentru a-i convinge să participe la acest program, se folosesc mai multe strategii eficiente:

-Promovarea activă: Organizatorii utilizează diverse canale de comunicare, cum ar fi social media, site-uri web, e-mailuri, pliante și afișe, pentru a informa și a promova evenimentul în rândul părinților și al comunității educaționale din orașele respective. De asemenea, parteneriatele cu școli, grădinițe și alte instituții educaționale sunt esențiale pentru a ajunge la un public cât mai larg.

-Testimoniale și recenzii pozitive: Organizatorii evidențiază experiențele pozitive ale participanților anteriori la evenimentele "ParentX", oferindu-le acestora o platformă pentru a-și împărtăși poveștile și impresiile. Aceste mărturii reale pot influența pozitiv alte persoane să se înscrie și să participe la viitoarele ediții ale programului.

-Atractivitatea conținutului: Programul "ParentX" este conceput pentru a oferi informații valoroase și strategii practice părinților pentru a-i ajuta să-și sprijine mai bine copiii în procesul de creștere și dezvoltare. Prin prezentări interesante, workshop-uri interactive și sesiuni de discuții, evenimentul promite să ofere participanților o experiență educațională și motivantă.

-Implicarea influencerilor și a liderilor de opinie: Organizatorii pot colabora cu *influencerii* din domeniul *parenting*-ului sau cu lideri de opinie din comunitatea educațională pentru a-și spori vizibilitatea și credibilitatea evenimentului. Recomandările și susținerea acestor persoane pot contribui semnificativ la creșterea interesului și a participării la program.

-Accesibilitatea și flexibilitatea: Organizatorii pot oferi opțiuni de înregistrare și participare flexibile, inclusiv posibilitatea de a se înscrie online și de a participa la evenimente atât în persoană, cât și în format virtual. Această abordare poate atrage un public mai mare, inclusiv pe cei care nu pot participa fizic din diverse motive.

Prin implementarea acestor strategii și prin angajamentul continuu pentru a oferi un conținut valoros și relevant pentru părinți, programul „ParentX – Resursa Copiilor Împliniți” și-a extins succesul în orașele cheie ale României, ajutând astfel la îmbunătățirea calității educației și a relației dintre părinți și copii în întreaga țară.

George ROCA: Cine vor fi speakerii principali la aceste evenimente de anvergură? Pe ce criteriu au fost aleși?

Răzvan VASILE: La evenimentele „Gala Părinților” și „ParentX – Resursa Copiilor Împliniți”, speakerii principali sunt selectați cu atenție pentru a asigura prezentări de calitate și relevante pentru audiență. Criteriile de selecție pot include expertiza în domeniul educației, experiența practică în parenting, capacitatea de a comunica eficient și de a inspira publicul, precum și contribuțiile lor semnifica-

tive în promovarea unei educații de calitate și a relațiilor sănătoase între părinți și copii. Iată câțiva dintre speakerii principali care ar putea fi aleși la aceste evenimente:

-Specialiști în educație: Pot fi invitați profesori universitari sau cercetători recunoscuți în domeniul educației, care să ofere perspective academice și practice asupra metodelor de învățare eficiente, dezvoltării cognitive și emoționale a copiilor, sau asupra altor aspecte relevante pentru părinți.

-Psihologi și terapeuți: Speakerii care sunt psihologi sau terapeuți specializați în copii și familie pot oferi sfaturi și strategii pentru gestionarea comportamentului copiilor, abordarea problemelor emoționale sau dificultăților de comunicare în familie.

-Părinți cu experiență: Invitarea unor părinți cu experiență și cu rezultate remarcabile în creșterea și educarea copiilor lor poate oferi exemple practice și inspirație pentru ceilalți părinți participanți. Aceștia ar putea împărtăși metodele și strategiile pe care le-au folosit în creșterea copiilor lor și care au condus la succesul acestora.

-Autori și jurnaliști: Diverse personalități care sunt autori de cărți sau articole despre parenting și educație pot fi invitate să împărtășească perspectivele lor și să ofere sfaturi practice pentru părinți. De asemenea, jurnaliștii specializați în domeniul parentingului pot fi speakeri valoroși, oferind analize și informații utile din perspectiva media.

-Antreprenori și lideri de opinie: Invitarea antreprenorilor sau a liderilor de opinie care sunt implicați în inițiative legate de educație sau parenting poate aduce în discuție perspective interesante și soluții inovatoare pentru provocările actuale din acest domeniu.

Prin selectarea speakerilor pe baza acestor criterii și a contribuțiilor lor semnificative în domeniul educației și al relațiilor familiale, organizatorii pot asigura că evenimentele "Gala Părinților" și "ParentX – Resursa Copiilor Împliniți" vor fi valoroase și inspiraționale pentru publicul lor țintă.

George ROCA: Am rămas încântat (și nu numai eu!) despre aceste rânduri scrise de domnului Marius Gheorghiu: „În calitate de Ambasador, am stat în lojă cumva tăcut, curios și ușor îngândurat. Un eveniment care a meritat prezența părinților care vor să transforme ceva în viața familiilor lor – ParentX - Resursa Copiilor Împliniți! O sală plină cu oameni dornici de cunoaștere”. Cred că nu e ușor să organizezi asemenea evenimente și să inviți atâta lume. Cum este (a fost) posibil?

Răzvan VASILE: Organizarea unor evenimente de anvergură precum „Gala Părinților” și „ParentX - Resursa Copiilor Împliniți” implică o planificare atentă, o echipă dedicată și o strategie eficientă de promovare. Iată câteva elemente cheie care au făcut posibilă organizarea și atragerea unui număr mare de participanți la aceste evenimente:

-Viziune și angajament: Inițiatorul evenimentelor, adică persoana care a fondat aceste concepte, trebuie să aibă o viziune clară și o pasiune puternică pentru educația și dezvoltarea copiilor. Angajamentul său față de aceste obiective poate inspira și motiva pe ceilalți să se implice și să participe la evenimente.

-Planificare detaliată: Organizarea unui eveniment de succes necesită o planificare detaliată a fiecărui aspect, inclusiv alocarea resurselor necesare, stabilirea unui program coerent, identificarea și selectarea speakerilor potriviți și gestionarea logistică a întregului proces.

-Parteneriate strategice: Colaborarea cu alte organizații, instituții sau personalități relevante din domeniul educației și parentingului poate aduce un plus de credibilitate și atracție pentru eveniment. Parteneriatele pot include instituții de învățământ, ONG-uri, companii private sau alte organizații care împărtășesc aceleași valori și obiective.

-Promovare eficientă: O strategie de promovare bine pusă la punct este crucială pentru atragerea unui număr mare de participanți. Aceasta poate include utilizarea diverselor canale de comunicare, cum ar fi rețelele sociale, site-uri web, e-mailuri, parteneriate media, pliante și afișe, pentru a ajunge la cât mai multe persoane interesate.

-Experiență anterioară și reputație solidă: Dacă organizatorul evenimentului are experiență anterioară în organizarea altor evenimente de succes sau are o reputație solidă în domeniul său de activitate, acest lucru poate crește încrederea publicului și poate atrage mai mulți participanți.

-Feedback și îmbunătățiri continue: Prin colectarea feedback-ului de la participanți și analizarea rezultatelor obținute la evenimente anterioare, organizatorii pot identifica aspectele care pot fi îmbunătățite și pot aduce ajustări pentru viitoarele evenimente, consolidând astfel succesul lor.

Prin aplicarea acestor principii și strategii, organizatorii au reușit să creeze evenimente de mare impact precum „Gala Părinților” și „ParentX - Resursa Copiilor Împliniți”, atrăgând un număr semnificativ de participanți și având un efect pozitiv asupra comunității.

George ROCA: Vorbeam mai zilele trecute cu un prieten comun, român stabilit la Sydney, care și acesta îți urmărește prestigioasa-ți activitate... Mi-a declarat mai în glumă, mai în serios: „Se apropie alegerile prezidențiale din România! Cred că Mr. Răzvan Vasile ar fi candidatul ideal, deoarece prin ideologia sa ar satisface cerințele majorității românilor!”. Am început să zâmbesc și i-am răspuns: „Nu se știe niciodată!”. Ai încercat vreodată, distins prieten, să cochetezi cu politica?

Răzvan VASILE: Privind retrospectiv și analizând parcursul meu, am fost mereu concentrat pe dezvoltarea și implementarea proiectelor care să aducă beneficii comunității, în special în domeniul educației și al sprijinirii copiilor și familiilor. În timpul acestor activități, nu am avut o implicare directă în sfera politică, ci am preferat să-mi concentrez eforturile în direcții care să aibă un impact pozitiv imediat și tangibil. Deși ideologia mea și valorile personale ar putea fi în concordanță cu anumite idei sau principii politice, nu am fost tentat să intru în arena politică ca și candidat. Consider că există multiple moduri prin care pot contribui la dezvoltarea societății, iar până în prezent, proiectele pe care le-am fondat și susținut au fost instrumentele mele principale pentru a face acest lucru. Cu toate acestea, politica este un domeniu complex și influențează în mod inevitabil toate aspectele vieții sociale și economice. Prin intermediul proiectelor mele, am avut ocazia să colaborez cu autoritățile locale și instituțiile de stat în implementarea unor inițiative educaționale și sociale, dar am preferat să rămân neutru din punct de vedere politic și să-mi concentrez energia pe acțiuni concrete care să aducă beneficii pe termen lung.

În final, nu pot nega că există o posibilitate teoretică ca în viitor să mă implic într-un fel sau altul în sfera politică, dar până în prezent, am considerat că activitatea mea în domeniul educației și al proiectelor sociale reprezintă cea mai eficientă modalitate de a contribui la progresul comunității și de a influența schimbarea în bine.

A consemnat:

George ROCA
București-Sydney
6 aprilie 2024

Dumitru-Tudor TĂNĂSESCU

De la prima „Mare expoziție” de plante exotice, la București - 1874, la „Mica junglă” din cartierul Drumul Taberei

O vizită la *Serele exotice* din cartierul Drumul Taberei, București, constituie nu doar o încântare a privirii dar și un bun prilej de a trece în revistă preocupările bucureștenilor de-a lungul timpului, pentru a avea plante exotice pe meleaguri dâmbovițene.

Probabil că locuitorii seniori își amintesc că, la margine de București, existau cândva sere unde se cultivau diferite specii horticole foarte valoroase, care aprovizionau nu doar magazinele, piețele și locurile tradiționale, numite „*Piața de flori*” (de exemplu, una foarte renumită se afla la *Piața Unirii* iar azi mai poate fi întâlnită doar la *Piața Chirigiu*, unde - din păcate - în zilele noastre abundă diverse specii de flori aduse din import, pentru a fi comercializate).

O altă pepinieră horticolă, ce a dispărut între timp, o constituiau *Serele Grozăvești*, unde acum 70-80 de ani existau un număr de 10 sere, de unde plecau în fiecare primăvară zeci de mii de flori, pentru a fi răsădite în parcurile Bucureștiului, renumit pentru aceasta drept „*Orașul Grădină*”.

În zilele noastre, câteva sectoare ale Capitalei, cum ar fi sectorul 6 și sectorul 3, sau *Parcul Herăstrău*, au organizat adevărate expoziții în aer liber, ce merită să fie vizitate, mai ales primăvara.

În cartierul Drumul Taberei din București se poate admira o asemenea expoziție florală. Oricine intră în acest paradis verde va fi impresionat vizitând cele șapte pavilioane expoziționale, care etalează nu mai puțin de 4.000 de plante diverse, reunind circa 300 de specii, în totalitatea lor fiind acclimatizate cu succes la mediul orașului nostru. Acestea provin din diferite colțuri ale globului, evident din regiuni mult mai calde sau cu alt climat decât acela temperat-continental, specific României, dar și Paralelei 45.

Pentru elevi, dar și pentru părinți, această oază neașteptată, cu caracter exotic, este nu doar o lecție de botanică, pe viu, dar și un moment de relaxare. Doar aici se poate vedea, de exemplu, un măslin vechi de 300 de ani, precum și bananieri, portocali și mandarina.

Dar, oare, acesta este singurul demers de acest fel din București? Nu dorim să amintim de istoria *Grădinii Botanice* din cartierul Cotroceni, acolo unde vom admira o seră cu varietăți uimitoare de plante exotice, asupra cărora vom reveni într-un reportaj viitor, ci despre Prima *Mare Expoziție de plante exotice*, organizată în București, acum 150 de ani în urmă.

Astfel, ziarul „*Românul*” din 4 februarie 1874 anunța cititorii săi că „*dl. Balme, grădinar, florist și pepinierist*” a deschis în magazinul său de prezentare din fața Grădinii Episcopiei (acum Ateneul Român), în magazinul situat la parterul *Hotel de Orient*, o „*Mare expoziție de plante exotice*”, cu vânzare. Doi ani mai târziu un alt grădinar francez, pe nume Martinez, deschidea pe Calea Mogoșoaiei nr. 35 (azi Calea Victoriei), în Piața Teatrului Național, *Casa Töhroch*, tot o mare expoziție de plante exotice.

Printre altele, erau expuse soiuri de Magnolia, Rododendron, aduse din Alger, 1500 de varietăți de trandafir, dintre care și unii urcători, „*plante bulbosé*”, amarylis, sparanghel, provenind din Africa, America, Hymalaia.

Acest horticultor francez venise în România încă din anul 1859 și comercializa numeroase specii de plante decorative, exotice, dezvoltând gustul bucureștenilor pentru asemenea frumuseți ale naturii.

Nici locuitorii orașului Iași nu erau mai prejos, fiindcă aici întâlnim, în Primăvara anului 1873, o „*Mare expozițiune de plante*

Dumitru-Tudor TĂNĂSESCU

exotice”, de fapt un magazin de desfacere, situat pe Strada Lăpușneanu, vis a vis de *Café de Paris*, ținut tot de florari parizieni (cf. „*Curierul de Jassi*”, nr. 29, din data de 11.03.1873, p. 3).

În ceea ce privește prezența unor palmieri în România, oricât ni s-ar părea de bizar, am descoperit că, în perioada 2 mai-6 iunie 1882, avea loc la București, în localul *Școlii de Agricultură și Silvicultură de la Herăstrău* o expoziție de horticultură, organizată de *Comitetul Agricol al Județului Ilfov*, cu participarea grădinarilor din București și împrejurimi, precum și un concurs cu premii, care urmau să răsplătească „*cea mai mare și frumoasă colecție de palmieri*”, ceea ce însemna faptul că românii apreciau încă de atunci calitățile palmierului, considerat plantă decorativă exotică. (Cf. „*Românul*”, din 18.03. 1882, p. 246).

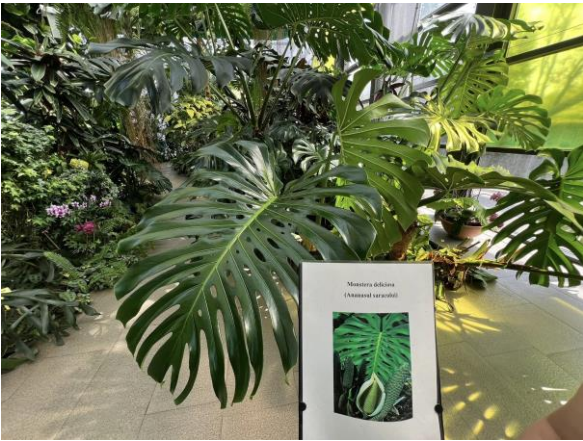
Și fiindcă am amintit de prezența unui măslin atât de vechi, să răsfoim de asemenea în presa vremii pentru a vedea eforturile românești de a acclimatiza anumite plante exotice pe teritoriul României.

După cum se știe, plantele exotice se împart în două grupe: plante mediteraneene (lămâiul, portocalul, smochinul, măslinul) și plante exotice propriu-zise (scoarța, piperul, vanilia, ceaiul, cafeaua, cacao, arborele de chinină, trestia de zahăr, arborele de cauciuc, bumbacul, palmierii).

Astfel, ziarul „*Viitorul*”, în urmă cu un secol, (nr. 5047/1924, p. 1), evoca chestiunea acclimatizării culturilor de bumbac și de orez în țara noastră, culturi întâlnite mai ales în țări cu climă mai caldă.

Aflăm prin urmare faptul că primele tentative de cultivare a bumbacului au avut loc cu peste o sută de ani în urmă pe latifundiile

Imagini cu plante exotice din serele amplasate în cele șapte pavilioane din
Parcul Moghioroș, cartierul Drumul Taberei, sector 6, București

deținute de G. Plagino la Râmnicul-Sărat și de Barbu Știrbey, la Buftea. Mai apoi, un mare moșier al vremii, Alexandru Alimănișteanu, a început să cultive bumbac în fermele sale din Județul Olt, determinând apoi și pe alți cultivatori să încerce aclimatizarea unor soiuri rezistente la climatul din țara noastră. Tot el a făcut și primele tentative de cultivare a orezului în România.

Invităm pe bucureșteni să viziteze acest frumos parc din cartierul Drumul Taberei, înnobilat cu o vegetație luxuriantă, cu specii de o mare diversitate.

Florenț MOCANU

Ziarul regional „Gazeta Munteniei” –

Important izvor de informație contemporană

Tezaurul omenirii este păstrat prin cuvântul scris. Fiecare generație are de înfruntat în viață o mulțime de greutăți și, atunci când privește în urmă, i se pare că vede în vremurile de odinioară un veac de aur în care problemele erau obișnuite, oamenii cumpătați, iar viitorul mai luminos, plin de speranțe. Viața își impune legile sale. Și, acum, să intrăm în subiect.

Presa scrisă continuă să apară... Ca să te pregătești din timp pentru această profesie, trebuie să citești mai multe cărți, mai multe articole de tot felul despre oameni, despre felul cum își petrec timpul, despre locuri noi, despre viață. Sunt jurnaliști care nu se tem să scrie în continuare. În luna august a anului 2003 se naștea în municipiul Târgoviște unicul ziar regional „Gazeta Munteniei”, o publicație bilunară (și apoi lunară) care a fost construită de subsemnatul, cu scopul de a aduce în fața cititorilor informații utile, sociale, economice, dar și evenimente și realități despre oameni ai comunităților locale din zona Munteniei (11 județe: Dâmbovița, Argeș, Prahova, București, Ilfov, Giurgiu, Teleorman, Călărași, Ialomița, Brăila și Buzău).

Astfel, ieșea de sub tipar primul număr al ziarului regional „Gazeta Munteniei”, o publicație periodică de informație social – economică. Ca să ții pe piață un astfel de ziar îți trebuie reporteri care să bată în lung și în lat cele unsprezece județe, să găsească subiecte, să scrie articole, să le corecteze, să le pagineze.

Îți trebuie bani să-i plătești pe acești oameni. Pentru că ei se mișcă care încotro, aleargă cu (sau fără) spor! Mai trebuie să le finanțezi deplasările, să cumperi hârtia, să plătești tipografia. Ziarul regional „Gazeta Munteniei” nu face politică. Greu de crezut că există așa ceva, dar e foarte adevărat! Apariția acestui ziar reprezintă pentru mine o cale de comunicare, apropiere și informare, un sentiment de mândrie și o mulțumire sufletească că am contribuit, după putința mea, la informarea cititorilor, referitor la ceea ce s-a întâmplat (și se întâmplă) în regiunea Sud Muntenia și nu numai! Am pornit la drum cu un plan întemeiat pe valori personale și profesionale, având o imagine clară asupra destinației. Am considerat că e nevoie de mai multă fermitate pentru a face parte din tagma jurnaliștilor independenți, al căror condei să fie pus în slujba națiunii. Am înființat o gazetă independentă, bazându-mă pe solidaritatea oamenilor din jur, și pun întotdeauna în centrul micului meu mediu “omul”, ca o măsură a tuturor faptelor bune sau rele, după cum sunt mintea și sufletul fiecăruia. Timp de 22 de ani, acest mijloc de comunicare în masă a cunoscut perioade bune, dar și de criză. De la înființare, ziarul regional „Gazeta Munteniei” a continuat să apară, fără întrerupere, până în ziua de azi. Una din sarcinile principale ale conducerii ziarului regional „Gazeta Munteniei” este constituirea, păstrarea și punerea la dispoziția utilizatorilor a unei colecții cât mai complete de

ediții regionale. Să analizăm puțin activitatea ziarului: într-o țară liberă lucrurile stau cu totul altfel decât ne-am fi gândit. Cititorului i s-a oferit o doză puternică de știri adevărate.

Florenț MOCANU

Ziarul și-a propus să arate coordonatele în care poate fi realizată și difuzată astăzi o publicație independentă de informație social – economică. Viața aduce noutăți în acest domeniu. Această publicație a pornit la drum cu o echipă de jurnaliști cinstiți, onești și incoruptibili, care prezintă adevărul și sunt credincioși în ceea ce privește promovarea valorilor naționale și general - umane. Nu pot să trec cu vederea faptul că pe reversul fiecărui articol din ziar, al fiecărei virgule, al fiecărei imagini se află o muncă istovitoare efectuată de o persoană. „Am o datorie către cititorii mei, fie mulți sau puțini, dar dragi sufletului meu și minții mele, de a le spune numai adevărul atâta timp cât ziarul regional „Gazeta Munteniei” va fi prezent pe piață”. Prin apariția acestui ziar n-am făcut altceva decât să păstrăm echilibrul și neutralitatea, am dovedit cum se poate construi în România o publicație iubitoare de adevăr, fără scandaluri politice, pornografie sau scene obscene de tot felul.

În condițiile de astăzi când se pune accent tot mai mult pe eșichierul presei, pe fenomenul senzaționalului, „Gazeta Munteniei” vine să aducă în atenția cititorului promovarea ideii unei Româнии așa cum se vede dinspre Uniunea Europeană, adică o Românie cu mai multe județe la un loc. În cei aproximativ 22 de ani de apariție, am scris despre nevoile comunităților rurale, despre dorințele gospodarilor, despre întâmplările mai importante din viața sătenilor, dar și orășenilor.

Oamenii cinstiți și cu bun simț, ale căror păreri le-am prezentat în paginile edițiilor, se așteaptă să fie aduse unele îndreptări, unele îmbunătățiri în societate. Astăzi, în condițiile unor tehnici și tehnologii avansate, a accentuării sporite a spațiului informațional, ziarul regional „Gazeta Munteniei” a trebuit să se adapteze din mers, fiind necesare noi politici editoriale din perspectiva atât a conținutului, cât și a formei, noi viziuni în ceea ce privește satisfacerea consumatorului contemporan. Din noiembrie 2013, „Gazeta Munteniei” are și varianta online.

În concluzie, doresc să le aduc mulțumiri din suflet și gânduri bune tuturor cititorilor și colaboratorilor, care sunt alături de publicația „Gazeta Munteniei”.

Jurnalist Florent Mocanu, fondator, director editor și redactor șef al ziarului regional „Gazeta Munteniei”, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR), membru în Comitetul Director al Filialei „Ion Heliade-Rădulescu” din Dâmbovița, director al departamentului de creație jurnalistică a UZPR Dâmbovița

Editura UZP

7 ani de activitate intensă și prodigioasă

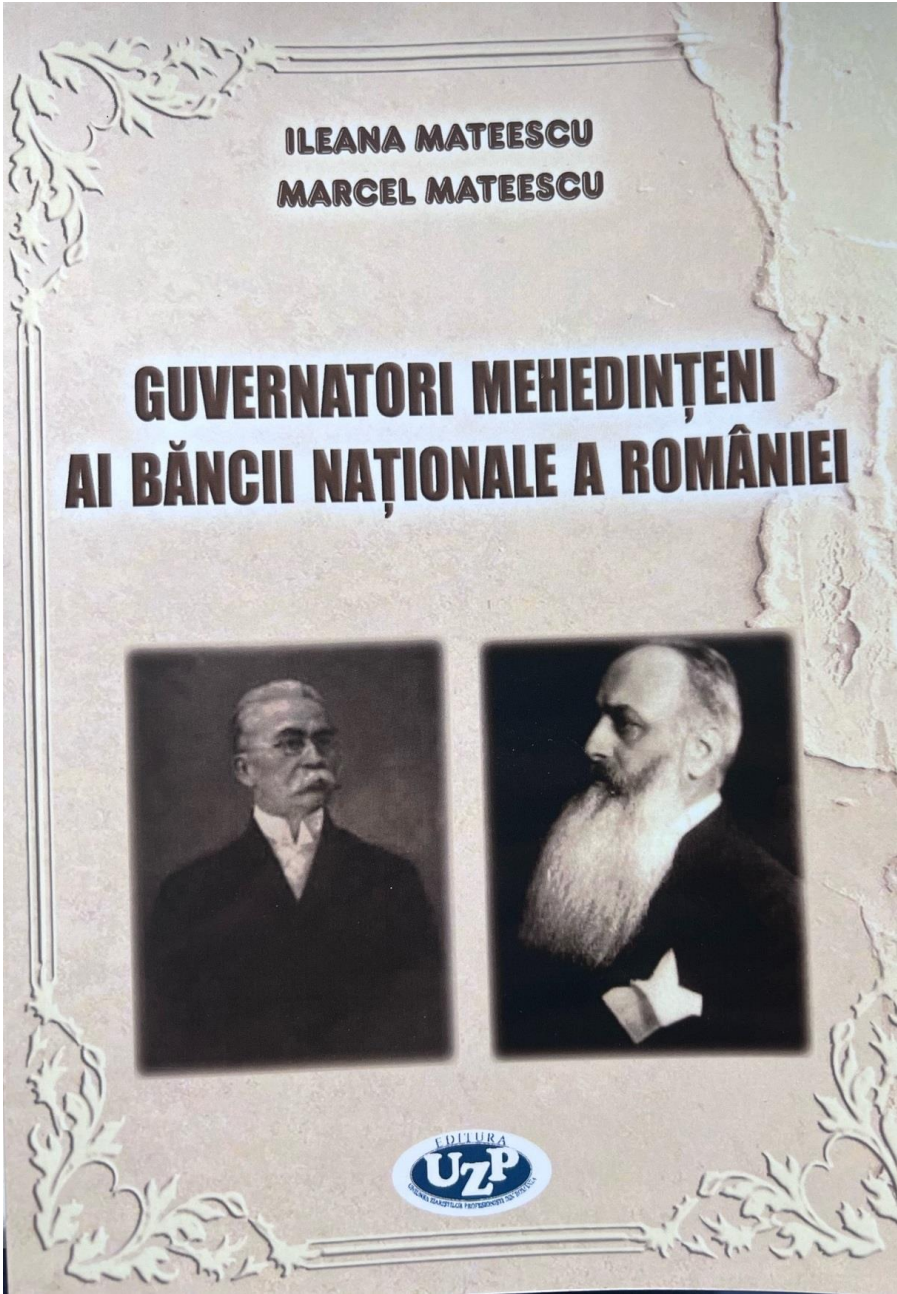
Dr. Teodora MARIN

Editura UZP a fost înființată în anul 2017, deziderat al membrilor Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Așadar, se împlinesc șapte ani de activitate intensă și prodigioasă.

Existența Editurii UZP este o prezență binevenită pentru breasla jurnaliștilor, o garanție de profesionalism. Aici se tipăresc lucrări de certă valoare, semnate de nume prestigioase ale culturii române. Până în prezent s-au editat aproape 200 de titluri, din care 40 doar în anul 2024. Managerul Editurii, Teodora Marin, ne mărturisește că majoritatea celor care își publică creațiile la Editura UZP sunt membri ai Uniunii, aceștia putând intra în contact pentru inițierea editării unei lucrări prin email la adresa editura@uzp.org.ro sau direct la sediul UZPR.

Editura UZP este un succes confirmat și dovada potențialului uriaș al jurnalismului românesc contemporan, aducând în atenție o amplă diversitate de teme și de subiecte, calitatea scrisului și mai ales interesul cititorilor față de această organizație de jurnaliști profesioniști.

Cărțile tipărite la Editura UZP sunt o bogată resursă pentru istoria jurnalismului din țara noastră, autorii fiind cunoscuți ziariști, cu state vechi de activitate precum Neagu Udrioiu, Corneliu Vlad, Ion Marin, Mihai Milca, Nicolae Dan Frunteletă, Ioan C. Popa, Nicolae Rotaru, Viorel Popescu, Pavel Lică, Dumitru Țimerman, Eugen Doga, aceștia fiind doar câțiva din monștrii sacri ai jurnalismului sau culturii, având lucrări tipărite la Editura UZP.

Dintre titlurile apărute în cursul acestui an, 2024, semnalăm „Guvernatori mehedințeni ai Băncii Naționale a României”, lucrare semnată de Ileana Mateescu și Marcel Mateescu. Cartea este închinată celor doi conducători mehedințeni ai celei mai prestigioase instituții financiare a țării, Banca Națională a României – Ioan G.Bibicescu și Dumitru Tilică Burileanu, mari profesioniști în domeniul bancar, care au dovedit pe parcursul vieții lor generozitate și umanism fără margini.

Subliniem prezența activă a Editurii UZP cu titluri de succes la târgurile de carte românești dintre care amintim: Târgul de carte Gaudeamus; Salonul de carte „Polemos” – Istorie, Științe Politice, Securitate și Apărare; Salonul de carte juridică, polițistă și civică al Ministerului Afacerilor Interne; Târgul de carte pentru copii.

Dr. Constantin CORNEANU

România și prima extindere a NATO (2)

În contextul acestor discuții academice privind extinderea NATO, spre surpriza multor cercuri politico-diplomatice, militare și de intelligence atât din Statele Unite, UE și din Federația Rusă, președintele Federației Ruse, Boris N. Elțin, aflat în vizită oficială în Polonia pe 24 august 1993, va admite în comunicatul comun al vizitei că Federația Rusă nu are nimic de obiectat la dorința și acțiunea Poloniei de-a intra în NATO.

Opoziția Rusiei și adaptarea NATO

În pofida celor declarate la Varșovia de către președintele Boris N. Elțin, factorii de decizie politico-militară de la Kremlin aveau să adopte, în primăvara și toamna anului 1993, o serie de documente politice esențiale, inclusiv conceptul de politică externă și noua doctrină militară rusă, ceea ce semnifica hotărârea de-a restabili poziția globală a Rusiei. Ministrul de Externe al Federației Ruse, Andrei V. Kozârev, a adoptat, alternativ, poziții amabile și dure, în funcție de audiența pe care o avea și de intensitatea criticilor interne din partea naționaliștilor și a comuniștilor. În ciuda eforturilor sale de-a reafirma supremația Rusiei în fostul spațiu de influență sovietic, în ciuda slăbiciunii materiale și morale a statului rus, Andrei V. Kozârev avea să fie înlocuit, sub presiunea naționaliștilor, comuniștilor și-a liderilor militari, cu Evgheni M. Primakov.

Serviciul de Informații Externe al Federației Ruse (SVR) se va implica profund în orientările de politică externă ale Moscovei, dând publicității trei evaluări majore ale politicii externe ruse. În ianuarie 1993, SVR-ul informa guvernul Federației Ruse și opinia publică mondială că răspândirea armelor nucleare submina speranțele într-o ordine mondială stabilă, iar „unele din fostele state sovietice de la granița cu Rusia dispuneau de armament nuclear și, în același timp, erau măcinate de conflicte etnice și instabilitate politică ceea ce crea o situație extrem de schimbătoare și primejdioasă”. Raportul SVR, din noiembrie 1993, susținea că includerea statelor din estul și centrul Europei în NATO va afecta direct interesele de securitate ale Rusiei și de aceea se solicita o evaluare amănunțită a situației.

Responsabilii ruși din domeniul informațiilor secrete externe erau îngrijorați de faptul că NATO nu va putea să se transforme rapid dintr-o alianță militară și politică îndreptată împotriva Rusiei într-un instrument pentru asigurarea păcii și stabilității, iar problema se complica în cazul în care NATO includea țări est-europene. Cel de-al treilea raport al SVR, dat publicității în ajunul vizitei președintelui Boris N. Elțin la Washington, la sfârșitul lui septembrie 1994, demonstra că SVR-ul își depășea prerogativele de culegere și analizare a informațiilor și încerca să influențeze politica liderului de la Kremlin.

La Washington exista o confruntare între două doctrine de bază privind politica externă americană: cea privind plasarea relației ruso-americane în prim-plan, în detrimentul extinderii NATO, reprezentată de Strobe Talbott, secretar de stat adjunct, și cea a lărgirii NATO reprezentată de Richard C. Holbrooke, fostul asistent al secretarului de stat pentru afaceri europene și canadiene. În final avea să capete întâietate opinia lui Strobe Talbott concretizată în formula Parteneriatului pentru Pace (PfP) lansată la Bruxelles pe 10 – 11 ianuarie 1994 cu ocazia Summit-ului NATO. Pentru observatorii atenți ai scenei politico-diplomatice de la Washington, precum și a culiselor sale, devenise foarte clar că, încă din mai 1993, Pentagonul preluase conducerea efortului de identifica-

Dr. Constantin CORNEANU

re a formulei ideale pentru extinderea NATO.

Pe 28 iulie 1993, Pentagonul a pus în circulație un material intitulat „Document de Concepție: Carta Asocierii la NATO” ce va fi redenumit, pe 26 august 1993, „Acord cu privire la un Parteneriat pentru Pace al NATO”, la propunerea generalului John Shalikashvili, fost Comandant Suprem al Forțelor NATO și devenit noul Șef al Comitetului Mixt al Șefilor de State Majore ale Armatei SUA. Totodată, o delegație a Pentagonului condusă de către Frank Wisner, subsecretar pentru probleme politice la Pentagon, va vizita Bucureștiul, pe 10 și 11 octombrie 1993, pentru a inaugura **Grupul bilateral de lucru pe probleme politico-militare între România și SUA**. Frank Wisner va transmite un mesaj destul de clar oficialilor politico-militari de la București: între SUA și România trebuia să se creeze o relație de parteneriat în domeniul securității, în avanpremiera unei viitoare extinderi a NATO.

Pe 10 septembrie 1993, secretarul general al NATO, Manfred Wörner, va declara la Bruxelles în fața membrilor Institutului Internațional de Studii Strategice că NATO se va extinde, deși nu existau planuri imediate în acest sens. Și totuși...există mărturisiri publice ale faptului că secretarul general al NATO, Manfred Wörner, s-a deplasat la Washington în toamna aceluiași an, cu puțin timp înainte de întâlnirea neoficială a miniștrilor Apărării din statele membre ale NATO de la Travemunde (Germania, 20 – 21 octombrie 1993), cu planurile privind intrarea în NATO a țărilor din Grupul de la Vișegrad. Fostul purtător de cuvânt al NATO, Jamie Shea a declarat aceste lucruri la o conferință internațională desfășurată la Varșovia între 26 – 28 mai 1994, iar Ronald D. Asmus a confirmat aceste lucruri în volumul său din 2002, **Opening NATO's Door: How the Alliance Remade Itself for a New Era** (New York: Columbia University Press, p. 49). Însă, Administrația Clinton își schimbase planurile.

Ministrul Apărării al Germaniei, Volker Rühe, avea să-l informeze pe ministrul român al Apărării Naționale, generalul Niculae

Spiroiu, cu ocazia vizitei oficiale a acestuia din Germania (18 – 20 octombrie 1993), că la întâlnirea neoficială a miniștrilor Apărării din statele membre ale NATO de la Travemunde (Germania, 20 – 21 octombrie 1993) se va lua decizia de extindere a NATO într-o formulă mai chibzuită, cu o cuprindere și o întindere în timp mai amplă. Totodată, ministrul român al Apărării Naționale era informat, în mod elegant, că un acord militar ruso-român, aflat în curs de negociere și semnare, ar fi putut deveni un ajutor prețios în drumul României spre NATO. **„Era încă o confirmare a faptului că admiterea noastră depindea de acordul Rusiei și că încheierea unui asemenea acord cu această țară urma să cântărească greu în evaluarea eligibilității noastre”**, consemna Ioan Mircea Pașcu în memoriile sale dedicate bătăliei pentru intrarea României în NATO. La Travemunde se va da acceptul pentru noua formulă a PfP ca o anticameră pentru intrarea în NATO, iar ministrul de Externe al Federației Ruse, Andrei V. Kozârev, va declara după Summit-ul NATO din ianuarie 1994 că PfP a fost **„în mod esențial bazat pe propunerile”** rusești.

România și PfP, anticamera NATO

Pe 26 ianuarie 1994, ministrul de Externe al României, Teodor Meleșcanu, va semna în numele României aderarea la PfP. Anterior acestui moment, o delegație americană condusă de ambasadorul SUA la ONU, Madeleine Allbright, a vizitat România, pe 15 ianuarie 1994, pentru discuții referitoare la PfP și situația regională de securitate. Președintele Bill Clinton se va deplasa la Praga, pe 11 ianuarie 1994, pentru discuții cu membrii Grupului de la Vișegrad privind PfP și perspectiva extinderii NATO, iar secretarul de stat Warren Christopher va vizita Moscova pentru a discuta despre PfP. **„Deși Parteneriatul nu conferă calitatea de membru al NATO, nu este nicio cameră de așteptare permanentă. El modifică întregul dialog, așa încât întrebarea nu mai este acum dacă NATO va admite noi membri, ci când și cum”**, avea să declare președintele Bill Clinton.

Pe 31 ianuarie 1994, Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT) de la București a decis că PfP reprezintă un obiectiv strategic care trebuie susținut de către toate instituțiile României și a decis modificarea articolului 5 din Legea Apărării Naționale, aflată în dezbatere în Parlament, astfel încât să se poată desfășura exerciții militare pe teritoriul României. În cursul anului 1994 se vor realiza și documentele programatice, respectiv *Concepția integrată privind securitatea națională a României* și *Doctrina militară de apărare a României*, care vor fi subsumate eforturilor României de-a se integra în NATO.

În pofida unor declarații publice ale unor oficiali ai statului român, considerate de către mass-media ca fiind neconforme pozițiilor oficiale ale României, instituțiile statului român din domeniul securității naționale s-au integrat mecanismelor PfP. Trebuie menționat faptul că în interviul acordat canalului de televiziune CNN pe 1 martie 1994, președintele Ion Iliescu avea să fie întrebat de către Brendt Sadler cu întrebarea: *„Doriți o alianță cu NATO sau o strânsă relație de securitate cu Rusia? Este corect să oscilați între aceste două posibilități”*. Președintele Ion Iliescu a răspuns: **„Urmărim ambele posibilități”**. Reporterul a întrebat: *„Deci, putem spune că nu vă îndreptați nici către NATO, nici către Rusia, către Moscova. Este corect?”*. Președintele Ion Iliescu a răspuns: **„Ambele aspecte sunt valabile”**.

Totodată, mass-media românească a fost uluită de declarațiile președintelui Consiliului Federației din Rusia, Vladimir Șumeiko, care a declarat la finalul vizitei oficiale în România, pe 27 iunie 1995, că *„România și Rusia nu doresc intrarea spontană și nesistematică în NATO”*. Vladimir Șumeiko avea să mărturisească că aceste declarații erau făcute pe baza discuțiilor avute cu președintele Ion Iliescu la Palatul Cotroceni. În discursul ținut pe 3 noiembrie 1994 la Institutul Regal de Relații Internaționale din Londra, președintele Ion Iliescu va

declara: *„Dacă aceasta (adică securitatea sporită pentru toți – n. n.) va fi rezultatul transformării NATO dintr-o alianță militară într-un sistem de securitate, dacă CSCE va căpăta suportul factorului militar, prin intermediul NATO sau prin Parteneriatul pentru Pace, dacă securitatea va fi rezultatul dezvoltării de către Uniunea Europeană a propriului pilon militar sau dacă va rezulta dintr-un cadru instituțional complet nou este irelevant pentru obiectivul strategic, atâta vreme cât se creează cu adevărat securitate egală pentru toți”*. Opoziția politică și unii analiști de la București au criticat poziția președintelui Ion Iliescu și, totodată, va înregistra declarația ministrului Apărării al Federației Ruse, generalul Pavel Graciov, aflat în vizită oficială la București pe 28 martie 1994, care a comunicat faptul că **„nu va putea exista un sistem general-european de securitate fără Rusia...”**. Ministrul rus al Apărării a ținut, totuși, să avertizeze asupra faptului că România va fi obligată să-și *„însușească”* inamicii stabiliți de NATO.

În pofida continuării dezbaterilor academice și politico-diplomatice oficiale și neoficiale privind extinderea NATO, generalul George A. Joulwan, comandantul suprem al NATO în Europa (SACEUR), a vizitat România (6 – 7 aprilie 1994) și a recomandat un efort susținut pentru reforma sistemului de securitate națională și, totodată, menținerea unor relații bune cu Federația Rusă. În urma discuțiilor desfășurate pe 18 aprilie 1994 cu ocazia celei de-a treia sesiuni a **Grupului bilateral de lucru cu SUA**, s-au stabilit cerințele pe care România trebuia să le îndeplinească pentru a avea acces la transferul de tehnologie în procesul de integrare în NATO. Totodată, cu ocazia primei runde de discuții cu delegația NATO pe tema *Documentului de prezentare al României*, în perioada 19 – 21 mai 1994, s-a convenit că NATO va asigura accesul României la informațiile de care dispunea Alianța Nord-Atlantică privind un posibil iminent pericol la adresa securității noastre naționale.

Vizita la București a secretarului apărării al Statelor Unite, William Perry, împreună cu o importantă delegație militară, pe 18 iulie 1994, a relevat interesul strategic al Statelor Unite pentru România și capacitatea acesteia de-a furniza expertiză politico-diplomatică și de securitate în cazul conflictelor din fosta Iugoslavie. Secretarul american al apărării a confirmat, cu această ocazie, disponibilitatea Statelor Unite de-a ne facilita cumpărarea unor aeronave C-130. În contextul unui imens lobby făcut de țările Grupului de la Vișegrad pentru integrarea acestora în NATO, combinat cu presiunile legiuitorilor republicani, România a cerut participarea la un exercițiu comun cu forțele militare ale SUA în 1995, precum și includerea în grupul statelor care urmau să beneficieze de fondul de 100 de milioane de dolari cerut Congresului SUA de Administrația Clinton pentru activitățile PfP.

Totodată, noul subsecretar pentru probleme politice al Pentagonului, Walter Slocombe, avea să fie interesat pe parcursului dialogului româno-american de la Washington (12 – 13 septembrie 1994) de următoarele chestiuni: *1) stadiul reformei militare în România; 2) situația raporturilor cu Ungaria și 3) poziția României față de evoluțiile din Bulgaria și Ucraina*. Directorul pentru Europa de la Departamentul de Stat, Terry Snell, îi va comunica secretarului de stat pentru politica de apărare și relații internaționale din MAPN, Ioan Mircea Pașcu, că indiferent de formulele alese pentru extinderea NATO (**1. admiterea Poloniei; 2. admiterea întregului Grup de la Vișegrad; 3. stabilirea unui set de criterii generale pentru admiterea în NATO**), acesta va fi un proces îndelungat în timp. Perspectiva ca ambasadorul Richard Holbrooke să fie rechemat de la Berlin pentru a prelua o funcție importantă în Departamentul de Stat avea să ducă partea română la concluzia că va exista **„o corelare mai strânsă a SUA cu partenerii lor europeni, îndeosebi Germania, o deplasare a accentului în cadrul procesului de extindere dinspre Alianță spre capitalele statelor-membre”**. Pe 19 septembrie 1994 avea să se desfășoare, la Bruxelles, ceremonia oficială de acceptare a *Planului Individual de Parteneriat al României cu NATO*.

Într-un studiu al RAND Corporation, din 1995, se menționa cu

referire la Germania: „Factorii politici germani au ajuns să privească Pfp ca un instrument bun pentru toate scopurile, în vederea atingerii unor obiective multiple față de diferite state. Pentru acele țări pe care germanii le consideră candidați fermi pentru calitatea de membru al Alianței, Pfp este calea spre extindere. Pentru acele țări pe care germanii le văd drept candidați posibili, de care nu sunt însă siguri, Pfp este anticamera în care Germania poate coopera cu ei, oferindu-le asigurări politice și păstrându-și toate opțiunile deschise. Pentru acele țări pe care germanii nu le consideră candidate, Pfp este o alternativă la extindere. Pfp a devenit, în ochii germanilor, un vehicul pentru toate tipurile de teren, destinat să asigure cuadratura cercului între diferite obiective”.

Relevanța geopolitică și strategică a României în planurile NATO/SUA este oferită și de cele petrecute pe 28 octombrie 1994 la București. În acea zi, atașatul militar al Federației Ruse a comunicat, în mod oficial, liderilor MApN că Ministerul rus al Apărării este pregătit pentru a trimite o serie de consilieri militari la București și, totodată, să accepte militari români la studii în Moscova, să ofere în regim de închiriere tehnică militară și mijloace de transport, să pună la dispoziție canale de comunicare prin satelit, să repare toată tehnica de proveniență sovietică, să ofere acces la poligoane pentru aplicații și trageri etc. O ofertă surprinzătoare făcută numai României! Guvernul de la Varșovia a confirmat că nu a primit o asemenea ofertă, în condițiile în care premierul rus Viktor S. Cernomîrdin tocmai își anulase vizita oficială în Polonia. Totodată, oficialii de la Varșovia au comunicat oficialilor români faptul că liderii UE luaseră decizia de-a integra Bulgaria și România în UE ceea ce ar fi putut provoca interesul aparte al Federației Ruse pentru România.

Pe 1 decembrie 1994, miniștrii de Externe ai țărilor membre ale Alianței Nord-Atlantice au decis realizarea unui studiu privind viitoarea extindere a NATO pentru „a hotărî cum se va extinde NATO, principiile care trebuie să conducă la desfășurarea acestui proces și implicațiile acordării calității de membru”. Totodată, NATO „accentua interesul pe care îl avea în menținerea unor relații strânse cu Moscova, dând asigurări că extinderea contribuia la stabilitatea și securitatea întregii regiuni euro-atlantice – limbaj codificat prin care Rusia era asigurată că interesele ei de securitate nu aveau de suferit”.

Noi înțelegeri ruso-americe și dezinteres european

Pe 10 mai 1995, cu ocazia vizitei președintelui Bill Clinton la Moscova va fi pusă în discuție perspectiva extinderii NATO în ceea ce Kremlinul considera că, totuși, este o sferă a sa de interes geopolitic și de securitate. În condițiile în care Federația Rusă nu se va împotrivi Pfp și va debloca relația Rusia – NATO, președintele Bill Clinton și-a luat angajamentul că va controla procesul de extindere al NATO, astfel încât președintele Boris N. Elțin să nu fie pus în dificultate în perspectiva alegerilor prezidențiale din 1996. Liderii de la Kremlin și Casa Albă au convenit ca înțelegerea lor să rămână ascunsă mass-mediei și opiniei publice internaționale.

România a avut o primă confirmare a faptului că Statele Unite urmau să țină cont de poziția Federației Ruse cu ocazia unei noi sesiuni de întâlniri a Grupului bilateral de lucru România – SUA pe probleme politico – militare din 2 februarie 1995. Cu acea ocazie, liderii MApN au oferit un set de hărți care ilustrau punctul de vedere al României, avertizând asupra faptului că o extindere a NATO pe flancul de nord ar fi putut genera o intervenție rusească în ceea ce ar putea reprezenta un flanc de sud al NATO (Bulgaria și România). În pofida tuturor eforturilor politico-diplomatice și militare ale României (consultări politice, schimb de informații, participarea la exerciții multinaționale de tip Pfp alături de SUA, achiziția de echipament și tehnică militară americană, vizita președintelui Ion Iliescu la Washington în toamna anului 1995, Tratatul de înțelegere, cooperare

și bună vecinătate cu Ungaria din 1996, Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare cu Ucraina din 1997 etc.), România a trăit cu sentimentul și convingerea că extinderea NATO va ține cont de interesele de securitate ale Federației Ruse și va fi dominată de un anumit sentimentalism față de țările Grupului de la Vișegrad. În cursul unei conferințe internaționale desfășurată la Dresda între 12 – 18 iunie 1995, Ioan Mircea Pașcu avea să fie „ajutat” să afle că ambasadorul SUA la NATO, Robert Hunter, declarase într-un cerc foarte restrâns că România și Bulgaria nu vor intra în NATO cu ocazia primului val.

O analiză comparativă efectuată de către Ministerul Apărării de la Varșovia, în septembrie 1995, releva faptul că Polonia și România erau comparativ egale în ce privește importanța strategică, însă Polonia era superioară în ceea ce privește asigurarea interoperabilității în plan militar, în ceea ce privește raporturile cu vecinii, precum și al creșterii economice. „În ceea ce privește, Rusia însăși își dă seama că a pierdut partida în Europa Centrală...În atari condiții, «rezistența» Rusiei la extinderea NATO este totuși motivată, în principal, de dorința ei de a obține totuși ceva în schimb din partea țărilor occidentale, precum și din considerente de politică internă”, avea să scria Ioan Mircea Pașcu în Memorandumul înaintat conducerii statului român.

În urma reuniunii organizate de către Colegiul Federal pentru Studii de Politică a Securității din Germania, la Bad Honnef (8 – 10 noiembrie 1995), Ioan Mircea Pașcu avea să consemneze, în Memorandumul de după conferință, că România nu figurează printre prioritățile declarate ale Germaniei și că nu va figura în primul val al extinderii NATO, deși se manifesta multă grijă pentru a se salva aparențele. „Această situație decurge pe de o parte, din faptul că mai suntem încă vulnerabili la acțiunea forțelor neprietene, iar pe de alta, că nu ne-am asigurat încă sprijinul unor mari puteri cu pondere ca Germania, Rusia și chiar Ucraina”, consemna Ioan Mircea Pașcu.

Pe 28 septembrie 1995, Studiul privind extinderea NATO a fost înmănat în mod oficial membrilor NATO și partenerilor din Pfp cu ocazia unei ceremonii desfășurate la Bruxelles la sediul NATO. „Studiul reglementa tranșant două chestiuni de mare importanță, în special prin prisma necesității obținerii concursului Rusiei și anume, faptul că pe teritoriul noilor state membre nu urmau să fie staționate permanent forțe militare străine și nici armament nuclear”, concluziona Ioan Mircea Pașcu după lectura documentului.

Discuțiile avute cu reprezentanții Foreign Office și ai Ministerului Apărări de la Londra, cu ocazia unei conferințe pe probleme de securitate ale Europei de Sud-Est desfășurată sub egida Institutului Internațional de Studii Strategice, în perioada 20 – 22 noiembrie 1995, i-a confirmat secretarului de stat Ioan Mircea Pașcu că Marea Britanie se pronunță pentru a aborda chibzuită, fără grabă, în ceea ce privește integrarea țărilor central-europene în NATO și UE, varianta unei integrări în bloc nefiind funcțională. „Principala motivație constă în dorința de a găsi o formulă de compromis între procesul de integrare și raporturile cu Rusia (și Ucraina)”, consemna Ioan Mircea Pașcu.

Trebuie menționat faptul că, pe 30 ianuarie 1995, în discursul ținut cu ocazia celei de-a 20-a aniversări a Centrului de Analiză și Previziune al MAE al Franței, Allain Juppé, fost ministru de Externe și premier al Franței, declarase: „Parteneriatul pe care îl propunem Rusiei este în același timp european și mondial. Acesta este spiritul în care abordez problema lărgirii NATO. (...) Uniunea Europeană care a încheiat anul trecut cu Rusia, în insula Corfu, un important acord de parteneriat, nu înțelege deloc să reconstituie pe continent blocuri antagoniste, să deplaseze frontiere, cum spune Boris Elțin, dar ea, cu atât mai mult, nu înțelege să renunțe la perspectiva unei apărări comune pentru membrii săi actuali, ca și pentru o Uniune lărgită”. Propunerea Franței pentru un summit la Paris al celor cinci Mari (SUA, Franța, Germania, Marea Britanie și Federația Rusă) care

să discute lărgirea NATO, avea să fie primită cu răceală la Washington și ignorată. La începutul anului 1997, *Agenția Reuters* va comenta referitor la poziția Franței și lărgirea NATO că, totuși, sprijinul Franței pentru integrarea României în NATO nu trebuie luat „prea literal” și că este doar „un fel de a arăta românilor că sunt buni prieteni”.

În *Memorandumul* înaintat conducerii României, la 6 aprilie 1996, secretarul de stat Ioan Mircea Pașcu va consemna: „Conform unor informații provenite din surse sigure, în luna decembrie 1996 NATO va nominaliza Cehia, Polonia și Ungaria ca primele țări foste comuniste cu care va începe...negocierile propriu-zise de admitere. (...) În ce privește România, se consideră că aceasta: a) nu dispune de suficient sprijin în Statele Unite; b) este situată în afara zonei de interes strategic a Germaniei și c) se află în schimb, într-o arie de vădit interes – Balcanii – pentru Rusia. Mai mult, standardul de viață relativ scăzut nu i-ar acorda prea multe șanse nici în ce privește aderarea într-un orizont de timp relativ rezonabil la Uniunea Europeană”. Pe 11 aprilie 1996, în dialogul de la București cu liderii politico-diplomatici și militari ai României, ministrul german al Apărării, Volker Rühle, a menționat interesul Germaniei pentru zona geografică în care se afla România, pentru resursele sale umane și de materii prime, **însă respecta, totodată, raporturile României cu Franța**. Pe 26 aprilie 1996, România va comunica, în mod oficial, liderilor NATO că dorește o integrare în Alianța Nord-Atlantică ca membru cu drepturi și obligații egale cu ale celorlalți membri plini.

Și, totuși...pe 7 mai 1996, Tony Lake, consilierul pentru securitate națională al președintelui Bill Clinton, va înainta secretarului de stat Warren Christopher un *Memorandum* intitulat **Planul de extindere NATO: iunie 1996 – iunie 1997**. Menirea acestui *Memorandum* era de a coordona eforturile diferitelor componente ale Administrației Clinton pentru realizarea procesului de extindere a NATO.

Visuri prăbușite, speranțe renăscute

În intervalul de timp care va urma până la Summit-ul NATO de la Madrid (8 – 9 iulie 1997), România va întreprinde numeroase eforturi politico-diplomatice și militare menite a influența decizia de extindere în ceea ce privește România, înțelegând, totodată, că Statele Unite concepeau extinderea NATO ca fiind un proces și nu o piesă într-un singur act. În intervalul martie 1996 – iunie 1997 vor fi publicate *patru studii de interes privind extinderea NATO*. În studiul realizat de **Biroul pentru Buget al Congresului SUA (CBO – Congressional Budget Office)** se luau în calcul cinci opțiuni, dintre care patru prevedeau **o masivă intervenție militară occidentală pentru apărarea noilor membri NATO, inclusiv staționarea de forțe NATO și prepoziționarea masivă de echipament pe teritoriul celor patru state**. Autorii studiului CBO considerau că, în intervalul 1996 – 2010, vor fi cheltuiți între 61 și 125 de miliarde de dolari, Statele Unite urmând să cheltuiască între 5 și 19 miliarde de dolari. Totodată, studiul CBO lua în calcul varianta integrării Ucrainei și României în NATO, însă **se menționa faptul că acestea vor fi foarte greu de apărat, respectiv deplasarea forțelor NATO spre Est din Germania, astfel încât era necesară staționarea unui număr substanțial de forțe pe teritoriul lor**.

În pofida unor eforturi consistente ale Pentagonului pentru realizarea reformei apărării din România, precum și-a speranțelor nutrite de oficialii militari americani, ambasadorul Statelor Unite în România, Alfred H. Moses, era convins, la începutul anului 1997, că „**nu Pentagonul sau Departamentul de Stat avea să ia decizia (privind extinderea NATO – n. n.), ci președintele Statelor Unite și echipa sa de securitate națională**”. Referindu-se la poziția celorlalți aliați din NATO privind extinderea Alianței, ambasadorul Alfred H. Moses consemna: „**Sprijinul pentru includerea României lipsea de**

asemenea și din partea membrilor importanți ai NATO, în special din partea Germaniei și a Marii Britanii. Ministrul de externe britanic, Malcom Rifkind, spusese în urma unei vizite recente în România că «NATO ar trebui să se extindă în mod natural și nu prin anunțarea unor valuri sau grupuri». Prin «natural», acesta înțelegea geografic. Pentru România, acest lucru însemna o lungă așteptare. Când fusese întrebat recent în legătură cu aderarea României în NATO, cancelarul german Helmut Kohl se opusese categoric, bătând cu pumnul în masă. Britanicii nu vedeau mai departe de Polonia, Republica Cehă și Ungaria. Danemarca și Norvegia asociau intrarea României cu admiterea statelor baltice și, deoarece acestea nu aveau să facă parte din primul val, nici România nu avea să facă”.

Noul secretar de stat al Statelor Unite, Madeleine Albright, va vizita Moscova, în februarie 1997, pentru a obține acordul Federației Ruse pentru extinderea NATO. „**Obiectivul administrației era să continue lărgirea, reducând în același timp la minimum «durerile de cap» ale Rusiei. Planul nostru era să elaborăm o cartă NATO – Rusia care avea să-i dea Rusiei un cuvânt de spus, dar nu un veto în discuțiile legate de securitatea europeană**”, mărturisea fostul secretar de stat Madeleine Albright în *Memoriile* sale. În urma discuțiilor avute de noul secretar de stat Madeleine Albright cu ministrul de Externe al Federației Ruse, Evgheni M. Primakov, și cu președintele Boris N. Elțin s-a convenit că discuția dintre cei doi președinți va fi esențială în acest efort al Occidentului de-a face acceptată extinderea NATO.

În urma Summit-ului ruso-american de la Helsinki (20 – 21 martie 1997), președintele Bill Clinton va menționa în cursul conferinței de presă, din seara zilei de 21 martie 1997, că „**membrii NATO tocmai au făcut o propunere cu privire la forțele convenționale în Europa, care va impune limite stricte și va îngheța nivelul forțelor convenționale pe care le-am putea avea în Europa acum, împreună cu impunerea unor limite stricte țărilor de la Vișegrad însele, ele reprezentând zonele unde ne-am putea aștepta ca această veche dificultate să apară în noile circumstanțe**”. Ca urmare a unor noi eforturi și tratative politico-diplomatice, Federația Rusă va semna la Paris, pe 27 mai 1997, **Actul Fondator privind relațiile reciproce, cooperare și securitate dintre Federația Rusă și NATO** care furniza „**cadrul instituțional pentru participarea Rusiei la deliberările privind securitatea transatlantică**”. Relația NATO-Rusia a debutat formal în 1991, odată cu sesiunea inaugurală a Consiliului Cooperării Nord-Atlantice (ulterior denumit Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic).

Actul Fondator prevedea respectarea de către NATO și Federația Rusă a unui set de principii fundamentale ale dreptului internațional, precum respectarea suveranității și integrității teritoriale ale tuturor statelor, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța, rezolvarea tuturor diferendelor prin mijloace pașnice. Consiliul Permanent Comun Rusia - NATO, forumul de consultare pentru cooperare, creat în 1997 prin Actul Fondator, a fost înlocuit de către Consiliul NATO-Rusia (NRC), creat la 28 mai 2002 prin Declarația de la Roma a șefilor de stat și de guvern ai membrilor NATO, respectiv Federației Ruse.

În contextul în care Franța și alți aliați europeni din NATO vor deveni avocații intrării României în primul val al extinderii NATO, Administrația Clinton a făcut eforturi susținute din punct de vedere politico-diplomatic pentru a respinge intențiile Franței. „**Deși nu o spuneau explicit, oficialii americani simțeau că Parisul dorea să introducă în Alianță o țară considerată mai pro-franceză, pentru a echilibra sentimentele pro-americane ale unei țări ca Polonia**”, consemna Ronald D. Asmus în volumul său din 2002 dedicat extinderii NATO. În urma Summit-ului NATO de la Madrid (8 – 9 iulie 1997), Polonia, Ungaria și Cehia vor fi invitate să adere la Alianța Nord-Atlantică. În Comunicatul Final al Summit-ului se menționa: „**Reafirmăm că NATO rămâne deschis pentru noi membri conform articolului 10 al Tratatului Atlanticului de**

Nord”. România, Slovenia și Țările Baltice (Letonia, Estonia, Lituania) puteau să spere și să viseze.

Noile obiective strategice și geopolitice ale Occidentului

Pe 21 octombrie 1997, Warren Christopher (fost secretar de stat) și William Perry (fost secretar al apărării) vor publica în *New York Times* un articol (**NATO's True Mission**) în care menționau: **„Deplasarea accentului Alianței de pe apărarea teritoriului membrilor săi pe apărarea intereselor comune constituie un imperativ strategic. (...) Pentru a contracara asemenea amenințări, membrii Alianței au nevoie să fie capabili să dispună de o modalitate de a forma rapid coaliții care pot atinge obiective dincolo de teritoriul NATO”**. Cu ocazia desfășurării lucrărilor *Forumului româno-american în probleme economice* de la Washington, la sfârșitul lui martie și începutul lui aprilie 1998, fostul secretar de stat din MAPN, Ioan Mircea Pașcu, va înregistra mesaje politice și economice pe care Jay Burgess (director de spațiu în Departamentul Comerțului al SUA) și ambasadorul Richard Burt le-au transmis decidenților de la București, respectiv obiectivele Statelor Unite în relația cu România: **1) amplificarea raporturilor bilaterale; 2) transformarea României într-un pilon al SUA în regiune; 3) integrarea deplină a României în structurile europene și euro-atlantice**.

Extinderea NATO, de la Marea Baltică la Marea Neagră, precum și eforturile care s-au făcut pentru includerea unor state ex-sovietice în spațiul de valori euroatlantice, în diferite formule de

angajament (asocierea la UE sau intrarea în NATO), ne îndreptățesc să concluzionăm că Statele Unite au declanșat, în contextul remodelării sistemului de relații internaționale, operațiunea de cucerire a celui de-al patrulea cerc geopolitic al lumii, prin efortul de a controla „Rimland”-ul. În opinia geopoliticianului Nicholas J. Spykman, „Rimland”-ul reprezintă regiunea de margine sau „bordura maritimă” a Eurasiei, spațiul tampon care separă zona pivot de „autostrada” maritimă care înconjoară Eurasia, respectiv Europa, Iranul, Orientul Mijlociu, sud-vestul Asiei, China, Indochina și Siberia de Est.

Într-un interviu acordat presei ruse în 2007, generalul-locotenent (r) Alfred Gaponenko, fost comandant al Grupului de Sud al Tratatului de la Varșovia, a evidențiat importanța strategică a României în ansamblul bazinului Mării Negre și influența pe care o vor exercita bazele aero-terestre americane din România asupra securității regionale, a zonei moldo-transnistrene și implicit asupra securității naționale a Federației Ruse. Fostul înalt demnitar militar al Uniunii Sovietice considera că decolând de la Baza aeriană „Mihail Kogălniceanu”, avioanele militare americane pot zbura fără alimentare până la orice punct al așa-numitului **„arc al instabilității”**, care traversează, în opinia Pentagonului, Orientul Mijlociu și Asia Centrală. Totodată, bazele militare americane din România vor deveni puncte de sprijin pentru armata americană în efortul acesteia de a impune supremația Statelor Unite asupra Europei Răsăritene, Orientului Mijlociu și Caucazului, facilitând, astfel, încercuirea Federației Ruse și avansarea grupurilor armate mobile ale NATO (SUA) până la granițele spațiului CSI.

București, Calea Victoriei

Portul popular de sărbătoare la români

Cu prilejul aniversării a 88 de ani de la înființarea Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București, în Sala *Gheorghe Focșa* din incinta muzeului este organizată o amplă expoziție a portului popular de sărbătoare, ce poate fi vizitată până la data de 10 iunie a.c.

Este prezentat un valoros tezaur etnografic, păstrat cu grijă timp de decenii de către muzeografi aparținând a trei generații (de la fondatori, la discipoli și continuând cu actualii muzeografi, cercetători și specialiști), adevărate opere de artă devenite în timp simboluri identitare.

Să ne amintim ansamblul de factori care au condus la apariția acestei instituții emblematice în viața culturală românească, cercetând în presa vremii începuturile muzeografiei dedicate universului și civilizației satului, acestea putând fi regăsite în vremea lui Al. I. Cuza. În acea perioadă, Țăranul (simbolizat ideal de un Moș Ion Roată) se transformă într-un simbol al identității noastre iar cultura țărănească devenind subiect de interes pentru mediile culte. Pentru a sprijini dezvoltarea producției autohtone, îndeosebi a „*industriei casnice*”, concurată serios de către produsele străine, Al. I. Cuza edictează o lege, în 1863, pentru organizarea unor expoziții de prezentare, cu accent pe produsele industriei casnice țărănești. Prin urmare, la 20 mai 1863, sub conducerea lui Ion Ionescu de la Brad, se deschide, la Obor, „*expozițiunea națională de la Moșii de vite, de flori, de legume, de produse agricole și industriale*”.

Tot în vremea domnitorului Unirii, apar ici și colo primele colecții private, expoziții cu caracter mai amplu, inclusiv participări ale României la expozițiile internaționale. În acest context de efervescență, apar premisele unui muzeu național, care să adăpostească în special produsele artistice ale poporului român: *Muzeul Național de Antichități* (înființat în 1864 de Al. I. Cuza). Aici se va organiza în 1875, la propunerea lui Titu Maiorescu, „*o secțiune deosebită în care să se expună lucrările de artă textilă făcute în țară: îmbrăcăminte, covoare, pânzării, postavuri etc.*” O serie de obiecte din colecțiile *Muzeul Țăranului Român* datează din acea perioadă.

Deoarece aceste prime încercări muzeale erau lipsite de o viziune muzeografică propriu-zisă, Tzigara Samurcaș își propune să înființeze ceea ce se va numi inițial „*Muzeul de Etnografie, de Artă Națională, Artă Decorativă și Artă Industrială*”, titlu schimbat ulterior în „*Muzeul de Etnografie și Artă Națională*” iar apoi în „*Muzeul de Artă Națională Carol I*”.

Desigur, această instituție a avut în țara noastră și câțiva predecesori. Descopăr cu surprindere în ziarul „*Universul*” din 20 martie 1922, un articol intitulat „*Muzeul din Brebu*”, semnalând existența unui muzeu etnografic în această pitorească localitate montană prahoveană. La Brebu, frumoasă localitate montană, în vechiul *Palat al lui Matei Basarab*, aflat în curtea mănăstirii zidite de acest strălucit domnitor, *Eforia Spitalelor Civile*, care administra pe atunci acest domeniu istoric, a pus la dispoziția preotului V. Nicolau câteva săli, unde acest harnic etnograf amator a expus rodul muncii sale de aproape trei decenii: cusături cu motive românești, aflate pe straie din diverse regiuni ale țării, unelte casnice folosite în satele românești, ba chiar și o minie expoziție de arme vechi haiducești.

Prezentând acest experiment local, ce avea să vestească ulterior nașterea unui veritabil *Muzeu al Satului*, părintele paroh V. Nicolau, fondatorul acestui muzeu de la Brebu, declara că a solicitat în repetate

Tanța TĂNĂSESCU

rânduri la București ca specialiștii *Muzeului Etnografic* din Capitala României să vină, să îi dea o încurajare, un sfat sau o mână de ajutor, dar în zadar. Cu toate acestea, fondatorul a promis că va dona unui viitor *Muzeu al Satului* tot ceea ce a adunat acesta timp de decenii.

De altfel, ideea înființării unui *Muzeu Etnografic Românesc*, în adevăratul sens al cuvântului, o regăsim și în Transilvania, imediat după Marea Unire de la 1918, când ASTRA și-a propus crearea la Cluj a acestui muzeu al artei populare, după chipul și asemănarea aceuia de la București. Așa se face că, nu numai la Cluj dar și la Sibiu avem în prezent un minunat muzeu în aer liber, asemănător celui din București.

Nici Moldova nu a fost mai prejos, fiindcă, tot în anul 1920, aflăm din presa vremii („*Viitorul*”, 27.07.1920) că Directorul Arhivelor Statului, filiala Iași, Sever Zotta, ajutat de arhitectul V. Mironescu, au avut ideea să organizeze în *Turnul Goliei* de la Iași „*Muzeul Etnografic al Moldovei*”.

Muzeul Satului din Capitală a fost inaugurat cu prilejul „*Lunii Bucureștilor*”, în anul 1936, devenind de atunci un reper muzeistic permanent, cel mai vizitat de către oaspeții străini. Încă de la început, acesta a captat interesul nu doar al turiștilor, al delegațiilor oficiale străine dar chiar și al specialiștilor veniți să vadă experiența românească în acest domeniu. Amintim, cu titlu de exemplu, faptul că însuși președintele Cehoslovaciei, dr. Edvard Beneš, a fost primul șef de stat care a pășit pe porțile acestui muzeu, în luna iunie 1936. De asemenea, în luna august 1936, o numeroasă delegație compusă din 36 de membri ai *Seminarului de Sociologie și Psihologie* ai cunoscutei *Universității Columbia*, din New York, condusă de profesorul Goodwin Watson, a vizitat *Muzeul Satului*, inclusiv *Institutul Social Român*, pentru a cunoaște astfel realizările oamenilor de știință români în acest domeniu. Însuși Ministrul Statelor Unite ale Americii la București, ambasadorul L. Harrison, împreună cu familia, a vizitat *Muzeul Satului* (noiembrie 1936). Soția ambasadorului și copii săi purtau frumoase costume folclorice românești, spre uimirea și satisfacția celor ce au fost martori la acest eveniment memorabil.

Revenim la tema principală a expoziției din acest an și anume „*Portul popular de sărbătoare*” în România. Cele 167 de piese expuse din colecția muzeului, cu caracter de unicat, prezintă tot ceea ce este mai frumos, ca piese de bază și accesorii specifice universului satului din țara noastră, adică din toate provinciile și zonele folclorice tradiționale. Ele sunt remarcabile, nu doar fiindcă însumează talent, îndemânare, simț estetic, ci mai ales pentru că prin intermediul modelelor de broderii și al coloristicii se exprimă filosofia de viață a țărăncii române și nu numai. Aceste exponate nu sunt prezentate decât foarte rar, altfel ele sunt bine conservate în depozitele de patrimoniu ale muzeului. În mod curent, există expoziții etalând portul tradițional românesc, cel de toate zilele, pe când aceasta are un specific aparte: portul popular de sărbătoare, care are virtuți filosofice, am putea spune, și putere de fascinație extraordinare.

Expoziția etalează un veritabil limbaj non verbal, alcătuit din culori, forme și simboluri. Paleta de culori exprimă o anumită liniște sufletească și de înălțare, mai ales că dominantă coloristică este roșul și nuanțele de roșu, care alternează cu nuanțe întunecate, ca expresie a echilibrului și profunzimii cu care este văzută viața, dar și pregătirea drumului spre lumea de dincolo, spre necunoscut. Această veritabilă filosofie a fost transmisă din generație în generație, dar este și legătura noastră cu trecutul, nu doar trecutul acela frumos, estetic, ci și cu cel existențial, latură importantă fiindcă în prezent asistăm la o schimbare radicală de paradigmă a întregii umanități. Or, dacă schimbi paradigma, fără să ai un punct de referință, de stabilitate, suntem într-o mare problemă. De aceea, această expoziție își are însemnătatea ei, dovedind că nu trebuie să părăsim ceea ce este echilibrat, armonios și plin de optimism, de sensibilitate.

Expoziția, în sine, reprezintă o sinteză a sensurilor de adâncime filosofică transmise din generație în generație de către

purtătorii acestor costume. Costumul de sărbătoare exprimă convingerea celui ce îl poartă că acesta se exprimă pe sine, ca personalitate, dar este și o carte de vizită a casei sale. Pe de altă parte, costumul de sărbătoare are și o latură de sacralitate, el ne protejează dar și face legătura cu universul, cu lumea înconjurătoare, în tot ce are aceasta mai frumos, mai luminos.

Trebuie spus că aceste costume se poartă cu anumite ocazii, de obicei în zile de sărbătoare, cum este și aceea în care a avut loc vernisajul expoziției - „Izvorul Tămăduirii” - și am putea spune că devin ele însele tămăduitoare pentru sufletele noastre. De obicei, aceste splendori de artă populară se nasc în timpul iernii, când afară

este vreme închisă, frig sau zăpadă. De aceea, femeile sau fetele, uneori chiar și bărbații, care le cos, le brodează, vor să redea câmpul cu flori, răsăritul de soare, verdele câmpului, albastrul cerului.

Expoziția valorifică frumusețea portului autentic popular românesc, ce poartă în el, prin broderie și țesut, trăiri, valori estetice, morale și sociale, puternice embleme identitare, apartenența la un spațiu geografic, cultural și spiritual. Ar putea deveni o expoziție itinerantă, care ar îndeplini nobila misiune de a pleda pentru valorile unice ale spiritualității românești, ale civilizației tradiționale autohtone.

Tanța TĂNĂSESCU

Nicole VASILCOVSCHI

Versuri românești în China

Pentru mine poezia este ceea ce mă leagă cel mai mult de locurile pe care le vizitez, de oamenii pe care-i întâlnesc și de amintirile și prietenii pe care le construiesc în timp. Am început să compun versuri la grădiniță, să public în școala primară și să-mi lansez primele versuri scrise în perioada liceală. Economia am studiat-o în liceu și în facultate, în paralel cu modulul pedagogic și limba chineză, iar în prezent predau cursuri de Economie și Managementul Carierei în Nordul Chinei.

Versurile mele îmbracă poezia filosofică într-o mantie a vieții de zi cu zi, care îmbină trecutul și prezentul, vechiul, modernul și postmodernul. Această mantie este frumos croită, astfel încât să permită cititorului să parcurgă în câteva versuri alte vremuri, ascunse-n sute sau mii de secunde, să se strecoare în spațiu ca astrele pe cerul universului și să găsească în suflete setea de iubire pură, ascunsă în castelele regisirii.

În luna martie a anului 2024 mi s-au publicat primele versuri în limba chineză într-o revistă de prestigiu, lansată în orașul Chengdu, orașul poeziei. În ultimii ani am fost invitată la mai multe evenimente organizate în orașele Chendu și Dali de Uniunea Scriitorilor din China.

Anul trecut cartea mea de versuri "Lampioane de cuvinte" a fost lansată la cea de-a XXIX-a ediție a Târgului Internațional de Carte de la Beijing. Lansarea a avut loc la standul României coordonat de Institutul Cultural Român, prin ICR Beijing și Centrul Național al Cărții. Cartea "Lampioane de cuvinte" a fost publicată la Editura "Pavcon", București în anul 2020. Prefața este semnată de poetul Alexandru Ovidiu Vintilă, președintele Societății Scriitorilor Bucovineni. Cartea a fost prezentată la Beijing de scriitorii Gu Cheng și Zhang Zhigang din China și scriitorul Rodrigo Escobar din Columbia. Versurile au fost citite atât în limba română, cât și în traducere în limba chineză.

Nicole VASILCOVSCHI

Includ aici câteva versuri pe care le-am citit cu prilejul lansării cărții mele la Beijing.

Gânduri spre interiorul clipei românești

Îmi lăsam pașii la plimbare prin sens
și mă gândeam la zborul meu prin clipă.
În interiorul României,
dinspre Nord spre Sud,
de la est la vest,
de la munți spre mare.

Gândurile-mi aduc sufletul
spre Cernavoda, spre insula de la Capidava,
spre Dunărea mare și plină de povești.

Apoi rămân acasă, la Marea Neagră,
privind din barca timpului
spre delta vieții.
Pornesc din nou spre Sarmizegetusa, Orăștie, Deva,
ajungând imediat, de la Cetatea Devei
la Castelul din Hunedoara.
Apoi adorm la Timișoara și
mă trezesc
în romanticul oraș Oradea,
unde Crișul Repede
îmi spune vechile povești
pe care le rosteam acolo
în copilărie.

La Cluj îmi văd cei mai buni prieteni
și-i ascult la cafeneaua nemuririi,
iar la Suceava îmi reîntâlnesc eroii,
pe cei care au învins tristețea și întunericul
cu încrederea și lumina credinței.

La Iași îmi descopăr teii amintirilor,
povestirile și poemele scrise
în Casa cu Ferestre Luminate,
balanțele de gânduri și vise,
organizate pe băncile școlii.

Apoi zbor din nou spre Craiova și București,
descoperindu-le centrele vechi
și planurile unui viitor demult schimbat.

Mă pierd mereu în brațele Dunării
și ajung acum în Drobeta-Turnu-Severin,
mă așez pe-o bancă, retrasă de mulțimile
acoperite de măștile timpului.

În față-mi, albi trandafiri
îmi cântă serenada rozelor
cu parfumuri de vis,
iar în stânga și dreapta,
suflete pierdute în anii de la
școlile vieții
își odihnesc zidurile la soare.

În spatele meu se înalță mereu
un vechi turn,
care-mi aduce povești medievale
trimițându-mă spre Brașov,
și de acolo spre Sibiu,
apoi cazându-mă
în cele mai vechi clădiri europene
locuibile, în Sighișoara.

Nu mă opresc decât la marginea timpului
și acolo îmi țin echilibrul
format din amintirile brodate
pe rochia de seară,
pe care mi-a oferit-o misterul
la balul existențial.

Prof.univ.dr. Ioan N. ROȘCA

Ion Haineș despre publicistica unor mari scriitori români

Profesorul universitar Ion Haineș, cunoscut și prestigios istoric și critic literar, poet, prozator, ziarist, a publicat recent o carte de sinteză, *Publicistica marilor scriitori români*, Editura Eikon, 2024, prin care completează istoria scrisă a jurnalismului românesc cu una din dimensiunile ei fundamentale. Într-adevăr, jurnalismul literaților a marcat mereu istoria jurnalismului. Ca oameni ai cetății, marii scriitori s-au implicat, încă de la începuturile presei, și în publicistica scrisă sau, mai aproape de noi, și în cea audio-vizuală. De aceea, prin cei 26 de scriitori-jurnaliști analizați, de regulă în ordine cronologică, de la Ion Heliade Rădulescu la Adrian Păunescu, d-l profesor Haineș realizează întrucâtva și o istorie a presei din perspectiva abordării acesteia de către literați.

Data fiind conexiunea dintre presa scrisă și literatură, într-un *Cuvânt înainte*, autorul precizează amintitul obiect al lucrării sale, o istorie a presei prin marii ei reprezentanți literari, dar și scopul acesteia, acela de „carte de învățătură” pentru tinerii ziariști contemporani”, care să aibă ca model responsabilitatea morală și profesionalismul înaintașilor.

Tot la început, cartea prezintă interferența presa scrisă-literatură în eseurile *Revoluția tiparului*, *Locul stilului publicistic între stiluri*, *Raportul dintre jurnalistică și literatură*, din care reținem importanța tiparului pentru universalizarea comunicării, diferențele și similitudinile dintre genurile presei și genurile literare, precum și influența reciprocă dintre cele două forme ale culturii, cu elevația limbajului jurnalistic stimulată de literatură și ancorarea realistă a literaturii imprimată de presa scrisă.

Scriitorii selectați de autor și ca jurnaliști pot fi încadrați, cronologic, în câteva etape ale jurnalismului românesc, fără ca autorul să opereze această etapizare. Pe parcursul prezentării cronologice, autorul îmbină criteriul cronologic cu cel axiologic, schimbând uneori ordinea istorică, pentru a-i trata mai întâi pe cei care au avut o contribuție jurnalistică mai amplă sau mai consistentă. Primii abordați pot fi numiți *inițiatorii*, în ordinea Ion Heliade Rădulescu, Gheorghe Asachi, Mihail Kogălniceanu și Bogdan Petriceicu Hașdeu. Apoi, *fondatorii jurnalismului modern*, cu triada de aur Eminescu, Caragiale, Slavici. Urmează *interbelicii*, în sensul că s-au afirmat majoritar între cele două războaie mondiale. Aici, ordinea preferată de autor este următoarea: Nicolae Iorga, Octavian Goga, Tudor Arghezi, N. D. Cocea, Ion Vinea, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Mihaul Sebastian, Panait Istrati, George Călinescu, Geo Bogza, Zaharia Stancu. Este de precizat că unii dintre aceștia au debutat publicistic înainte de primul război, iar dintre aceștia câțiva și-au continuat activitatea și după 1945 (Arghezi, N. D. Cocea și cei doi Petrescu). Alți câțiva, care și-au început cariera în interbelic, au continuat-o și în postbelic (Călinescu, Bogza și Stancu). Ultimii literați-jurnaliști tratați de autor sunt exclusiv *postbelici*: Octavian Paler, Marin Preda, Eugen Barbu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu.

Expunerea contribuției fiecăruia dintre creatorii amintiți, deși succintă, este deosebit de densă, pentru că d-l Ion Haineș, istoric literar de vast orizont cultural, a ajuns la o metodă originală și, consider, cea mai propice, de a prezenta contribuția literaților jurnaliști, și anume: mai întâi expune creația lor literară, cu principalele opere, teme și semnificații, apoi aportul lor jurnalistic, cu principalele reviste, genuri publicistice, probleme, idei. Este o metodă prin care autorul susține, nuanțează și exemplifică influența dintre literatură și jurnalism, accentuând uneori înrăurirea exercitată de primul termen, alteori ecoul celui de-al doilea asupra celui dintâi.

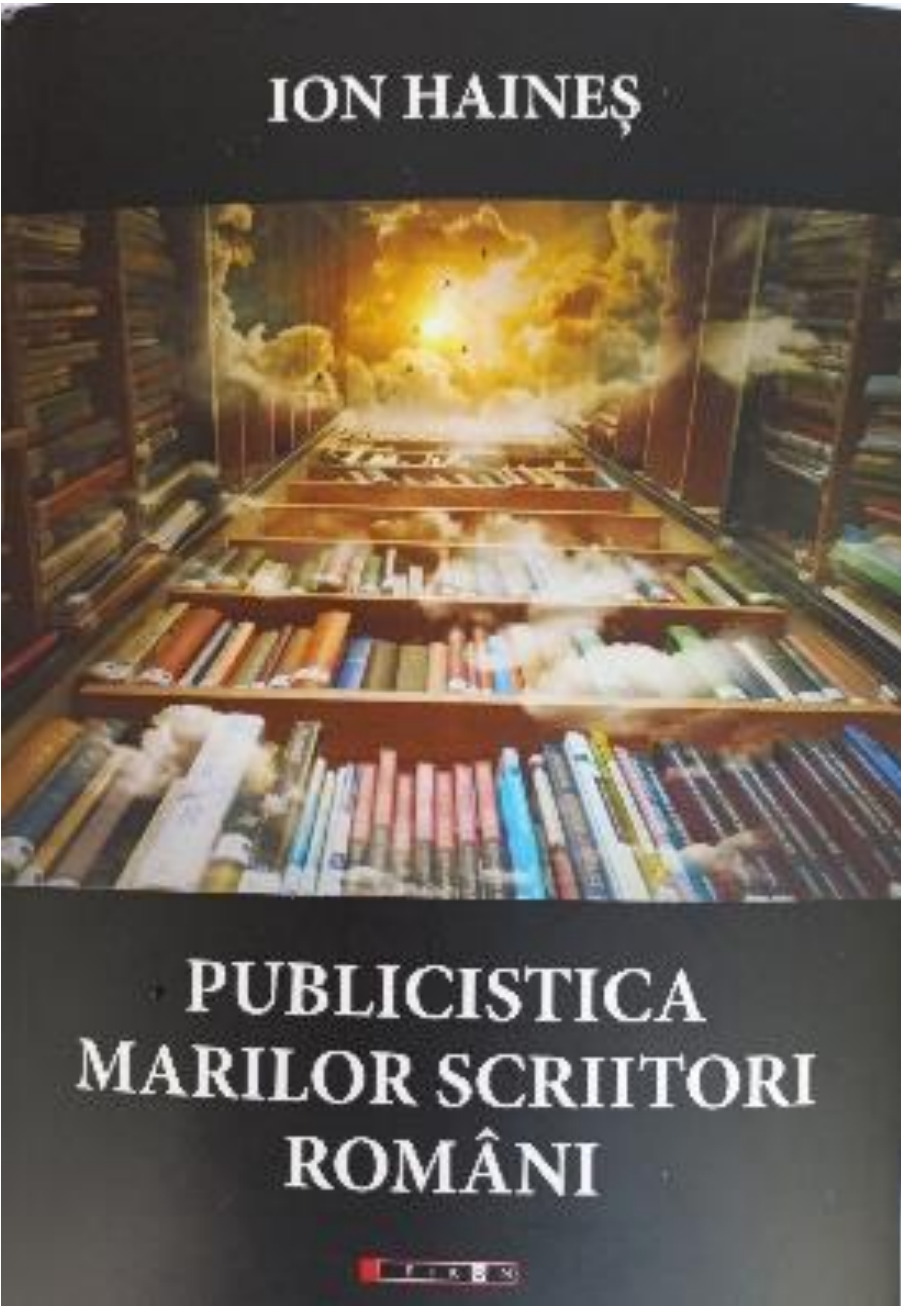

Prof.univ.dr. Ioan N.Roșca

De exemplu, la Eminescu, unele motive tematice și stilistice din „Scrisori”, în speță din „Scrisoarea a III-a”, cum ar fi patriotismul, elogierea trecutului de apărare a neamului, a personalităților istorice și culturale, revolta față de clasa politică și politicienii din timpul lui, precum și stilul sarcastic și pamfletar la adresa prezentului său politic se regăsesc și în publicistica sa. La Caragiale, stilul concis al formulărilor și raportarea mai detașată la realitate sunt comune lucrărilor lui literare, de la momente și schițe la comedii, și publicisticii sale. Și el ajunge, însă, la sarcasm și virulență în pamfletul „1907 din primăvară până în toamnă”. Potrivit autorului, literatura lui Marin Preda se circumscrie realismului în asemenea măsură încât personajele din *Moromeții* sunt figuri cât se poate de transparente ale membrilor familiei sale, am zice ca într-o suită de reportaje, dar, ce-i drept, nu este vorba de realismul socialist, pe care scriitorul l-ar fi recuzat chiar într-o întâlnire cu secretarul general al partidului comunist, afirmând că se va sinucide, dacă va fi reintrodus. În carte, există și alte exemple de interferență literatură-jurnalism, care susțin ideea potrivit căreia beletristica și ziaristica unuia și aceluiași autor au, de obicei, anumite asemănări tematice sau și stilistice.

Data fiind amploarea fiecărei creații avute în vedere, autorul nu realizează o expunere amănunțită a acestora și nici nu urmărește acest lucru. În schimb, pentru fiecare scriitor-ziarist, ne oferă o expunere esențializată a contribuțiilor lui literare și jurnalistice. Putem afirma că nu există niciun laitmotiv definitoriu, tematic sau stilistic, al acestor contribuții care să fie omis. În acest scop, autorul este favorizat de propria lectură comprehensivă a operelor literare și, în genere, de o bună cunoaștere a istoriei literaturii române și a publicisticii scriitorilor români. Totodată, el valorifică și scrierile altor autori despre publicistica unuia sau altuia dintre scriitorii analizați, astfel încât cartea sa de sinteză este și un breviar al nivelului actual al cercetărilor din domeniu.

Prin aportul său la expunerea sistematică și sintetizatoare a producției literare și jurnalistice a marilor scriitori români, Ion Haineș contribuie și la reliefaarea genurilor de presă în care aceștia au excelat, îndeosebi cele care denotă solidaritatea dintre presă și literatură, cum

ar fi pamfletul și reportajul. În ce privește *pamfletul*, de exemplu, Eminescu manifestă un spirit polemic, care devine nu o dată pamfletar la adresa politicianilor demagogi, Arghezi ridică pamfletul la nivel de mare artă (ca în „Baroane”), Iorga a scris și el pamflete puternice („Lupii”, „Stâmpărați-vă” ș. a.), N. D. Cocea conferă forță pamfletelor antidinastice, Zaharia Stancu cultivă și el pamfletul politic în ziaristica sa interbelică, Eugen Barbu este un polemist incomod (*O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*) și un pamfletar redutabil, dar controversat, datorită orientării ideologice a unora dintre pamfletele sale. *Reportajul literar* a fost creat de Geo Bogza, reporteri importanți fiind și Marin Preda (în *Imposibila întoarcere* și nu numai) și Eugen Barbu în volumele sale despre realitățile românești (*Pe-un picior de plai*, *Cât în șapte zile*, *Ca o torță alergând în fața nopții*) sau în jurnalele de călătorie în străinătate (*Foamea de spațiu*, *Jurnal din China*). Alt gen literar și jurnalistic, *arta portretului*, a căpătat strălucire la Iorga (*Oameni care au fost*), la Goga (despre Avram Iancu, Andrei Șaguna, Eminescu, Aurel Vlaicu etc), dar și la alți scriitori, printre care îl amintesc pe Călinescu pentru portretele din *Istoria literaturii române*. Alți scriitori interbelici sau și postbelici, pe lângă alte forme ziaristice, au cultivat cu deosebire alte genuri înrudite cu literatura, cum sunt *cronica literară* (George Călinescu), sau *cronica dramatică* (Camil Petrescu, Mihail Sebastian), sau *interviul* (Adrian Păunescu). Arghezi a inventat o nouă formulă ziaristică: *tableta*, preluată și de alți scriitori.

Pentru a reda o mare cantitate de informație într-un spațiu rezonabil pentru lectură (puțin peste 300 de pagini), autorul a folosit un stil concis, inclusiv unele formulări lapidare, lipsite de subiect și predicat, de genul: liceul la..., facultatea de..... etc. Nu lipsesc, însă, nici frazele pline de receptivitate și căldură despre capodoperele literare sau despre realismul și valențele etice și estetice ale unor înfăptuiri ziaristice. Stilistic, cartea se remarcă și prin echilibrul aprecierilor, bazate pe luarea în considerație a fiecărei creații nu fragmentar, ci în ansamblul ei și pe contextualizare, pe raportarea problemelor și atitudinilor exprimate în presă la condițiile vremii în care au fost scrise. Astfel,

dacă avem în vedere răscoala din 1907, grevele muncitorești, cele două războaie mondiale, se pot înțelege mai bine, pe de o parte, preferința pentru articolul politic critic sau pentru pamflet din prima jumătate a secolului al XX-lea și, pe de altă parte, unele atitudini politice compromisorii sau orientarea dinspre critica politică spre critica literară și de artă, la început ideologizată, apoi orientată spre analiza estetică, din cea de a doua parte a aceluiași veac.

Prof.univ.dr. Ion Haineș

Cartea se încheie cu o bibliografie care a servit efectiv autorului, în care sunt incluse atât lucrări ale scriitorilor prezentați, cât și unele scrieri de referință despre literatura și, mai ales, despre publicistica lor.

Într-o *Anexă*, autorul reproduce și texte ale unora dintre scriitorii români, reprezentative pentru unul sau altul dintre genurile publicistice, precum și o „listă cu ziarele și revistele la care au colaborat sau pe care le-au condus marii noștri scriitori”.

Concepută ca un *vademecum* pentru tinerii jurnaliști, lucrarea semnată de prof. univ. dr. Ion Haineș constituie un ghid și pentru cititorii dornici să-și completeze cunoștințele despre opera literară și publicistică a marilor noștri scriitori și publiciști și, implicit, un imbold de a-i citi mai mult, în ambele lor ipostaze.

Nicolae TĂNĂSESCU

Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2024

În perioada 16-19 aprilie 2024, Biblioteca Națională a României a găzduit un eveniment de talie mondială: Expoziția Filatelică Mondială EFIRO 2024, ce continuă o tradiție începută în 1932, sub patronajul Regelui Carol al II-lea, și este ajuns anul acesta la cea de-a șasea ediție.

Expoziția promovează, prin intermediul filateliei, istoria și cultura României, la nivel mondial. Sunt marcate aniversări importante pentru România și comunitatea internațională, precum celebrarea a 150 de ani de la înființarea Uniunii Poștale Universale, la care România este unul dintre membrii fondatori, 150 de ani de la tipărirea primelor timbre fiscale la Fabrica de Timbre din București (în anul 1874), 165 de ani de la Unirea Principatelor Române, 160 de ani de la înființarea Camerelor de Comerț și Industrie și 145 de ani de activitate consulară. Dimensiunea mondială a acestei expoziții este dată de participanți - 67 de țări, sute de expozanți străini, zeci de administrații poștale, oficiali din străinătate, jurați, experți și comisari naționali.

Pe parcursul expoziției au avut loc și sesiuni ale Academiei de formare a juraților filatelici internaționali, seminarii internaționale, Congresul Asociației Internaționale a Jurnaliștilor Filatelici și cel deal doilea salon Mondial de Filatelie Fiscală. Pe toată durata evenimentului a funcționat un Oficiu Poștal mobil unde se puteau aplica ștampilele speciale ale expoziției.

Prezent în spațiul expozițional, am admirat timbre de o frumusețe aparte, unele extrem de rare. Dar nu numai timbre au putut fi admirate la acest eveniment. Am fost încântat să descopăr și un ATLAS geografic tipărit la 1728, cuprinzând 24 de planșe, un document de cancelarie din 1813 cu semnătura lui Ioan Gheorghe Caragea, dedicații semnate de Regina Maria, Mircea Eliade, certificatul de cununie religioasă al Majestății Sale Regele Carol al II-lea cu A.S.R. Principesa Elena a României ș.a. Mi-au reținut atenția, prin bogăția exponatelor, standul orașului Vatican, care avea și o cutie poștală pe care scria POSTE VATICANE; standul Fabrica de Timbre, Poșta Română; Romfilatelia, ș.a.

Evenimentul EFIRO 2024 a fost organizat de Federația Filatelică Română în parteneriat cu Ministerul Culturii, Poșta Română, Romfilatelia, Muzeul Recordurilor Românești și Fundația Rezultate Remarcabile Românești. Expoziția internațională are patronajul Senatului României, F.I.P. (Fédération Internationale de Philatélie), A.E.P. (Académie Européenne de Philatélie), A.I.J.P. (Association Internationale des Journalistes Philatéliques) și recunoaștere F.E.P.A. (Federation of European Philatelic Associations).

Acest eveniment constituie un reper important pentru pasionații de filatelie și se bucură de un real succes. Reprezintă deasemenea o ocazie unică pentru publicul larg de a pătrunde în complexitatea acestui domeniu fascinant.

N.D. CLAUDIU

„Din dragoste de Eminescu”

Pasiune și devotament pentru *Luceafăr*

„Pentru a aprecia pasiunea unui om, ar trebui să cunoaștem ce preț
au pentru el toate lucrările pe care le sacrifică pasiunii sale”
(Stendhal – Jurnal).

Mihai C.V. Cornaci s-a născut în localitatea Coșula, la 23 octombrie 1949, localitate cu rezonanță istorică, având o biserică (devenită mănăstire), ctitorită de vistiernicul Mateiaș, în timpul domniei lui Petru Rareș. De profesie bibliotecar, păstorind vreme îndelungată Cabinetul numismatic al Bibliotecii Județene „Mihai Eminescu” Botoșani, acesta este un nume cunoscut pentru numeroasele sale contribuții la punerea în valoare a istoriei locurilor acestea mustind de genii, talente, oameni de cultură.

Așadar, după o muncă de decenii în domeniul acesta, Mihai C.V. Cornaci a ajuns să fie un expert în ramura numismatică și filatelică, însă firul roșu călăuzitor este desigur – și nici nu se putea altfel pentru un bibliotecar – bibliofilia – cu temă principală tot ce este legat de Eminescu, inclusiv colectarea de piese și exponate ilustrând istoria locală.

După cum însuși mărturisește, domnia sa a avut ca profesori și mentori spirituali o pleiadă de dascăli de mare valoare, care i-au insuflat o profundă dragoste pentru păstrarea și cultivarea trecutului nostru cultural, pentru personalitățile remarcabile ce au dat strălucire acestor meleaguri.

Această pasiune și respect pentru relicvele și urmele de civilizație românească pe aceste meleaguri i-au fost insuflate din copilărie când, ca orice tânăr pasionat de cunoaștere, a descoperit în gospodăria bunicii sale materne, Elena Robu, câteva bancnote și monede vechi, ieșite din uz, dar care l-au atras, astfel născându-se pasiunea față de numismatică. La aceasta a contribuit, desigur, și faptul că în incinta Școlii Generale Coșula existau în anii aceia (1967-1968) vitrine reprezentând o mini-expoziție școlară, printre exponate fiind câteva monede și bancnote vechi. Figura regelui Carol I, precum și stema țării erau lucrate cu o precizie și o acuratețe artistică ce l-au impresionat de atunci pe cel ce va deveni ulterior unul dintre cei mai cunoscuți numismați români contemporani.

Fără îndoială, tenacitatea, răbdarea dar și cunoștințele sale teoretice, șlefuite, cizelate de-a lungul timpului au fost răsplătite cu câteva piese de colecție unicate, dintre care amintim o emisiune de drahme emise în Histria din secolul al IV-lea înainte de Hristos dar și o raritate invidiată de mulți colecționari, cum ar fi un gros moldovenesc din perioada domniei lui Petru Mușat (1375-1399), o monedă de 3 groși de la Ștefan Răzvan (24 aprilie 1595 - 25 august 1595) și câteva astfel de piese făcând parte dintre primele emisiuni monetare din această parte a României.

Domnul Mihai Cornaci a reușit să achiziționeze de curând prima Medalie bătută în cinstea lui Mihai Eminescu, în anul 1889, și deși este de format redus, din argint, imprimată doar pe o față, este foarte scumpă, fiind mult căutată de către colecționari.

În rândul acestor rarități ar trebui incluse emisiuni aparent neinteresant, cum ar fi piesele de 1 ban de la 1883 și 1888, însă de două ori valoroase: mai întâi fiindcă au fost bătute în număr limitat (50-100 de exemplare), în al doilea rând pentru împrejurarea că fiind

aurite, acestea au fost dăruite ca mărtisoare, la Balul Casei Regale a României. Asemenea exemplare rarissime nu pot fi admirate decât în puține locuri, cum ar fi în Cabinetul Numismatic al *Bibliotecii Academiei*.

Recent însă Mihai C.V. Cornaci a dăruit cititorilor o bijuterie prețioasă, tipărită la Editura „Geea” din Botoșani, în condiții grafice excepționale, însumând 600 de pagini, apreciată ca fiind cea mai amplă lucrare dedicată lui Mihai Eminescu, având un bogat material documentar privitor la autori și personalități botoșenene ce au dedicat studii, lucrări și opere artistice *Luceafărului* poeziei românești.

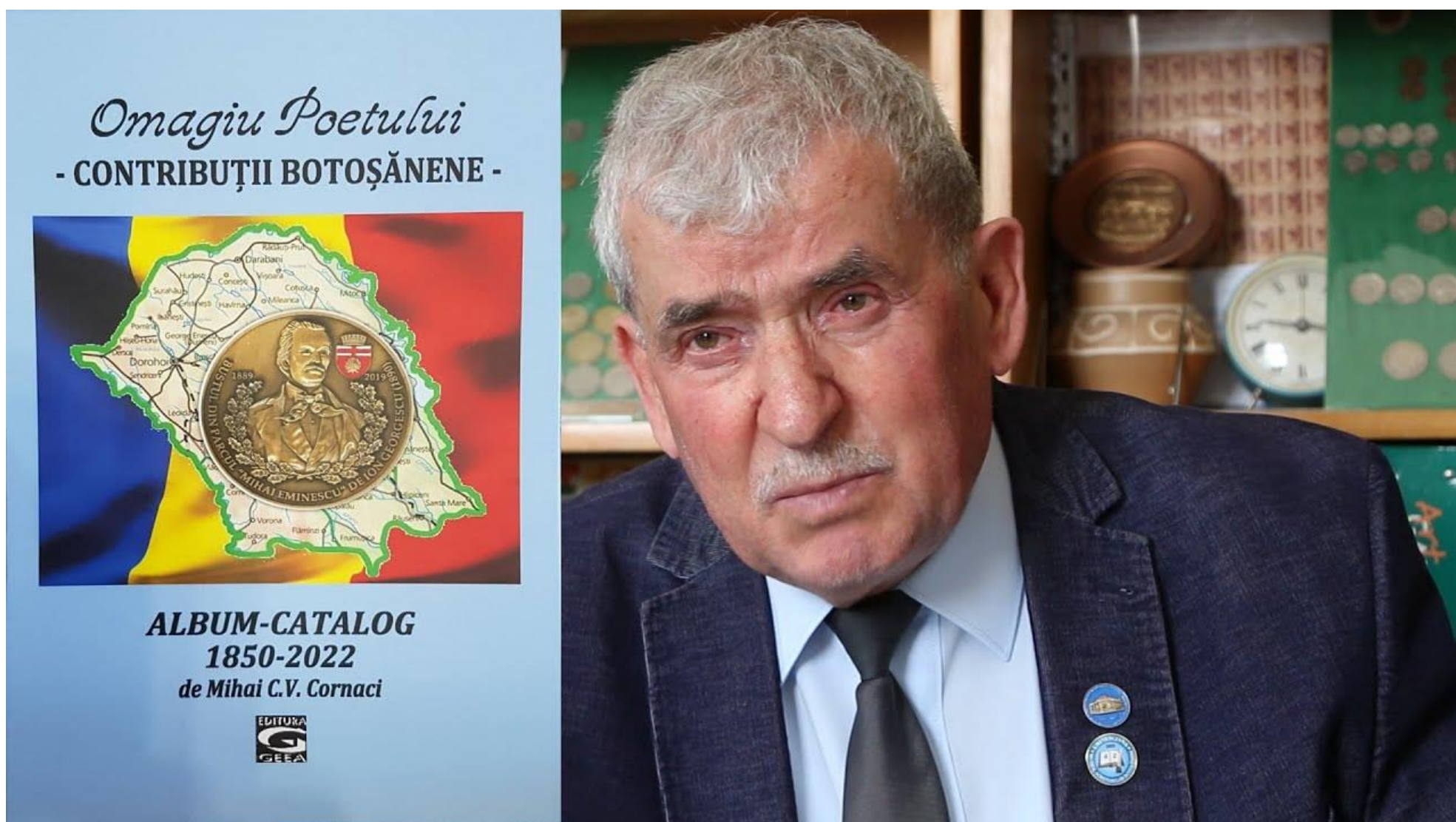
Fiind o lucrare cu caracter enciclopedic, ce va fi cu siguranță o carte de căpătâi pentru cei care vor să cunoască modul în care compatrioții lui Mihai C.V. Cornaci au contribuit la cunoașterea vieții și operei lui Mihai Eminescu, cartea aceasta a necesitat o apreciabilă muncă de documentare bibliografică, dusă cu acribie și pasiune de către autor.

Parcursul miilor de pagini de amintiri, cunoașterea cvasi exhaustivă a studiilor de tot felul dedicate operei *Luceafărului*, au necesitat un volum de muncă uriaș, sortarea atentă a atâtor date și materiale, (inclusiv lucrări muzicale, de artă plastică), precum și evidențierea numeroaselor medalii, plachete, emisiuni filatelice, plicuri și obliterări de ocazie, marcând zile omagiale sau evenimente cu caracter votiv.

Firul roșu al acestei magistrale lucrări l-a reprezentat criteriul geografic la care s-a raportat autorul: Botoșani, creuzet în care s-au zămislit puzderie de lucrări, veritabile dovezi de prețuire și respect, admirație și devotament pentru punerea în lumină a personalității lui Eminescu. În cele 16 diviziuni în care a fost structurată această enciclopedie, Mihai C.V. Cornaci a reunit nu doar nume din partea locului, ci și autori ce au legătură cu tema lucrării sale, chiar dacă nu sunt autohtoni. Se poate spune, fără îndoială, că avem în fața ochilor o lucrare „*nec plus ultra*”.

Intrând în sfera memorialisticii botoșănene, dedicate prezentării biografiei *Luceafărului*, autorul reține nume importante: Aglaea, Harieta, Matei (surori și frate), Gheorghe Bojeicu și Grigore Goilav (colegi de școală), Samson Bodnărescu și Ioan Roman (membri ai „Junimii”), Ion Scipione Bădescu, jurnalist, coleg de redacție cu Eminescu la ziarul „Timpul” iar ulterior redactor la ziarul „Curierul Român” din Botoșani (1888), precum și câteva personalități din partea locului, care l-au văzut pe Poet (N. Iorga, H. Sanielevici, Ion Păun Pincio, Andronic Țăranu). Sunt amintiți desigur, cunoscuții fotografi din Botoșani, frații Otto și Jean Bielîg, care au immortalizat figura Poetului și a membrilor familiei sale, precum și juristul Corneliu Botez, cunoscut ca autor al volumului „Omagiu lui Eminescu” (Galați, 1909).

Urmează un al doilea capitol consistent al cărții („În numele Poetului”), dedicat personalităților din Botoșani care au îmbrățișat ideea prezentării prin intermediul condeiului a imaginii strălucitoare a lui Eminescu: D. Murărașu, Ion Sin Giorgiu, Al. Zub, Lucia Cifor, Emil Iordache, I. D. Marin, Valentin Coșoreanu, Gică Manole, N. Iosub, D. Furtună, C. Adam, Ștefan Cervatiuc, Traian Apetrei, Mihai Matei Gellu Dorian, Elena Condrei.

Desigur, un spațiu amplu este dedicat lucrărilor literare dedicate Poetului, de către autori de pe meleagurile Botoșanilor sau împrejurimi: Artur Enășescu, Maria Baci, Ion Crânguleanu, Demostene Botez, Lucia Nenati Olaru, Victor Teișanu, Haralambie Țugui, Lucian Valea, Aurora Adam, Estera și Valentin Balan, Augustin Ciuraru, Georgeta Bolea, George Mișuță, Georgeta Popa, Al. Funduianu, Mihai Dorel Gaftoneanu, Vasile Larco, Laurențiu Maței, Dumitru Monacu, Osvald Alexandru Teodoreanu, (Păstorel), Clemența Ciubotaru Vasilică, etc.

Interesant este și capitolul dedicat muzicienilor, compozitorilor și celor care au transpus pe note versurile eminesciene: G. Enescu (muzica simfonică inspirată de poemul „Strigoi”), Carol Decker („De ce nu-mi vii”, „S-a dus amorul”, „Și dacă ramuri bat în geam”), Iancu Filip Filip („Pe lângă plopii fără soț”).

Eminescu a constituit subiect de inspirație pentru numeroși pictori sau sculptori, dintre care amintim pe: Petre Achișenie, Octav Băncilă, Aurel Bordenache, Ștefan Luchian, Marcel Olinescu, Constantin Piliuță, Ion Murariu, Simion Sanielevici, Petre Remus Troteanu, Aurelian Antal, Corneliu Dumitriu, Aglaia Corneanu, Victor Hreniuc, George Șpaiuc, Aristotel Vasiliu, Teodor Valenciuc ș.a..

Dintre sculptorii botoșăneni sunt de menționat: Gabriela Manole – Adoc, Ion Cârdei, Nora Dorian, Victor Foca, Marcel Mănăstireanu, Aristotel Vasiliu, Florin Grosu, Dumitru Gugoasă, ale căror lucrări pot fi admirate nu doar la Botoșani ci și în alte localități ale județului sau în Republica Moldova.

Un domeniu vast în care autorul excelează ca un veritabil maestru este acela al filateliei și numismaticii (7 capitole).

Pentru cei care doresc să cunoască istoria amintitelor activități în această parte a României, lucrarea domnului Mihai C.V. Cornaci este de referință: Cercul Filatelic Orășenesc „Mihai Eminescu” din Botoșani (1957), Filiala Județeană a Asociației Filateliștilor din România (1968) și Asociația Filateliștilor din Județul Botoșani (1990) sunt doar câteva repere.

Sunt evocate câteva priorități: Primul plic filatelic dedicat lui Mihai Eminescu la Botoșani a fost editat de Cercul Filatelic Orășenesc, în ianuarie 1960, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la moartea poetului, fiind urmat de alte plicuri similare, emise în anii

1970, 1975, 1989, 1999, 2000, 2004, 2010 și 2020).

Cu ocazia sărbătoririi Zilelor Culturii Naționale (2011, 2013, 2016, 2018, 2019, 2020, 2021) au fost editate plicuri filatelice ocazionale cu efigia poetului. De asemenea și deschiderea expozițiilor filatelice „Eminesciana” (1979, 1998, 2003, 2005) au beneficiat de plicuri speciale, ca și împlinirea a 5 ani de la înființarea Cabinetului de Numismatică și Filatelie din cadrul Bibliotecii Județene „Mihai Eminescu” (2011), etc

Printre cei care s-au remarcat prin talentul și pasiunea pentru machetarea și realizarea grafică a acestor realizări filatelice de excepție amintim pe: Dumitru Harasim, Vasile Arnăutu, Dumitru Matei, Gheorghe Buzilă, Mihai Pastramagiu, Ștefan Nicolau, Nicolae Iosub, Mihai C. V. Cornaci, Gică Marițanu, Coriolan Chiricheș, Ersilia Iacob și Samuel Pascariu.

Nu se poate trece peste referirile la filatelie, fără a evidenția cele trei coli cu mărci poștale personalizate, redând portretele cunoscute ale lui Mihai Eminescu machetate de Mihai C. V. Cornaci, apărute în anul 2010, cu prilejul marcării a 160 de ani de la nașterea poetului și cele două coli cu mărci poștale înfățișând un număr de 24 personalități ale culturii rămâne, realizate de Coriolan Chiricheș și Samuel Pascariu – Galiano.

Autorul cărții abordează un domeniu mai puțin cunoscut – cel al sfragisticii (ștampilelor), reproducând mai multe ștampile ale bibliotecilor publice din Botoșani, evocând numele poetului, ștampila Bibliotecii Populare „Mihail Eminescu” (1884) fiind cea mai veche dintre acestea.

Mihai Eminescu este cunoscut ca un autor preferat al celor care colecționează medalii, plachete și insigne.

Dintre numeroasele plachete cu efigia lui Mihai Eminescu, pe care autorul le prezintă și le descrie în amănunt, le remarcăm pe cele editate cu ocazia „Zilelor Eminescu” Botoșani-Ipotești, (1969) Expoziției Republicane de Maximafilie, (1973), aniversării împlinirii a 25 de ani a Cercului Filatelic Municipal „Mihai Eminescu” din Botoșani, realizată de Vasile Arnăutu și Mihai C. V. Cornaci (1981), aniversării Centenarului „Mihai Eminescu” (UNESCO), realizată de Constantin Dumitrescu, Expoziției Filatelice Internaționale România – Polonia (1997), realizată de Ștefan Nicolau și Mihai Debeli, și pe cea intitulată „Prieten al Teatrului „Mihai Eminescu”, realizată de

Traian Apetrei și Constantin Piliuță (2010).

Mult mai numeroase sunt medaliile cu efigia poetului național, editate cu ocazia unor evenimente deosebite: Centenarul Liceului „Mihai Eminescu”), 1987, realizată de Ioan Georgescu și Ștefan Grudinschi, Expoziția Filatelică „Eminesciana”, (1979) realizată de artistul gravor C. Dumitrescu, Centenarul „Eminescu”, Ipotești, 1989, realizată de Constantin Dumitrescu, aniversării Centenarului „Mihai Eminescu” – UNESCO (1989), împlinirii a 150 de ani de la botezul Poetului Național „Eminesciana 2000”, relizată de Ștefan Nicolau, Maximilian Fetița și Gheorghe Luțuc, decernarea „Premiilor Eminescu” pentru literatură, arte vizuale, colecții și colecționari, realizate de Maximilian Fetița, Mihai Pastramagiu și Elena Condrei (2002), 170 de ani de Teatru Românesc la Botoșani și 50 de ani de la înființarea Tetrului „Mihai Eminescu”, realizată de Constantin Dumitrescu, Traian Apetrei și Mihai Costin (2008), Ziua Culturii Naționale, realizată de Elena Condrei (2011), împlinirii a 5 ani de activitate a Cabinetului de numismatică și filatelie al Bibliotecii „Mihai Eminescu”, realizată de Mihai Cornaci, Cornelia Vizitiu și Dorin Grigoruță și a primei ediții a Concursului Național de Poezie și Epigramă „Steaua Nordului”, realizată de Dorel Mihai Gaftoneanu (2015).

Un ultim capitol al cărții reproduce un mare număr de alte însemne cu efigia lui Mihai Eminescu realizate și acordate în multe dintre evenimentele culturale care au avut loc la Botoșani – trofee, insigne, platouri ceramice, vase, brelocuri, etc. a căror prezentare este făcută în ultima parte a cărții, mai ales plăcile memoriale postate în amintirea poetului nu doar la Botoșani ci și în alte localități din acest județ.

Dovadă a seriozității și acribiei cu care a fost redactată această lucrare fundamentală, bibliografia este deosebit de amplă și cuprinzătoare, amintind operele tuturor botoșănenilor care au exprimat dragostea și admirația față de Mihai Eminescu.

Prin monumentala sa lucrare, Mihai C. V. Cornaci lasă posterității o capodoperă greu de egalat de acum înainte, de aceea se poate afirma fără doar și poate că Mihai C. V. Cornaci este unul dintre cei mai importanți oameni de cultură ai Botoșanilor.

Mihai C.V. Cornaci este membru al următoarelor asociații: *Societatea Numismatică Română - S.N.R.* (1974); membru fondator al *Secției Numismatice Botoșani a S.N.R.* (1982); *Federația Filatelică Română - F.F.R.* – *Asociația Filatelică Botoșani* (1976); *Gruparea Colecționarilor de Medalii și Insigne Mihai Eminescu - G.C.M.I.M.E. a S.N.R.*; *Gruparea Colecționarilor de Medalii „Eminescu”* de pe lângă *Cercul Militar Național*; *Cenaculului de umor „Alexandru Clenciu” Botoșani*.

Este Președinte al *Cercului Filatelic Municipal „Mihai Eminescu” Botoșani* (1980-1984); Secretar al *Secției Botoșani a S.N.R.* (1982-prezent).

Printre numeroasele Diplome, premii și distincții, amintim Premiul Național „ *Mihai Eminescu*” – *Un simbol al Națiunii Române*” conferit domnului Mihai C.V. Cornaci.

Personalitate plurivalentă a Botoșanilor, numele său este prezent în numeroase dintre faptele de generozitate ce înnobilează această stirpe a creatorilor de spirit, ce va dăinui de acum înainte în istoria acestei urbe atât de bogată în genii și oameni de cultură.

Mihai C.V. Cornaci

Un eveniment cultural remarcabil: cărți de patrimoniu, din tezaurul Muzeului Municipiului București, expuse iubitorilor de bibliofilie și nu numai

Recent, la Muzeul Municipiului București, găzduit de *Palatul Suțu*, s-a vernisat o expoziție cu un titlu inspirat: „*Vechi cărți românești cu steme domnești și stihuri poeticești*”.

Expoziția este o trecere în revistă nu doar a istoriei cărții, a artei tipografice sau a evoluției *literaturii encomiastice* (imnuri de laudă pentru mărimile zilei) ci mai ales o lecție elocventă, demonstrând pe viu faptul că științele auxiliare ale istoriei pot contribui la o mai bună cunoaștere a trecutului nostru.

Exponatele prezentate în această amplă expoziție sunt semnificative din perspectiva *bibliologiei*, prezentând unicate ce demonstrează înalta tehnică și măiestrie a tipografilor noștri (tip de hârtie, tehnică de tipărire, legătură de carte) dar și a *codicologiei* (cărțile de tip manuscris).

Exemplarele expuse aparțin literaturii religioase, însă altele, nu puține la număr, sunt de factură literară, istorică sau juridică (*Legiuirea lui Caragea*). Legăturile acestor lucrări manuscrise sunt elegante, atent lucrate.

Nu lipsesc din această expoziție așa numitele *miscelanee* (texte de factură diversă, legate împreună), manuscrise diplomatice (sub formă de scrisori sau documente), cu o ornamentație originală, realizate de scribi ori copişti talentați.

Arta miniaturii se înfățișează la cote înalte, fiind reprezentată de desene sau picturi de mici dimensiuni, multe dintre ele în culori atractive, cu rolul de a înfrumuseța un manuscris (titlul, frontispiciul sau începutul de capitol sau de inițiale).

Elementele decorative prezente în multe exemplare expuse sunt de inspirație vegetală, altele au componente zoomorfe, într-o cromatică vie, redată prin culori pregnante (roșu, auriu, sau argintiu).

Decorarea frontispiciilor se axează pe diverse simboluri (sub formă de cruciulițe, potire, imagini schematice ale unor sfinți, dar mai ales chenare simetrice, de formă dreptunghiulară).

În ceea ce privește *arta compoziției*, aceste cărți sau manuscrise prezintă scene biblice, secvențe de război, scene de ceremonial regesc.

Această expoziție, etalând cărți din fondurile Bibliotecii Muzeului de Istorie Municipal, tipărite de la mijlocul secolului al XVII-lea, până la 1830, se vrea totodată a fi și o mini-istorie a heraldicii românești, în evoluția și dezvoltarea sa. Lucrările emaneate din cancelariile domnești excelează prin reprezentări ale stemei țării sau orașului, iar în cazul celor de factură religioasă prin stema eparhiei respective.

Este demn de arătat faptul că stemele domnești apar nu doar pe frontispiciul unor documente, pe monede, clădiri sau lespezi funerare, ci și în partea introductivă a unor cărți. De multe ori, acestea sunt însoțite de stihuri (versuri) explicative ale componentelor heraldice din alcătuirea unor steme, precum și din elogierea unor fapte ale domnitorilor, care să scoată în evidență originea nobilă a familiei conducătoare.

Prezența acestor semne heraldice semnifică în același timp recunoștința autorilor acestor artefacte pentru faptul că domnitorii

Tanța TĂNĂSESCU

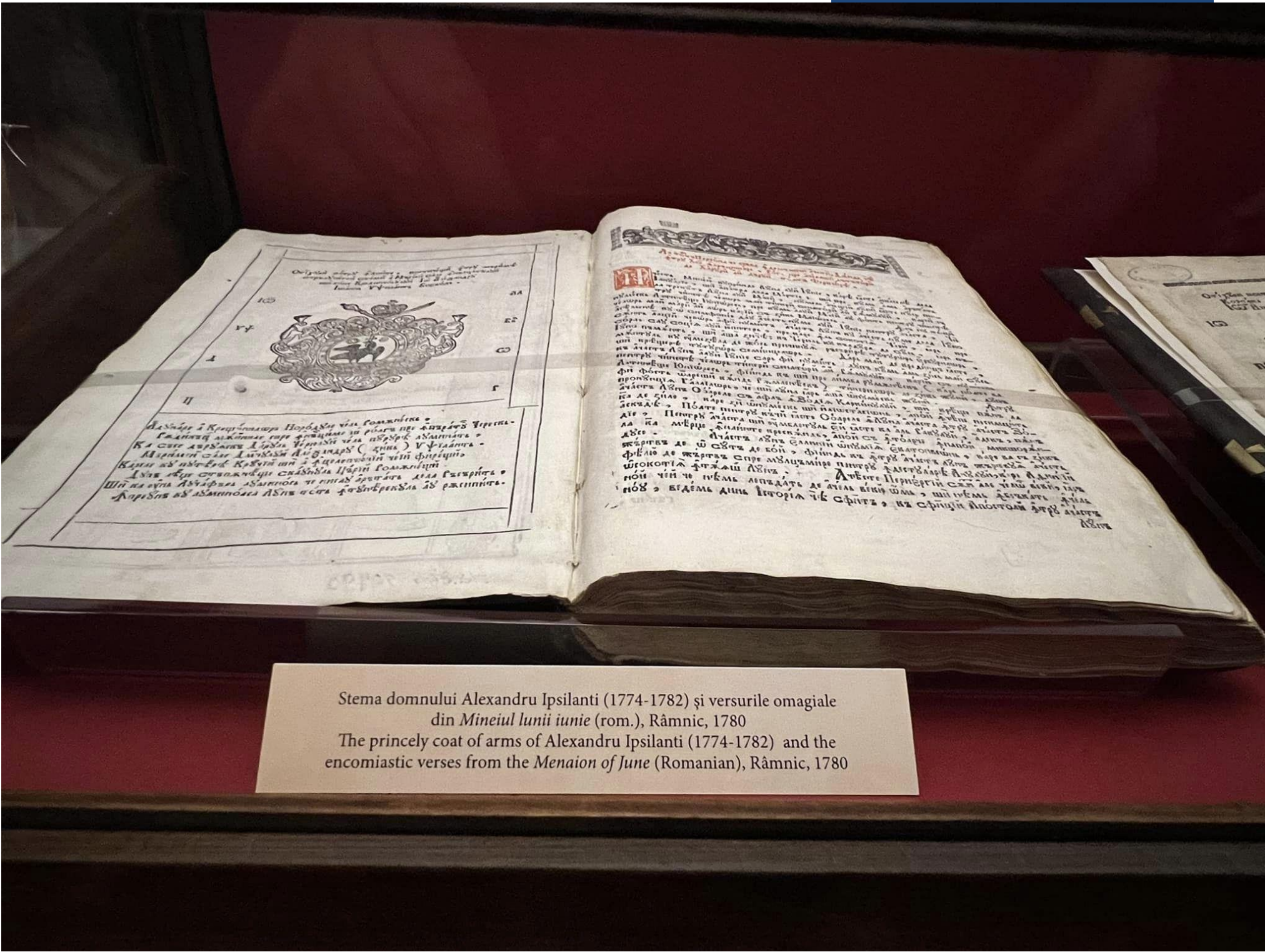
(uneori ierarhii bisericii) au acordat nu numai sprijin tipografilor ci și înaltă protecție.

Amintind ideea stemelor ecleziastice trebuie să îl evocăm aici pe Daniil Andrean Panonianul (monah și apoi ierarh al Transilvaniei, traducătorul la 1652 al „*Îndreptării Legii*”) care scrie *Versuri la Stema Metropolitană*, de fapt o dedicație pentru Mitropolitul Ștefan al Țării Românești.

„Învățătur(ile) Athinei așa nu strălucescu,
Cum ceaste șase numărure aicea izbândescu.
De la răsărit pân'la apus tuturor groaz(ă),
Și pre nici unul nu va lăsa fără de pază.
Cruc(ea) și cârja în duhovnicescul războiu tare
Arhiereilor Hs. datu-le-au putear(e) mar(e).
Cu dânselle Creștinii la cer să-i ducă se-au dat,
Șarpele să sfărâme putear(e) mare au luat.
Capasul, Pletistur(a), Gherdanul podobească capul
Cu umbrirea Duhului nevoiaș de ia vacul,
Mitra Semnul Tiarei vechilor Arhierei,
Curat purtându-și mulți de muncă izbăvirei.
O, ȘTEFANE, Păstor Pravoslavie(i) dăruit,
De Hristos noai paz(ă) tuturor hărăzit,
Doamne Isuse, păzească(e) în sfânta Mitropolie
Pre al nostru Părinte și în veaci ce va să fie”.
1652

Stemele de stat, ale familiilor domnitoare sau cele ecleziastice sunt importante de asemenea fiindcă pot elucida multe întrebări rămase fără răspuns cum sunt cele din sfera onomasticii, genealogiei sau de ordin heraldic.

De exemplu, atunci când nu se cunoaște anul realizării unei tipărituri, identificarea stemei poate elucida datarea manuscrisului sau a cărții respective.

De asemenea, faptul că pe o carte tipărită apar steme reunite ale Moldovei și Țării Românești, aceasta semnifică faptul că domnitorul s-a aflat atât pe scaunul de la Iași cât și pe cel de la București.

În sfârșit, monogramele ce apar pe anumite steme pot elucida chestiuni de filiație sau de apartenență a unui cap încoronat la o familie domnitoare sau alta.

După cum arată și titlul expoziției, pe lângă partea de grafică propriu-zisă, aceasta are rolul de a arăta modul în care erau proslăviți sau preamăriți domnitorii, prin intermediu unor *texte versificate cu caracter dedicatoriu*, ca o răsplată a rolului acestora de ocrotitori ai culturii, ai tiparului sau a religiei.

Prin urmare, la *Palatul Suțu* s-a vernisat o expoziție dedicată *literaturii encomiastice (encomion –* adică literatura în care se laudă peste măsură), mod în care elogiul supușilor capătă formă literară, versificată, de multe ori în manieră excesivă, apologetică.

Unii exegeți numesc această categorie de creații literare drept „*Versuri inaugurale*”.

În zilele noastre întâlnim cuvântul „*Odă*” (provine din limba greacă: „*aedin*” înseamnă „*cântec*”) fiind o specie a poeziei lirice, formată din strofe cu aceeași formă și cu aceeași structură metrică, exprimând elogiul, entuziasmul sau admirația pentru anumite persoane, întâmplări eroice, ideologii, idealuri, ce sunt astfel glorificate sau prezentate în ipostaze apoteotice, cu un limbaj plin de patetism etc.

Inițial, „*odele*” erau cântece interpretate de corul antic din dramele grecești, fiind executate cu acompaniament instrumental, mai ales cu ajutorul „*lirei*”, de aici provenind denumirea „*genul liric*”). „*Psalmii lui David*” sunt socotiți predecesorii „*odei*”.

Ca specie literară, „*oda*” se înrudește cu „*imnul*”.

Această manieră de a insera asemenea texte sau steme ar părea un exces de slugărnicie sau de lingușire a capului încoronat, nefiind o invenție autohtonă, specifică doar pe malurile Dâmboviței. În Antichitate exista obiceiul la vechii greci sau romani de a se pronunța discursuri publice, elogiind fie o personalitate (decedată sau încă în viață), o comunitate sau un eveniment eroic, sub forma unor *panegirice*.

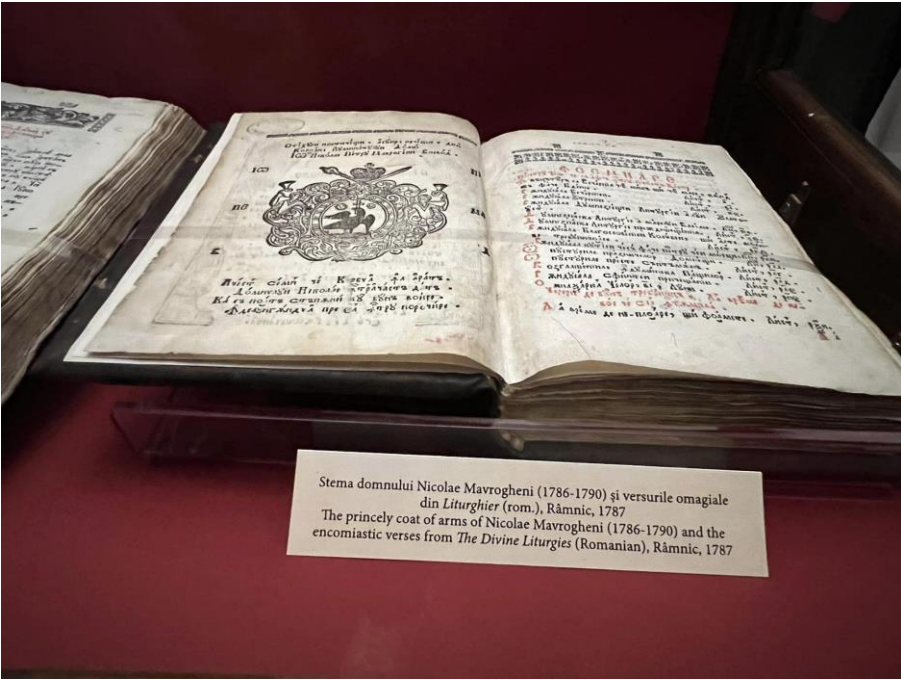
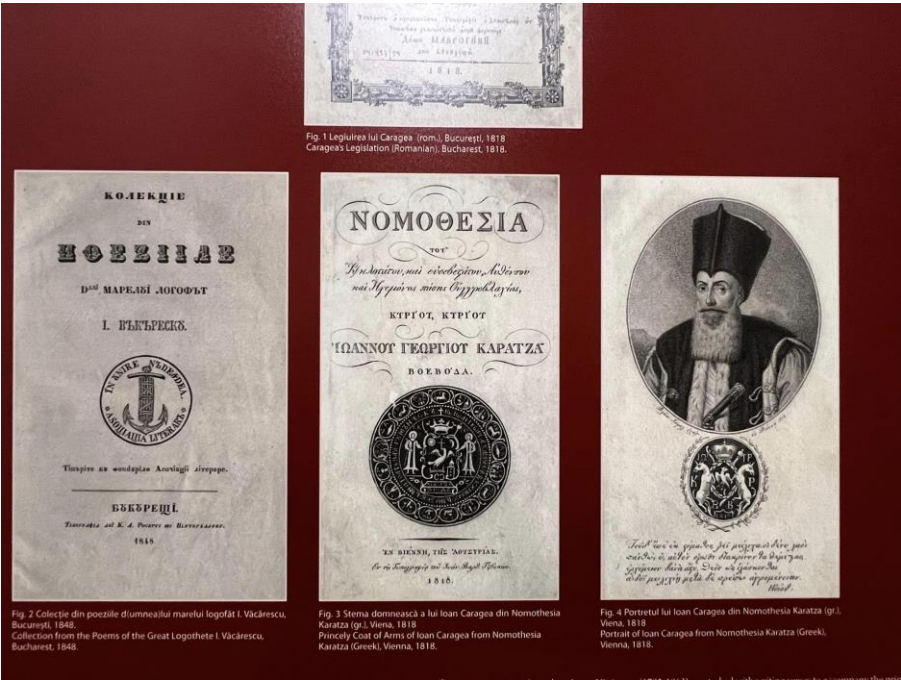
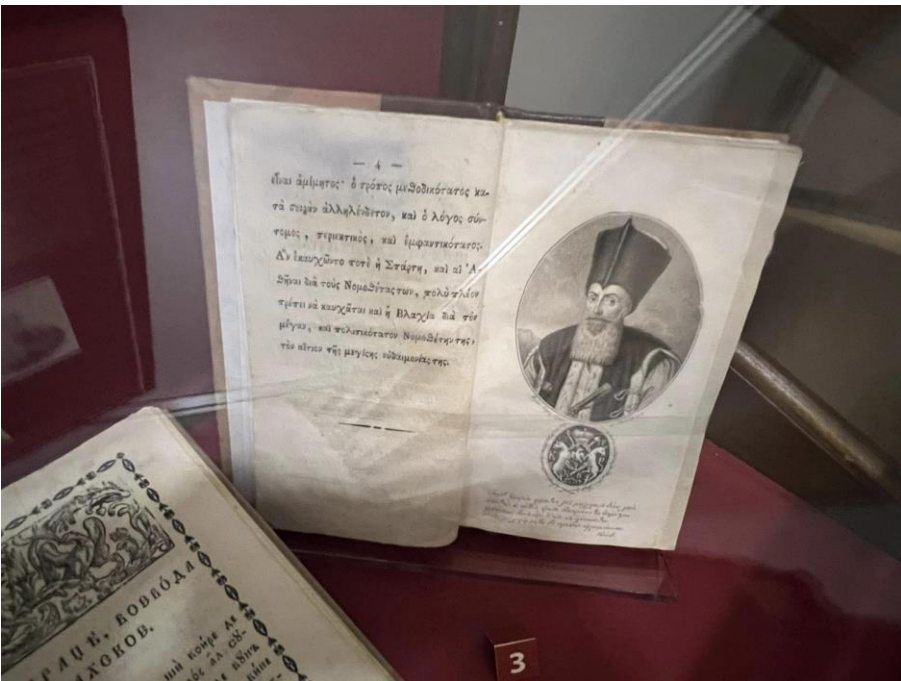
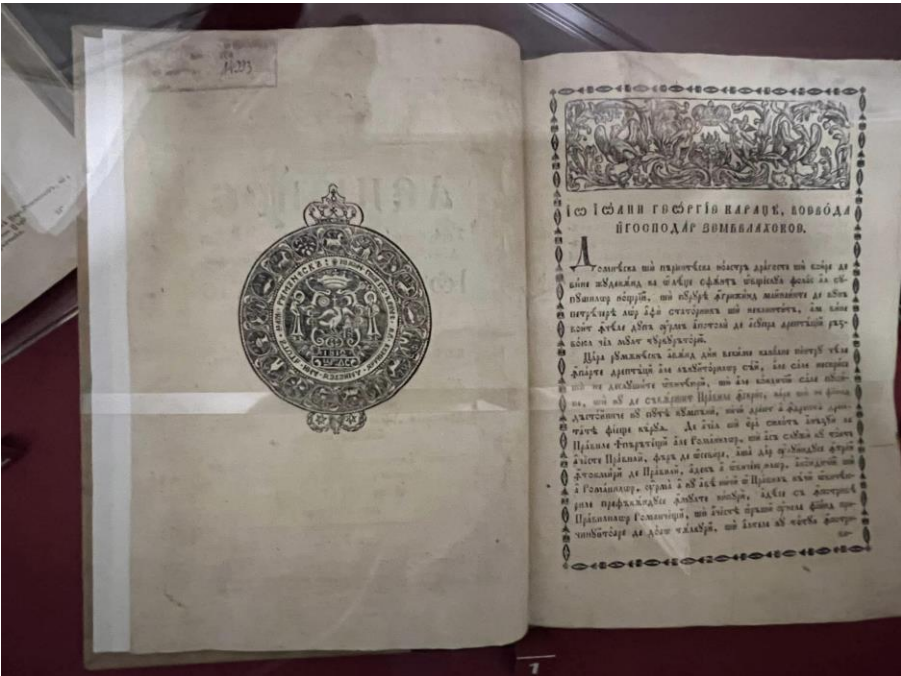
De asemenea, în domeniul scrierilor religioase există o vastă *literatură hagiografică*, prin care se consemnează texte de preamărire unor sfinți sau unor părinți ai bisericii.

Prin *hagiografie* sau *hagiologie* se înțelege ramura științifică ce se ocupă cu studiul vieții (biografiei) sfinților. Într-un sens mai larg, termenul amintit se referă la biografii excesiv de înfrumusețate.

Astfel, unul dintre cele mai cunoscute exemple de asemenea texte îl reprezintă *Panegiricul dedicat Sfântului Vasile cel Mare*, de fapt un elogiu funebru rostit de *Sf. Grigorie* cu ocazia trecerii la cele veșnice a prietenului său, *Sf. Vasile cel Mare*. Ulterior, folosindu-se detaliile narativ-descriptive din acest panegiric, reprezentanții picturii religioase bizantine au putut să îl reprezinte iconografic pe acest părinte al Bisericii Ortodoxe.

O altă formă literară de factură religioasă, răspândită în Imperiul Roman consta în redactarea unor legende despre martirii creștini, numite *martirologii*.

Privitor la terminologia folosită în literatura religioasă cu caracter hagiografic amintim așa numitele *sinaxare* (versiuni scurte ale vieților sfinților, aranjate după data calendaristică) sau *paterikon* („*pater*” în limba latină înseamnă „*părinte*”), constând în biografii ale

sfinților, funcție de preferințele autorului acestor biografii (în românește „pateric”).

Revenind la tema expoziției, amintim că Udriște Năsturel („La prealuminata stemă a milostivilor domni Basarabi”, în *Molitvenicul de la Câmpulung*, 1635 – originalul în limba slavonă -) este primul autor care inaugurează asemenea creații literare, cu caracter de circumstanță, dedicate patronului tipăriturii.

Lui îi urmează Mitropolitul Varlaam, autorul unor „*Stihuri în stema domniei Moldovei*” cu care prefațează a sa „*Carte românească de învățătură*” (Iași -1643).

Devenind o modă, asemenea dedicații poetice, de natură encomiastică, apar în fruntea a numeroase tipărituri având ca autori pe grămăticul Nicola (*Tetraevangelul*, 1645), Radu Greceanu (*Biblia de la 1688*), Antim Ivireanu (*Psaltirea românească*, 1694; *Chipurile Vechiului și Noului Testament*, 1709), D. Cantemir (*Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea*, 1698), Mihai Iștvanovici (*Octoih*, Râmnic, 1706).

Nicolae Milescu („*Stihuri la Dumnezaescul David*”), bucată lirică de factură encomiastică, scrisă probabil în perioada 1661-1665, debutează printr-o invocație din literatura clasică: „*Taci Orfeu, lapădă Ermis alăuta,...*” și se termină cu formula religioasă „*Lui Dumnezeu mărire*”.

Cărturarul de talie europeană, Nicolaus Olahus dedică o „*Elegie la mormântul lui Erasmus din Rotterdam*” încheiată astfel: „*Bun rămas eu pe veci îți doresc, o, ilustre Erasmus/Care de acum ai trecut printre bărbații cerești.*”

În aceeași categorie a *literaturii encomiastice* se înscriu și *epitafurile* (inscripții funerare în versuri sau proză, cuprinzând elogiul defunctului sau o sentință morală). Iată în continuare un exemplu de epitaf, avându-l ca autor pe Udriște Năsturel (1652), text aflat în tinda *Bisericii Domnești* din Târgoviște, fiind dedicat lui Mateiaș, fiului adoptiv al domnitorului Matei Basarab:

Epitaful lui Mateiaș Basarab
„Aicea zac eu, Mathei, în cest pământ reace
Pentru ce cu voi, cei vii, nu poci petreace.
Cela ce-am fost oarecând de toți prea lăudat
Acum zac fără suflet cu lut împresurat.
Numai vă rog, greșitu, tot să mă iertați.
Cest mormânt întunecat, pururea să-l cercetați”.

După aceste începuturi, numeroși copişti sau traducători anonimi din secolele XVII-XVIII vor urma calea versificărilor excesiv laudative. Mare meşter tipograf, Antim Ivireanu își autodedică un text encomiastic:

„Toată suflarea, zice prorocul,
Cânte pre Domnul peste tot locul.
Și melcul, încă, coarne înalță,
Ca să-l lăudăm, pre toți ne-nvață.
(Antim Ivireanu: *Versuri la blazonul Mitropolitului Antim*, 1713)

Această manieră de a arăta un respect maxim ocrotitorilor culturii, a tiparului, este specifică nu doar celor din spița Basarabilor, ci și multor alți domnitori, fie ei Ghiculești, Mavrocordați, sau alți domnitori fanarioți: Racoviță, Callimachi, Ipsilanti, Muruzi etc

Obiceiul compunerii de „*versuri la stemă*” , născut pe la mijlocul secolului al XVIII, începe să pălească, să se banalizeze spre sfârșitul veacului al XVIII-lea, fiind înlocuit cu forme mai rafinate, mai sofisticate, de pildă acrostihuri, cronici rimate sau colinde.

Această expoziție se va încheia la 1 Decembrie 2024, fiind un prilej de a prezenta publicului existența unei bogate tradiții a tiparului românesc, exemplare rare și prețioase de cărți tipărite, precum și specimene iconografice de interes pentru cei ce studiază cu pasiune heraldica în această parte a continentului.

Tanța TĂNĂSESCU

